

ข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค เพื่อหลุดพ้น
ความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

โดย

นางสาวรัตติยา ภิริยะพงษ์พานิชย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายเอกชน

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข้อต่อสู่เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค เพื่อหลุดพ้น
ความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

โดย

นางสาวรัตติยา ภิริยะพงษ์พานิชย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายเอกชน

คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

THE STATE OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL KNOWLEDGE

BY

MISS RATTIYA PHIRIYAPHONGPHANIT

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER DEGREE OF LAWS

PRIVATE LAW

FACULTY OF LAWS

THAMMASAT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2015

COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวรัตติยา ภิริยะพงษ์พานิชย์

เรื่อง

ข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค เพื่อหลุดพ้นความรับผิด

ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต.

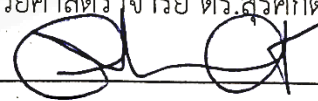
เมื่อ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

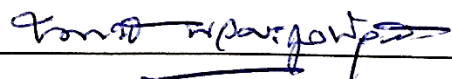
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ มณีศรี)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

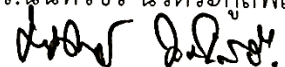
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวัฒน์ จันทโชติ)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร.มานิตย์ วงศ์เสรี)

คณบดี

(ศาสตราจารย์ ดร. อดม รุจ่อมฤต)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค เพื่อหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
ชื่อผู้เขียน	นางสาวรัตติยา ภิริยะพงษ์พานิชย์
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	กฎหมายเอกชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวัฒน์ จันทร์โชติ
การศึกษา	2558

บทคัดย่อ

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability Law) เป็นหลักกฎหมายที่กล่าวถึงความรับผิดของผู้ผลิตในสินค้าของตนต่ออันตรายที่จะพึงเกิดแก่บุคคลหรือทรัพย์สินอันเกิดจากความบกพร่องของสินค้า ซึ่งผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้านั้นๆ โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) มาปรับใช้กับความรับผิดของผู้ผลิต กล่าวคือ ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแม้ไม่ได้เจตนาหรือประมาทเลินเล่อ แต่เนื่องจากความรับผิดดังกล่าวมิใช่ความรับผิดโดยสมบูรณ์ (Absolute liability) ผู้ผลิตจึงอาจหลุดพ้นจากความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้น เหตุหลุดพ้นความรับผิดจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อความรับผิดของผู้ผลิต ในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability Law) ของบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปที่ใช้ EC Directive 1985 เช่น ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กำหนดให้ผู้ผลิตสามารถยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่อง “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” เพื่อหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยเหตุหลุดพ้นความรับผิดดังกล่าว ถูกนำมาใช้ในกรณีที่ “ความบกพร่องปรากฏอยู่ในสินค้าขณะที่ผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่าย แต่สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่ยุติผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่ายนั้น ไม่อาจทำให้ค้นพบความบกพร่องในสินค้านั้นได้” โดยเหตุผลสำคัญที่กฎหมายต่างประเทศกำหนดให้เรื่อง

“สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตนั้น เนื่องจากการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการคิดค้นและพัฒนาสินค้าใหม่ๆ ขึ้นมาแข่งขันในระบบตลาด เพราะหากผู้ผลิตต้องรับผิดชอบไปกว่าระดับความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่น่าสินค้าออกวางจำหน่าย ย่อมทำให้ผู้ผลิตไม่มีความกล้าและขาดความพยายามที่จะพัฒนาให้ได้มาซึ่งสิ่งใหม่ๆ เนื่องจากกลัวความเสียหายและการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนานั้น และย่อมไม่เป็นธรรมกับฝ่ายผู้ผลิตด้วย

ส่วนประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ขึ้น เพื่อคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และเพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบการกระทำการโดยขาดความระมัดระวัง หรือปล่อยปะละเลยความปลอดภัยในสินค้าของตน โดยผู้ประกอบการอาจหลุดพ้นจากความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้เฉพาะกรณีตาม มาตรา 7 คือ (1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

จากการศึกษาถึงเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตด้วยข้อต่อสู้เรื่อง “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” ในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของต่างประเทศเปรียบเทียบกับเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ตามพระราชบัญญัติฯ ของไทย ผู้เขียนพบว่า การกำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ตามพระราชบัญญัติฯ นั้น มีการบังคับใช้เหตุหลุดพ้นความรับผิดแคบกว่ากฎหมายต่างประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการที่มีได้กำหนดให้ข้อต่อสู้เรื่อง “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ กรณีดังกล่าวจึงอาจก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรกำหนดให้นำข้อต่อสู้เรื่อง “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” มาใช้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการใน มาตรา 7 ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และควรนำมาปรับใช้เฉพาะกับอุตสาหกรรมที่มีความจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเช่น อุตสาหกรรมยา และสินค้า จี เอ็ม โอ (GMO) เป็นต้น

คำสำคัญ: สินค้าที่ไม่ปลอดภัย, เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ, สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค, ความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค

Thesis Title	THE STATE OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL KNOWLEDGE
Author	Ms. Rattiya Phiriyaphongphanit
Degree	Master of laws
Major Field/Faculty/University	Private law Law Thammasat University
Thesis Advisor	Assistant Professor Viravat Chantachote, Ph.D.
Academic Years	2015

ABSTRACT

The law of Product Liability mainly focuses on the responsibility of manufacturers for the injuries caused from their products. Manufacturers have to compensate for the damages by using strict liability rule which means manufacturers have to take responsibility even if they have no intention or negligence. However, the law sets up the condition for the manufactures to exempt from the liability, which is the key to this law.

Other countries such as the United States, and the EC Directive 1985 countries in European Union such as France and Germany have the exemption on “the state of scientific and technical knowledge”, which is use in the case where the defect occurs when the product already distributed to the market and the manufacturer was not enable to discover the existence of the defect in the product. The most important reason the law in those countries designed the “the state of scientific and technical knowledge” rule is because they want to promote and support the scientific and technical improvement in order to expand the new area of innovative on the new product to approach on the competitive market. If the manufactures have a responsibility beyond their state of scientific and technical knowledge while the product already distributed to the market, the manufacturers

will be discouraged from trying to improve something new because of the fear from liability which is unfair to them.

Thailand has enacted The Product Liability Act B.E. 2551 to protect the consumer who is injured from the unsafe product and to prevent the manufacturer from the negligence. The law designs exemptions for the manufacturer in section 7 which are (1) the product is not the unsafe product, (2) the customer has known the unsafe of the product and, (3) the damages caused by using or not complying with the instruction or warning that the manufacture correctly and clearly mentioned.

From the studying of “the state of scientific and technical knowledge” causes and comparing between Thai law and foreign countries’ law, The author discovered that Thai law sets up the rule of exemption too narrow than other countries. In addition, the rule of “the state of scientific and technical knowledge” exception is not yet specified in Thai law so it would cause problems and other hardships.

I strongly recommend the Thai product Liability Act to indicate and include on “the state of scientific and technical knowledge” cause as one of the exemption in section 7. I also propose the use of “the state of scientific and technical knowledge” to adopt in Thai economical and sociological status especially emphasizing on improving the scientific and technological progress on needed industry such as medicine and GMO.

Keywords: Unsafe Product, Exemption of Liability for the manufacture, The state of scientific and technical knowledge, The risk from scientific and technological improvement.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จลงได้หากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหลายๆ ท่านดังต่อไปนี้ ผู้เขียนกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ มณีศรี, รองศาสตราจารย์ ดร.นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์, อาจารย์ ดร.มานิตย์ วงศ์เสรี ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ของผู้เขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวัฒน์ จันทโชติ ที่กรุณาให้ความเมตตาเข้ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งเสียสละเวลาอันมีค่าคอยให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ และเอาใจใส่ลูกศิษย์อย่างสม่ำเสมอ อาจารย์เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีที่สุดในโลก

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ จงจิตร ทองพันธ์ ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัดปทุมธานี สาขาธัญบุรี ผู้บังคับบัญชาของผู้เขียน ที่ได้ให้ความเมตตาอนุญาตให้ผู้เขียนลาศึกษาต่อ ขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆ สำนักงานบังคับคดีจังหวัดปทุมธานี สาขาธัญบุรี ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและรับภาระทำงานแทนผู้เขียนในระหว่างที่ผู้เขียนลาศึกษาต่อ

ขอขอบคุณเจ๊เบบ(วนิดา) ที่อยู่ร่วมหัวจมท้ายด้วยกันมาตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จไปด้วยกัน, พี่ท etc (ชนาธิป) เพื่อนที่เป็นเหมือนซูเปอร์แมนในชีวิต, ผึ้ง(สุดธิดา) เพื่อนรักที่เป็นยิ่งกว่าเพื่อน, ฝน (ชื่นกมล) เพื่อนที่ช่วยเหลือและคอยรับฟังในทุกๆ ปัญหาของผู้เขียน และ แอน ปอ ป๊อบ ฟ้า อาร์ม กลุ่มเอกชนเฉพาะกิจ เพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตรในชีวิต

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาของผู้เขียน ผู้ที่คอยสนับสนุนอยู่เบื้องหลังในทุกๆ ความสำเร็จของผู้เขียน, ขอขอบคุณท่านลูกเจ๊เบบองหลังชั้นดีที่ช่วยสร้างกำลังใจและแรงผลักดัน ทั้งยังคอยประคับประคองให้ผู้เขียน เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลงได้ด้วยดี ขอขอบคุณพี่หมียักษ์ ที่ให้การสนับสนุนทุกสิ่งอย่างแก่ผู้เขียนเรื่อยมา และขอขอบคุณอีกหลายๆ ท่าน ที่มีได้เอ่ยนามมา ณ ที่นี้ ที่ได้ช่วยเหลือและให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้เขียน

นางสาวรัตติยา ภริยะพงษ์พานิชย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	2
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	5
1.4 วิธีการศึกษา	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของต่างประเทศ	10
2.1 หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ของประเทศสหรัฐอเมริกา	10
2.1.1 สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ของประเทศสหรัฐอเมริกา	11
2.1.2 บุคคลที่ต้องรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้า ที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา	12
2.1.3 เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิด ในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา	14

2.1.3.1	เป็นอันตรายที่ทราบกันโดยทั่วไป	15
2.1.3.2	ผู้ใช้ใช้สินค้าไม่ถูกต้องในลักษณะที่ไม่คาดเห็นได้	15
2.1.3.3	การสมัครใจเข้ารับความเสี่ยงเอง	17
2.1.3.4	ผู้เสียหายมีส่วนในความประมาทเล็กน้อย เกินกึ่งหนึ่งหรือไม่ถึงกึ่ง	18
2.1.3.5	สถานะความรู้ทางวิชาการ และทางเทคนิค	20
2.1.3.6	อายุความ และระยะเวลาสูงสุดที่ผู้ผลิตสินค้าต้องรับผิดชอบ หลังสินค้าถูกขาย	20
2.1.4	การนำข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมาใช้ เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดในกฎหมายฯ ของประเทศสหรัฐอเมริกา	21
2.1.5	ตัวอย่างคำพิพากษา	24
2.2	หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส	25
2.2.1	สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส	28
2.2.2	บุคคลที่ต้องรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้า ที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส	28
2.2.3	เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิด ในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส	29
2.2.3.1	ความไม่ปรากฏอยู่ของเงื่อนไขแห่งความรับผิดของผู้ผลิต	30
2.2.3.2	เหตุจากภายนอก	30
2.2.3.3	เหตุที่กฎหมายกำหนดให้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิด แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการ	30
2.2.4	การนำข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาใช้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดในกฎหมายฯ ของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส	33
2.2.5	ตัวอย่างคำพิพากษา	34
2.3	หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	36

2.3.1	สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	36
2.3.2	บุคคลที่ต้องรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้า ที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	39
2.3.3	เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิด ในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	39
2.3.4	การนำข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมาใช้เป็น เหตุหลุดพ้นความรับผิดในกฎหมาย ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	40
2.3.5	ตัวอย่างคำพิพากษา	41
บทที่ 3 หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย		43
3.1	หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย	43
3.1.1	ความจำเป็นและเหตุผลที่ต้องมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดใน สินค้าที่ไม่ปลอดภัย	45
3.1.2	ความเป็นมาของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	48
3.2	สาระสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	50
3.3	ความรับผิดของผู้ประกอบการ	53
3.4	เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิด ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	55
3.4.1	สินค้านั้นไม่ได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	55
3.4.2	ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	55
3.4.3	ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้อง ตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว	56

บทที่ 4 บทวิเคราะห์	59
4.1 วิเคราะห์เหตุผลพ้นความรับผิดชอบเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและ ทางเทคนิคในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ของต่างประเทศ	59
4.1.1 คำนิยามความหมายและเกณฑ์ในพิจารณาการนำข้อต่อสู้ เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมาใช้เป็น เหตุผลพ้นความรับผิดชอบของผู้ผลิต	60
4.1.2 เจื่อนใจและหน้าที่ของผู้ผลิตในการใช้ข้อต่อสู้เรื่องสถานะ ความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค	66
4.1.3 ขอบเขตของการใช้เหตุผลพ้นความรับผิดชอบเรื่องสถานะความรู้ ทางวิชาการและทางเทคนิค	69
4.2 วิเคราะห์ปัญหาจากการที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่นำเรื่องสถานะความรู้ ทางวิชาการและทางเทคนิคมาใช้เป็นเหตุผลพ้นความรับผิดชอบ ของผู้ประกอบการ	70
4.3 วิเคราะห์ความเหมาะสมในการนำข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการ และทางเทคนิค มาใช้เป็นเหตุผลพ้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการใน พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	76
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	79
5.1 บทสรุป	79
5.2 ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม	84
ประวัติผู้เขียน	93

บทที่ 1

บทนำ

เนื่องจากในประเทศที่มีการนำข้อต่อสู้กรณี “ความบกพร่องปรากฏอยู่ในสินค้าขณะที่นำสินค้าออกวางจำหน่าย แต่สถานะของความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะและผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่ายนั้น ไม่อาจทำให้ค้นพบการมีอยู่ของความบกพร่องในสินค้าดังกล่าวได้” มาใช้เพื่อเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิต ได้เรียกข้อต่อสู้ในกรณีดังกล่าวแตกต่างกันออกไป เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เรียกว่า “สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี” (State of the art defense) หรือความเสี่ยงภัยจากการพัฒนาสินค้า (Development risk), ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส เรียกว่า “ความเสี่ยงภัยอันเกิดจากการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค” (le risqué de développement)¹, ประเทศอังกฤษ เรียกว่า “สภาพความก้าวหน้าทางเทคนิค” (State of the art defense)², ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เรียกว่า “สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค” (Entwicklungsrisiken)³ เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเขียน และการกล่าวถึงข้อต่อสู้เพื่อหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตในกรณีที่ “มีความบกพร่องปรากฏอยู่ในสินค้า ขณะที่นำสินค้าออกวางจำหน่ายแต่สถานะของความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะและผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่ายนั้น ไม่อาจทำให้ค้นพบการมีอยู่ของความบกพร่องในสินค้าดังกล่าวได้” ต่อไปผู้เขียนขอใช้คำว่า “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” แทนในการเขียนหรืออ้างถึงข้อต่อสู้เพื่อหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตในกรณีดังกล่าว ต่อไป

¹ มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ, “รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product liability)”, น.39.

² เพ็งอ่าง, น.91.

³ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, “พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี,” ตุลพาท, เล่มที่ 1, ปีที่ 56, (2552). น.203.

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการผลิตได้เพิ่มปริมาณในการผลิตสินค้าให้มากขึ้น มีการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสูงซึ่งมีความทันสมัยมาปรับใช้ในการผลิต เพื่อตอบสนองกับความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภค และจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การผลิตสินค้าในรูปแบบดังกล่าว ย่อมมีแนวโน้มที่จะทำให้สินค้าที่ผลิตขึ้นเกิดความบกพร่อง หรือขาดความหรือขาดปลอดภัยซึ่งผู้ผลิตเองก็ไม่สามารถจะตรวจสอบสินค้าได้อย่างละเอียดทุกชิ้น จึงอาจทำให้ผู้บริโภคได้รับอันตรายหรือความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย และทรัพย์สินขึ้นได้ ดังนั้นประเทศต่างๆ จึงมีความวิตกกังวลในเรื่องความปลอดภัยของสินค้า และให้ความสนใจต่อการคุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้น จึงทำให้เกิดหลักเกณฑ์ทางกฎหมายขึ้นใหม่เรียกว่า “Product Liability” ซึ่งเป็นหลักการที่กล่าวถึงความรับผิดชอบของผู้ผลิตในสินค้าของตนต่ออันตรายที่จะพึงเกิดแก่บุคคลหรือทรัพย์สินอันเกิดจากความบกพร่องของสินค้าซึ่งผู้ผลิตต้องให้การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้านั้นๆ⁴

ในประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายขึ้นมาเพื่อบังคับใช้กับความเสียหายที่ผู้บริโภคอาจได้รับจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยการตราพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้ผลิตสินค้ากระทำการโดยขาดความระมัดระวัง หรือปล่อยปะละเลยความปลอดภัยในสินค้าของตน ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ผู้ประกอบการตามความหมายของมาตรา 4 สามารถยกข้อต่อสู้เพื่อหลุดพ้นความรับผิดได้ตามมาตรา 7 ได้คือ (1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษาค่าเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) มาใช้บังคับกับความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) นั้น ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แม้ผู้ประกอบการขาดความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

อย่างไรก็ตาม แม้ความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) จะเป็นความผิดโดยปราศจากความผิด แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ผลิตจะต้องรับผิดอย่างเด็ดขาดโดยไม่มีข้อยกเว้นหรือ

⁴ มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น.3.

ข้อแก้ตัวเพื่อหลุดพ้นความรับผิดได้เลย กล่าวคือ ผู้ผลิตอาจหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) นี้ได้ หากมีเหตุหลุดพ้นความรับผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้นเหตุหลุดพ้นความรับผิดจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อความรับผิดของผู้ผลิต

ข้อต่อสู้เรื่อง “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา EC Directive 1985 แห่งสหภาพยุโรป ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยผู้ผลิตสามารถยกข้อต่อสู้ดังกล่าวเพื่อพิสูจน์ถึงความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ผลิตจะต้องแสดงให้เห็นว่าตนไม่อาจคาดเห็น (Foreseeable) ถึงความบกพร่องหรือหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น เนื่องจากสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่ผู้ผลิต นำสินค้าออกวางจำหน่ายไม่อาจทำให้ค้นพบความบกพร่องที่มีอยู่ได้ โดยเหตุผลหลักที่กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของบางประเทศ กำหนดให้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการได้นั้น เนื่องจากต้องการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการคิดค้นพัฒนาสินค้าสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาแข่งขันในระบบตลาด ดังนั้นหากผู้ผลิตต้องรับผิดเกินไปกว่าระดับความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่สินค้านั้นออกวางจำหน่าย ก็จะทำให้ผลกระทบต่อการแข่งขันโดยจะทำให้ผู้ผลิตไม่มีความพยายามที่จะพัฒนาให้ได้มาซึ่งสิ่งใหม่ๆ เพราะเกรงว่าจะเกิดความเสียหายขึ้นจากการคิดค้นสิ่งใหม่นั้น ซึ่งเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตในเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคนี้ก็กลับไม่ได้ถูกนำมากำหนดให้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงเป็นกรณีที่น่าพิจารณาว่าหากเกิดคดีดังตัวอย่างต่อไปนี้ขึ้นในประเทศไทยผลของคดีจะเป็นอย่างไร

คดี Day V. Barber Colman Co. ในประเทศสหรัฐอเมริกา คดีนี้ โจทก์ได้ทำการติดตั้งประตูเลื่อน และปรากฏว่าประตูได้เลื่อนหล่นทับโจทก์ เป็นเหตุให้ได้รับความบาดเจ็บแก่ร่างกาย โจทก์จึงฟ้องคดีต่อจำเลยผู้ผลิต โดยอ้างว่าผู้ผลิตไม่ได้ทำการติดตั้งตัวหยุดบานเลื่อนเพื่อป้องกันการเลื่อนหลุดระหว่างการติดตั้ง ศาลได้วินิจฉัยถึง “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคของจำเลยว่าประตูบานเลื่อนนั้นได้ผลิตตามมาตรฐานการออกแบบอุตสาหกรรมในเวลานั้น และไม่ใช่ว่าเรื่องที่ได้กระทำโดยประมาท เนื่องจากการเลือกใช้การออกแบบใดแบบหนึ่ง หรือวิธีการผลิตใดๆ ในสินค้าที่มีความปลอดภัยและใช้กันทั่วไปในอุตสาหกรรม แม้ว่าจะสามารถออกแบบให้ปลอดภัยกว่านี้ได้

จากคดีตัวอย่างข้างต้นหากคดีนี้เกิดขึ้นในประเทศไทย เมื่อพิจารณาถึงเหตุหลุดพ้นของผู้ประกอบการตาม มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ก็จะมีปัญหาที่ทำให้ศาลน่าจะต้องพิจารณาและพิพากษาให้จำเลยรับผิดเนื่องจาก ประการแรก โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ถึงความบกพร่องหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้าโดยสิ้นเชิง เพราะความรับผิดของผู้ประกอบการอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ประการที่สอง ในกรณีที่ผู้ประกอบการได้ใช้ความระมัดระวังและสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่นำสินค้าออกวางจำหน่ายที่ดีที่สุดแล้ว ในการป้องกันและตรวจสอบความชำรุดบกพร่องหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่ออกจัดจำหน่าย โดยเฉพาะกรณีความบกพร่องจากการออกแบบที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดแม้จะไม่มี ความชำรุดบกพร่องในขั้นตอนกระบวนการผลิต และสินค้าที่ได้ผลิตขึ้นนั้นมีลักษณะตรงตามที่ต้องการทุกประการ แต่การออกแบบสินค้ามาในลักษณะเช่นนั้น ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค เช่น การออกแบบของเล่นที่เป็นอันตรายไม่เหมาะสมสำหรับทารก เป็นต้น

จึงมีประเด็นปัญหาว่า เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้น มีความเหมาะสมและเป็นการเพียงพอแล้วหรือไม่ ที่จะสร้างความสมดุลในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งความยุติธรรม ไม่อาจเกิดขึ้นได้ก็แต่ด้วยการคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายเพียงเท่านั้น แต่ต้องให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่ต้องรับผิดด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้ต้องรับผิดนั้นต้องรับผิดบนข้อสันนิษฐานของกฎหมาย กล่าวคือรับผิดเพราะกฎหมายกำหนดให้รับผิดโดยมิได้มีโอกาสในการพิสูจน์ว่าบุคคลนั้นมีความผิดแต่อย่างใด ในขณะที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีกำลังและสถานะทางด้านเศรษฐกิจที่ด้อยกว่า แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ควรสร้างภาระให้เกิดกับฝ่ายผู้ประกอบการมากเกินไป เพราะท้ายที่สุดผู้ประกอบการอาจผลักรภาระที่เกิดขึ้นกลับไปสู่ผู้บริโภค

จากปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องศึกษาว่า หากประเทศไทยนำหลักเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาปรับใช้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จะมีความเหมาะสมหรือไม่ และหากนำหลักดังกล่าวมาใช้จะมีการกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในการบังคับใช้อย่างไร เพื่อจะให้เกิดความเหมาะสมกับระบบกฎหมายและระบบเศรษฐกิจ สังคม ของประเทศไทย รวมทั้งศึกษาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1) เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด หลักเกณฑ์ ลักษณะทั่วไป รวมถึงทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับเหตุลุดพันความรับผิดในเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

2) เพื่อนำเสนอสภาพปัญหา รวมทั้งความสำคัญของปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้นเนื่องจากผู้ประกอบการไม่สามารถนำหลักเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมาเป็นข้อต่อสู้เพื่อพิสูจน์ถึงความรับผิดของตนต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3) วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และมาตรการ ในการนำหลักเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาเป็นข้อต่อสู้เพื่อพิสูจน์ถึงความรับผิดของผู้ประกอบการในกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของต่างประเทศ จากทั้งทฤษฎีที่มีการกล่าวไว้ในตำรา และบทความทางวิชาการ คำพิพากษา รวมทั้งหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของประเทศไทย ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการที่กฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย ไม่ได้กำหนดให้มีหลักเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ให้เป็นเหตุลุดพันความรับผิดของผู้ประกอบการในกฎหมายดังกล่าว เพื่อหาข้อสรุป ข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหาต่อไป

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ในปีพ.ศ. 2555 ได้มี สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เรื่อง “เหตุลุดพันความรับผิดของผู้ประกอบการ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551” โดย นางสาวณัฐพร เตชะธิดา ซึ่งได้เสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมเหตุลุดพันความรับผิดของผู้ประกอบการในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยเห็นควรให้บัญญัติเพิ่มเติมต่อไปว่า “มาตรา 7 ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า.....(4) ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะผลิตจนกระทั่งจำหน่ายสินค้า ไม่อาจทำให้ผู้ประกอบการรู้หรือตรวจพบถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นได้ และภายหลังที่ได้นำสินค้าออกวางจำหน่าย หากผู้ประกอบการได้รู้หรือตรวจพบความบกพร่องในตัวสินค้าได้ทำการแจ้งเตือนให้ผู้บริโภคทราบแล้ว”

จากการศึกษาสารนิพนธ์ฉบับดังกล่าวโดยละเอียด ผู้เขียนเห็นด้วยในแนวความคิดที่ให้มีการเพิ่มเติมเหตุผลพยานความรับผิดชอบของผู้ประกอบการใน มาตรา 7 สองประการ ประการแรก คือการเพิ่มเติมในเรื่องจุดเริ่มต้นของการยกข้อต่อสู้ดังกล่าวมาใช้ตั้งแต่ในช่วงของการผลิต และประการที่สอง คือการกำหนดหน้าที่แก่ผู้ประกอบการในการแจ้งเตือนให้ผู้บริโภคทราบ เมื่อพบความความบกพร่องของสินค้าก่อนจึงจะสามารถยกข้อต่อสู้ได้ ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าว ในส่วนที่เกี่ยวกับความเหมาะสมในการนำมาปรับใช้ในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2556 ได้มีวิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ของ Mister Apisan Pornpichitsap ในเรื่อง State of The Art Defense under the Product Liability Law (หลักสุตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ ภาควิชาภาษาอังกฤษ) ซึ่งได้มีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 7

มาตรา 7 ผู้ประกอบธุรกิจ ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในความบาดเจ็บที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า

(4) มาตรฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคนิค ณ เวลาที่เขานำสินค้าออกสู่ท้องตลาด ไม่สามารถรับรู้ได้ถึงข้อบกพร่องนั้น

5) การออกแบบของสินค้าเป็นไปตามมาตรฐานฯ ณ เวลาที่เขานำสินค้าออกสู่ท้องตลาด นอกจากนั้นยังได้มีการเสนอให้มีการจัดตั้งสถาบันเหมือนเช่นที่มีในกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป และในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งสถาบันดังกล่าวอาจเป็นสถาบันของรัฐ หรือของเอกชนก็ได้ โดยมีหน้าที่ในการชดเชยค่าเสียหายให้แก่คู่ความฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจากความบกพร่องของสินค้าที่ไม่ปรากฏ และเพื่อประโยชน์ในการลดภาระการพิสูจน์ ยังได้มีการเสนอต่อไปว่า รัฐควรเข้ามา มีบทบาทในการควบคุมการทดสอบ โดยมีสถาบันซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญในแต่ละประเภทสินค้า ซึ่งสถาบันดังกล่าว มีหน้าที่ในการช่วยเหลือศาลทำการตรวจสอบสินค้าที่ถูกกล่าวหา โดยการทำรายงานเสนอต่อศาลว่าสินค้านั้น มีการออกแบบสอดคล้องกับมาตรฐานล่าสุดของการผลิตสินค้านั้น และมีหน้าที่ในการจัดหาพยานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ข้อเท็จจริงแก่ศาลเกี่ยวกับเรื่องวิทยาศาสตร์ เรื่องเทคนิค

หรือความรู้เฉพาะในด้านอื่นๆ ด้วย⁵

⁵⁵ นอกจากวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์สองฉบับดังกล่าวที่ได้ศึกษาเรื่องเหตุหลุดพ้น ความรับผิดชอบของผู้ผลิตด้วยข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคแล้ว ยังมีวิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ในประเทศไทย ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งมีประเด็นแต่ ก็มิได้เกี่ยวพันกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้โดยตรงแต่อย่างใด อาทิเช่น กรกฎ อินทนะนะ. “ปัญหาทาง กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษากรณีแร่หิน.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2556 ; กฤษฎา กนกวิพัฒน์. “ปัญหาความ รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ศึกษากรณีเลือดมนุษย์.” สารนิพนธ์ มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556.; กัญญณิการ์ ผาสุก. “ความรับผิดชอบต่อความ เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษากรณีความรับผิดที่เกิดจากยาเจริญอาหารในเด็ก.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.; ณพิชญ์ศิกาน ศรีเจริญพงศ์. “มาตรฐานบังคับกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.; ญัฐพร ชัย ชัชวาล. “กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของสินค้า.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.; นิสาลล ตรีไพบูลย์. “ความรับผิดในสินค้ายา DRUG PRODUCT LIABILITY.” นิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2552.; ปณิธิ สมประสงค์. “ความรับผิดของผู้ผลิตในความเสียหายอันเนื่องมาจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.; ปรียา ยุคันตวนิชชัย. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.; ศึกษากรณี ความรับผิดในสินค้ายา.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556.; เมธัส อนันต์ศิริวงศ์. “ผลกระทบจากพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ต่อผู้ประกอบการ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2552.; ลาวัลย์ จันทรพวง. “คำเตือนในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษากรณีความบกพร่อง ในการไม่มีคำเตือนตามสมควรในสินค้ายา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2554.; ศรณรินทร์ คงเกษม. “ปัญหาการพิสูจน์ของผู้เสียหายเพื่อให้ ผู้ประกอบการรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

ในส่วนของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้เน้นศึกษาเฉพาะเหตุผลด้านความรับผิดชอบของผู้ประกอบการด้วยหลักเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่ผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่ายไม่อาจทำให้ค้นพบความบกพร่องที่มีอยู่ได้ (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) ทั้งนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปที่อนุวัติการกฎหมายภายในของตน ตามหลักของ EC Directive 1985 เช่น ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเหตุผลด้านความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยมุ่งเน้นศึกษา เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จากการที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่ได้กำหนดให้หลักเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคเป็นเหตุผลด้านความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ โดยได้เสนอแนะแนวทางในการนำหลักเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ซึ่งรายละเอียดและข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการศึกษา ผู้เขียนจะได้อธิบายถึงในบทต่อไป

1.4 วิธีการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาแบบการวิจัยทางเอกสาร (Documentary research) โดยศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจาก ตำรากฎหมาย เอกสาร วารสาร บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ รวมทั้งคำพิพากษาและแนวทางวินิจฉัยคดีของศาล ทั้งในและต่างประเทศ โดยทำการสรุป และรวบรวมอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา และเสนอแนะทางเลือกในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยอย่างเหมาะสม

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ทำให้ทราบถึงแนวคิด หลักเกณฑ์ ลักษณะทั่วไป รวมถึงทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับเหตุผลด้านความรับผิดชอบในเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

2) ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหา รวมทั้งความสำคัญของปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการไม่สามารถนำหลักเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมาเป็นข้อต่อสู้เพื่อพิสูจน์ถึงความรับผิดชอบของตนต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3) เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความเหมาะสมในการใช้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยต่อไป

บทที่ 2

หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของต่างประเทศ

สำหรับในบทนี้ จะได้กล่าวถึงหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product liability) ในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของต่างประเทศ โดยจะเป็นการศึกษาจากกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป เช่น ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และการนำข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคเพื่อเป็นเหตุลดพ้นความรับผิดมาปรับใช้ในการวินิจฉัยคดีของศาลต่างประเทศ เพื่อนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับ หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย ต่อไป

2.1 หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา

ในช่วง ค.ศ. 1930 ถึง ค.ศ.1960 นักวิชาการและศาลในสหรัฐอเมริกาได้เสนอที่จะสร้างหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ขึ้นมาใช้ในคดีละเมิดเกี่ยวข้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าชำรุดบกพร่องโดยที่มาจากหลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดโดยเคร่งครัดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยสมัยใหม่เกิดขึ้นโดยการที่ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้สร้างกฎหมายดังกล่าว ในคำพิพากษาปี ค.ศ.1944 และมีวิวัฒนาการของคำตัดสินมาเป็นเวลานานกว่า 60 ปี จึงมีคำพิพากษาจำนวนมากที่วางแนวบรรทัดฐานการตีความเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัย¹ โดยวิวัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยสามารถแบ่งได้เป็นสี่ช่วงเวลา²

หลักความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัยเริ่มจากช่วงที่สามซึ่งเริ่มต้นในปี ค.ศ. 1944 ในคดีที่มีชื่อเสียงและเป็นคดีสำคัญมากคือคดี Escola v. Coca Cola Botting Co.,(1944) ซึ่งเขียนคำพิพากษาโดยผู้พิพากษาชื่อ Gibson แต่เหตุผลเบื้องหลังหลักกฎหมายที่กลายมาเป็นหลักกฎหมายและได้รับการยอมรับในวงการตุลาการของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็น

¹ ศักดา ธนิตกุล, กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: มหามหาสารคาม : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2553),น.15.

² Richard A. Epstein, Cases and materials on torts, Sixth edition, (1955) pp.727-728.

ความเห็นฟ้องและเหตุผลประกอบความเห็นฟ้องที่เขียนโดยผู้พิพากษาชื่อ Traynor ว่าในคดีที่มีข้อเท็จจริงเช่นนี้ ศาลควรนำหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ไม่ใช่หลักกฎหมายว่าด้วยความประมาทเลินเล่อ (Negligence) มาปรับใช้แก่ผู้ผลิตสินค้า ความเห็นฟ้องและเหตุผลประกอบได้กลายมาเป็น แนวคิดกระแสหลักในวงการกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อสถาบันกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (The American Law institute) ได้นำแนวคิดของผู้พิพากษา Traynor ไปยกร่างเป็นมาตรา 402A ของ The Restatement(Second) of Torts ในปี ค.ศ. 1965 โดย The Restatement จะมีลักษณะคล้ายกับประมวลกฎหมายแต่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย และไม่ถือว่าเป็นที่มาของกฎหมาย แต่มีอิทธิพลทางความคิดต่อศาล และหากมลรัฐต่างๆ เห็นว่าดีและเหมาะสม สถานิติบัญญัติของแต่ละมลรัฐอาจรับเอาไปเป็นกฎหมายภายในของมลรัฐได้ ทำให้มีมลรัฐจำนวนมากรับเอามาตรา 402A ดังกล่าวไปตราเป็นกฎหมายของมลรัฐ โดยข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวคือ ขวดน้ำอัดลมระเบิดใส่มือของพนักงานบริการในภัตตาคารเล็กๆ ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย จนได้รับบาดเจ็บและมือใช้งานไม่ได้หนึ่งข้าง ศาลได้พิพากษาให้บริษัทผลิตน้ำอัดลมดังกล่าวต้องรับผิดชดเชยความเสียหายแก่ร่างกายของ Ms.Escola ซึ่งเป็นพนักงานบริการผู้เคราะห์ร้ายดังกล่าว ตามหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดโดยเคร่งครัด และช่วงระยะเวลาที่สั้นถึงปัจจุบันประเด็นสำคัญในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือ การที่เป็นประเด็นที่ว่า การออกแบบสินค้าที่มีความไม่ปลอดภัย (Defective design) และประเด็นเรื่องหน้าที่ของผู้ผลิตสินค้าที่จะต้องเตือนผู้ใช้สินค้า (Duty to warn) กลายเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

2.1.1 สาธารณคดีความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา

การฟ้องร้องคดีความรับผิดในสินค้าหรือสินค้า (Product liability) ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น อาจฟ้องให้รับผิดตามสัญญา หรือฟ้องให้รับผิดตามละเมิดก็ได้³ ลักษณะเฉพาะของ กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ⁴

³ อนันต์ จันทโรภากร, กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย (Product Liability Law), พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), น.19-21.

⁴ ศักดา ธนิตกุล, อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1, น.33-34.

(1) กฎหมายฉบับนี้วางอยู่บนหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด หรือ Strict liability ซึ่งหมายถึง ผู้ผลิตสินค้านั้นจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้เสียหาย ในกรณีที่สินค้าที่ตนผลิตนั้นมีความไม่ปลอดภัย (Defect) อันเนื่องมาจากการผลิตสินค้า (Manufacturing defect) การออกแบบสินค้า (Design defect) การบรรจุภัณฑ์ (Packing defect) หรือในกรณีที่มีการเตือนผู้ใช้ไม่เพียงพอ (Warning defect)

(2) กฎหมายฉบับนี้วางอยู่บนหลัก res ipsa loquitur (Thing speaks for itself) ซึ่งทำให้ผู้เสียหาย (โจทก์) เพียงแต่พิสูจน์ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย (Defect) ประการใดประการหนึ่งใน 4 ประการข้างต้นเท่านั้น ทำให้ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย (โจทก์) ลดลงไปอย่างมาก เพราะไม่ต้องพิสูจน์ว่า ผู้ผลิตสินค้านั้นประมาทเลินเล่อตามหลักเรื่องประมาทเลินเล่อ (Negligence doctrine) ตามหลักของกฎหมายละเมิด อันเนื่องมาจากศาลถือว่าการพิสูจน์ได้ในระดับดังกล่าวก็เพียงพอแล้ว ที่จะสามารถสรุปได้ว่าความไม่ปลอดภัยดังกล่าวก่อให้เกิด (Casual link) ความเสียหายแก่โจทก์จริง

(3) ศาลมีอำนาจในฐานะที่เป็นศาลในระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณี (Common Law) ที่จะสั่งให้มีมาตรการเยียวยาโดยการสั่งให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive damages) ให้แก่โจทก์ได้

2.1.2 บุคคลผู้ต้องรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น Restatement (Second) Tort, Section 402A ระบุให้ผู้ขายสินค้าในสภาพที่มีความชำรุดบกพร่องในประการที่อาจก่อให้เกิดอันตรายอันไม่สมควรแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้ใช้หรือผู้บริโภค และสินค้านั้นได้ก่อให้เกิดอันตรายเช่นนั้นแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภค ถ้าผู้ขายเป็นผู้ประกอบธุรกิจในการขายสินค้าเช่นนั้น และสินค้านั้นได้ถึงมือผู้ใช้หรือผู้บริโภคโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ขาย ผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น แม้ว่าผู้ขายจะได้ใช้ความระมัดระวังในการเตรียมและขายสินค้านั้นแล้วทุกประการก็ตาม ถ้าผู้ใช้สินค้าหรือผู้บริโภคได้รับความเสียหายนั้น ได้มีนิติสัมพันธ์

ทางสัญญากับผู้ขาย⁵

ในการฟ้องร้องคดีตาม Restatement (Second) Tort, Section 402A จึงเป็นการฟ้องร้องให้รับผิดชอบในทางละเมิดตามหลัก Strict liability เพราะถ้าผู้เสียหายเป็นผู้ซื้อสินค้านั้นมา หรือมีสัญญากับผู้ขายแล้วกรณีก็ไม่ต้องด้วย Section 402A คำว่า ผู้ขายในที่นี้หมายถึงผู้ผลิตด้วย กล่าวคือผู้ผลิตที่ขายสินค้าให้กับผู้ค้าส่งในสภาพที่ชำรุดบกพร่อง และคาดหมายได้ว่าสินค้านั้นจะไม่มี การเปลี่ยนแปลงสภาพในสาระสำคัญจนกระทั่งถึงมือผู้ใช้หรือผู้บริโภคผู้ผลิตก็ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภค ส่วนผู้ขายที่ไม่ใช่ผู้ผลิตก็มีความรับผิดชอบเช่นเดียวกันกับผู้ผลิต ภายใต้เงื่อนไขอย่างเดียวกัน⁶

ปัจจุบัน Restatement (Third) บัญญัติไว้ใน section 1 ว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจ ในการขาย (Selling) หรือจำหน่าย (distributing) สินค้าซึ่งได้ขายหรือจำหน่ายนั้นชำรุดบกพร่อง จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลที่เกิดขึ้นจากการชำรุดบกพร่องนั้น”⁷ คำว่าผู้ขายใน Restatement (Third) นั้นมีความหมายค่อนข้างกว้าง โดยหมายความรวมถึงผู้ผลิต ผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีกด้วย

⁵ Section 402 A provides:

- One who sells any product in a defective condition unreasonably dangerous to the user or consumer or to his property is subject to liability for physical harm thereby caused to the ultimate user or consumer, or to his property, if
 - the seller is engaged in the business of selling such a product, and
 - it is expected to and does reach the user or consumer without substantial change in the condition in which it is sold.
- The rule stated in Subsection (1) applies although
 - the seller has exercised all possible care in the preparation and sale of his product, and
 - the user or consumer has not bought the product from or entered into any contractual relation with the seller.

⁶ อนันต์ จันทโรภากร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3*, น.133-135.

⁷ section1: One engaged in the business of selling or otherwise distributing products who sells or distributes a defective product is subject to liability for harm to persons or property caused by the defect.

ในกรณีที่มีผู้รับผิดชอบหลายคนแม้บุคคลดังกล่าวจะไม่ได้กระทำละเมิดร่วมกันต้องร่วมกันรับผิดชอบ เช่น ตัวอย่างคำพิพากษาคดีของศาลสูงมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ปี ค.ศ. 1980 ในคดี Sindell v. Abbott Laboratories. โจทก์ ฟ้องบริษัทยาหลายบริษัทด้วยกันให้รับผิดชอบต่อการเป็นมะเร็งของโจทก์ ซึ่งข้อเท็จจริงในทางการแพทย์ฟังได้ว่า เหตุที่โจทก์เป็นโรคมะเร็งเกิดจากการตาของโจทก์ได้กินยาป้องกันอาการแท้ง (Diethylstil bestrol หรือเรียกว่า DES) ขณะที่ตั้งครรภ์โจทก์ ในคดีนั้นปรากฏว่าโจทก์พิสูจน์ไม่ได้ว่ากินยาของบริษัทใดเข้าไป แต่ศาลตัดสินว่าบริษัทผู้ผลิตยาต้องร่วมกันรับผิดชอบโดยให้เหตุผลว่า เรื่องนี้ฝ่ายจำเลยจะต้องพิสูจน์ว่าตนไม่ได้มีได้ผลผลิตยาคืนนั้น เมื่อผลิตก็ต้องรับผิดชอบตามสัดส่วนของยาที่ตนส่งออกสู่ท้องตลาด⁸ โดยศาลถือว่าในระหว่างโจทก์ผู้บริสุทธิ์ กับจำเลยผู้ประมาทเลินเล่อ จำเลยผู้ประมาทเลินเล่อควรจะเป็นผู้แบกรับภาระค่าใช้จ่ายในความบาดเจ็บของโจทก์ เนื่องจากจำเลยอยู่ในฐานะที่มั่นคงร่ำรวยกว่าโจทก์มากมายนัก จึงควรเป็นผู้แบกรับภาระดังกล่าว ซึ่งทฤษฎีส่วนแบ่งการตลาดนี้เป็นทฤษฎีความรับผิดชอบในการฟ้องคดีร่วมกัน (Contract of action theory) ซึ่งแนวโน้มของศาลมลรัฐต่างๆก็ยอมรับหลักการเช่นนี้แล้ว⁹

นอกจากผู้ผลิตแล้วผู้ขายก็เป็นอีกผู้หนึ่ง ซึ่งต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าชำรุดบกพร่อง แม้ผู้ขายจะไม่ได้ร่วมในกระบวนการผลิต แต่หากเป็นผู้ขายที่อยู่ในห่วงโซ่แห่งการจัดจำหน่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก หรือเป็นเพียงคนกลางผู้ส่งสินค้านั้นเข้ามาตามกฎหมายความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าผู้ขายที่นำสินค้านั้นเข้ามา ผู้ขายนั้นก็อาจต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องนั้นด้วย¹⁰

โดยสรุปผู้ที่ต้องรับผิดชอบตามหลักกฎหมาย Product liability ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ผู้ผลิต หมายถึงบุคคลผู้ซึ่งเกี่ยวข้องในธุรกิจเพื่อผลิต สร้าง ทำ หรือก่อสร้างสินค้าใดๆ หรือส่วนประกอบของสินค้า ผู้ออกแบบ ผู้สร้างสินค้า หรือว่าจ้างให้ผู้อื่นซึ่งออกแบบหรือสร้างสินค้าหรือส่วนของสินค้าและอาจรวมถึงผู้ขายสินค้า ซึ่งอาจถูกฟ้องภายใต้หลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด¹¹

⁸ John T. Elser, *Product liability: United State of American*, p. 40-41.

⁹ อนันต์ จันทโรภากร, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 3*, น.136-138.

¹⁰ สุรศักดิ์ ตันโสรัจประเสริฐ, “สิทธิของบุคคลภายนอกในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องโดยตนเองไม่ได้ใช้หรือบริโภคสินค้านั้น,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), น.75.

¹¹ สุขุม ศุภนิติย์, *คำอธิบายความรับผิดในสินค้า*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549). น.64.

2.1.3 เหตุผลพ้นความรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา

นโยบายสาธารณะของรัฐ (Public policy) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้บุคคลทุกคนที่อยู่ในห่วงโซ่ระบบการจัดจำหน่ายสินค้าต้องรับผิดโดยเคร่งครัดในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากความไม่ปลอดภัยของสินค้า ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก ผู้ให้เช่า ผู้ผลิตชิ้นส่วน ซึ่งเป็นบุคคลทุกคนที่อยู่ในห่วงโซ่ระบบการจัดจำหน่ายสินค้าจึงอาจถูกฟ้องภายใต้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) โดยนโยบายสาธารณะของสภานิติบัญญัติต้องการให้ผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้ให้เช่า ไปทำประกันวินาศภัยป้องกันความเสี่ยงจากการถูกฟ้องเป็นคดีความรับผิดโดยเคร่งครัด เพื่อกระจายความเสี่ยงให้กับผู้บริโภคโดยการขึ้นราคาสินค้า

ดังนั้น บุคคลในระบบห่วงโซ่การจัดจำหน่ายสินค้าจึงสามารถยกข้อต่อสู้เพื่อหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ซึ่งกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้บัญญัติเหตุผลพ้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้อย่างชัดเจน ขึ้นอยู่กับศาลของแต่ละรัฐซึ่งพอจะประมวลเหตุผลพ้นความรับผิดในกรณีต่างๆ ได้ดังนี้

2.1.3.1 เป็นอันตรายที่ทราบกันโดยทั่วไป (General know damage)

ในเหตุผลพ้นความรับผิดเหตุนี้ ถือว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ทราบกันโดยทั่วไปอยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่มีอันตราย (General know damage) ผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องเตือน ตัวอย่างเช่น ผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องติดฉลากบนกระบอกปืนเพื่อเตือนว่า “อันตราย” แต่อาจมีหน้าที่ที่จะต้องสร้างที่กันปืนลั่นติดไปกับปืนด้วย¹²

2.1.3.2 ผู้ใช้ใช้สินค้าไม่ถูกต้องในลักษณะที่ไม่คาดเห็นได้ (Misuse of a product)

ตามหลักการเหตุผลพ้นความรับผิดในลักษณะนี้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น หากผู้ใช้สินค้าใช้สินค้าไม่ถูกต้องในลักษณะที่ผู้ผลิตไม่สามารถคาดเห็นวิธีการใช้ (misuse of a product) เช่นนั้นได้ แต่หากผู้ผลิตสินค้าน่าจะคาดเห็นได้ (Foreseeable misuse) วิธีการใช้สินค้าของผู้ใช้ได้ ผู้ผลิตสินค้ายังต้องรับผิดอยู่¹³ เหตุผลของการกำหนดให้มีเหตุผลพ้นความรับผิดเหตุนี้ในกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าก็เพราะต้องการ

¹² ศักดา ธนิตกุล, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1*, น.50.

¹³ อนันต์ จันทโรภากร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3*, น.169.

สร้างแรงจูงใจให้ผู้ผลิต ผลิตสินค้าที่มีความปลอดภัยสูงขึ้น¹⁴ ตัวอย่างคดีเช่น คดีที่ตัดสินโดยศาลสูงของรัฐ Montana ที่มีประเด็นข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธี (misuse) คือ คดี Hart-Albin Co. v. McLees Inc. และคดี Lutz v. National Crane Corp. ในคดี Hart-Albin Co. v. McLees Inc.20 คดีนี้ ศาลได้สนใจประเด็นข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธี (misuse) โดยกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในสินค้าของรัฐ Montana กำหนดให้ข้อต่อสู้ในคำให้การที่หยิบยกประเด็นข้อต่อสู้ใหม่ขึ้นมาต่อสู้คำฟ้อง (Affirmative Defense) จะถูกนำมาใช้ประโยชน์เมื่อสินค้านั้นถูกใช้โดยผิดวิธีอย่างไม่มีเหตุผล (unreasonably misused) โดยผู้ใช้หรือผู้บริโภคและการใช้โดยผิดวิธีนั้นก่อให้เกิดหรือเป็นสาเหตุของความเสียหายซึ่งรูปแบบดั้งเดิมที่เป็นตัวอย่างที่ใช้ในการอธิบายก็คือกรณีของเครื่องตัดหญ้าที่ถูกใช้โดยคนตัดหญ้า

ข้อบกพร่องในสินค้าซึ่งถูกกล่าวหาในคดี Hart-Albin v. McLees Inc. คือสายไฟฟ้าเป็นสาเหตุของเปลวไฟที่เกิดขึ้นในห้างสรรพสินค้าของโจทก์ จำเลยอ้างว่าสายไฟฟ้านั้นถูกใช้โดยผิดวิธีใน 2 ลักษณะ คือ (1) สายไฟถูกใช้อย่างไม่เหมาะสม (2) สายไฟถูกใช้ในพื้นที่ซึ่งไวต่อการติดไฟ

กฎหมายโดยทั่วไปของข้อต่อสู้ในเรื่องการใช้โดยผิดวิธีนั้น คือ “ผู้ผลิตไม่มีความรับผิดชอบในความเสียหายอันเป็นผลมาจากการใช้สินค้าอย่างผิดวิธี หรือเป็นการใช้สินค้าอย่างไม่ได้ตั้งใจ ถ้าการใช้สินค้านั้นเป็นการใช้ที่ไม่สามารถคาดหมายได้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล”

สำหรับศาลสูงในคดี Hart-Albin v. McLees Inc. นั้นให้ความสำคัญกับเรื่องความสำคัญของความสามารถในการคาดการณ์ในการทำให้แน่ใจและชัดเจนว่าเป็นการใช้โดยผิดวิธีอย่างไม่มีเหตุผล ในเรื่องความสามารถในการคาดการณ์นั้นถือเป็นจุดที่สำคัญของข้อต่อสู้เรื่องการใช้ โดยผิดวิธีถ้าการใช้โดยผิดวิธีนั้นสามารถมองเห็นได้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล ก็จะไม่เข้าข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธี ในทางตรงกันข้ามถ้าการใช้โดยผิดวิธีนั้นไม่สามารถมองเห็นได้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล การใช้สินค้าของโจทก์ก็จะเข้าข้อต่อสู้เรื่องการใช้โดยผิดวิธีอย่างไม่มีเหตุผล

สำหรับคดี Lutz v. National Crane Corp.¹⁵ นั้น คดีนี้เป็นคดีของศาลสูงรัฐ Montana โดยศาลสูงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อต่อสู้ตามกฎหมายในเรื่องการใช้โดยผิดวิธีและเรื่องหลักสมรรถนะที่จะรับความเสี่ยง เนื่องจากศาลประสานเข้าด้วยกันระหว่างข้อต่อสู้เหล่านี้

¹⁴ ศักดา ธนิตกุล, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1*, น.51.

¹⁵ โปรดดู คดี Lutz v. National Crane Corp., 267 Mont. 368, 884 P.2d 455, 460 (1994).

ครบถ้วน โดยการพิจารณาเรื่องการใช้โดยผิดวิธีถูกบันทึกไว้ในคำสั่งถึงการวิเคราะห์ของศาลในเรื่องหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงในประเด็นเรื่องการตระหนักรู้อย่างสมบูรณ์

ในคดี Lutz v. National Crane Corp. นั้น ข้อเท็จจริงคือสามีของโจทก์ได้เสียชีวิตจากกระแสไฟฟ้าขณะที่สายเคเบิลของปั้นจั่นยกของหนักที่บรรทุกน้ำหนักด้านข้างของท่อนเหล็กนั้นชนกับเชือกที่อยู่เหนือปั้นจั่น โดยในคดีนี้โจทก์อ้างว่าอุปกรณ์ปั้นจั่นยกของหนักไม่ได้ห่อหุ้มด้วยฉนวนเพื่อป้องกันกระแสไฟฟ้าซึ่งถือเป็นข้อบกพร่องในเรื่องการออกแบบ แต่จำเลยในคดีนี้ได้โต้แย้งโดยอ้างว่าผู้ตายได้ใช้ปั้นจั่นโดยผิดวิธีโดยการบรรทุกน้ำหนักที่ด้านข้างของท่อนและข้อต่อสู่ตามกฎหมายในเรื่องการใช้โดยผิดวิธีนี้จะเป็นอุปสรรคในเรื่องการกลับคืนสู่สถานะเดิมหรือการได้รับการเยียวยาของโจทก์ ในคดีนี้ศาลสูงได้อาศัยการอธิบายถึงข้อต่อสู่เรื่องการใช้โดยผิดวิธีที่กำหนดไว้

ในคดี Hart-Albin Co. v. McLees Inc. โดยจุดที่สำคัญในข้อต่อสู่เรื่องการใช้โดยผิดวิธีนั้นคือเรื่องของความสามารถในการคาดการณ์ เนื่องจากศาลได้พบว่าผู้ผลิตในคดี Lutz v. National Crane Corp. นี้เป็นกรณีที่สามารถมองเห็นได้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผลถึงการใช้โดยผิดวิธี ดังนั้นในคดีนี้ข้อต่อสู่เรื่องการใช้โดยผิดวิธีจึงไม่สามารถนำมาเพื่อใช้ประโยชน์ได้

2.1.3.3 การสมรรถใจเข้ารับความเสี่ยงเอง (assumption of risk)

หลักการสมรรถใจเข้ารับความเสี่ยงเอง (Assumption of risk) หรือหลักกฎหมายว่าด้วยการสมรรถใจเข้ารับความเสี่ยงเอง (Doctrine of assumption of risk) เป็นหลักกฎหมายที่จำเลยใช้อ้างเพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจากความรับผิดโดยเคร่งครัด โดยจำเลยมีภาระพิสูจน์ประการแรกว่า โจทก์ทราบถึงความไม่ปลอดภัยและตระหนักถึงความเสี่ยงดังกล่าวว่าอาจมีความเสียหายเกิดขึ้นได้ประการที่สองจำเลยต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าโจทก์สมรรถใจเข้ารับความเสี่ยงเอง แต่ในทางปฏิบัติแล้วศาลจะปรับใช้หลักการสมรรถใจเข้ารับความเสี่ยงเองอย่างเคร่งครัด เหตุหลุดพ้นความรับผิดกรณีนี้เป็นกรณีที่ผู้เสียหายผู้เสียหายสมรรถใจเข้าเสี่ยงภัยเองและใช้สินค้านั้นทั้งๆ ที่ชำรุดบกพร่องโดยไม่มีเหตุอันสมควร กล่าวคือ หากผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องอยู่และสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงและใช้สินค้านั้นโดยไม่มีเหตุอันสมควร (Voluntarily and unreasonably proceed to use) กรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องร้องไม่ได้ ตัวอย่างคดีที่ศาลตัดสินโดยตามหลักการสมรรถใจเข้ารับความเสี่ยงเอง (Assumption of risk) เช่น

คดี Deveney v. Sarno โจทก์ได้ซื้อรถยนต์มาหนึ่งคันและพบว่าเข็มขัดนิรภัยชำรุดบกพร่อง แต่ระหว่างที่รอจะให้มีการเปลี่ยนเข็มขัดนิรภัยนั้นโจทก์ได้นำรถยนต์ออกใช้ โดยไม่มีเข็มขัดนิรภัยและเกิดอุบัติเหตุขึ้น โจทก์ได้รับบาดเจ็บจึงฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดตามหลัก strict liability ศาลตัดสินว่าแม้โจทก์จะสมรรถใจยอมรับความเสี่ยงภัยที่เกิดขึ้น แต่กรณีนี้ศาลไม่เห็นว่าการกระทำของโจทก์เป็นการกระทำที่ปราศจากเหตุผลอันสมควร ศาลจึงให้จำเลยรับผิดชอบต่อโจทก์

คดี Bernard v. Saturn Corp (Ind.App.2003) โจทก์ใช้แม่แรงยกรถที่ใช้สำหรับเปลี่ยนยางรถที่รั่ว โดยใช้ยกรถขึ้นเพื่อตรวจสอบช่วงล่างของรถยนต์ แต่เนื่องจากน้ำหนักของรถยนต์มากเกินไปจึงทำให้แม่แรงหักลงมาทับโจทก์ ซึ่งมุดเข้าไปใต้ท้องรถยนต์เพื่อซ่อมรถได้รับบาดเจ็บสาหัส ศาลตัดสินว่าโจทก์สินค้าไม่ถูกต้องกับจุดประสงค์ของเครื่องมือแม่แรง

2.1.3.4 ผู้เสียหายมีส่วนในความประมาทเลินเล่อเกินกึ่งหนึ่ง หรือไม่ถึงกึ่งหนึ่ง (Contributory negligence)

เหตุหลุดพ้นความรับผิดเหตุนี้ คือกรณีที่ผู้เสียหายมีส่วนผิดโดยอาจมีส่วนผิดเกินกึ่งหนึ่ง(Contributory negligence) หรืออาจไม่ถึงกึ่งหนึ่ง(Comparative negligence) ซึ่งหลัก Comparative negligence นี้ ไม่ใช่หลักยกเว้นความรับผิด (เหตุหลุดพ้นความรับผิด) ทั้งหมดของจำเลย แต่เป็นการลดความรับผิดในการชดเชยค่าเสียหายไปตามสัดส่วนความรับผิดของโจทก์ ซึ่งในสหรัฐอเมริกาได้นำหลัก Comparative negligence ไปใช้ในสองแนวทางคือ¹⁶

แนวทางแรกเรียกว่า modified comparative negligence ศาลในบางรัฐวางหลักไว้ว่าถ้าโจทก์มีส่วนผิดมากกว่าจำเลย โจทก์จะไม่มีสิทธิในการเรียกค่าเสียหายจากจำเลยโดยสิ้นเชิง ซึ่งในระบบกฎหมายจารีตประเพณีการที่ผู้เสียหายในคดีละเมิดมีความประมาทเลินเล่อตั้งแต่กึ่งหนึ่งขึ้นไปกฎหมายของหลายๆ มลรัฐจะห้ามไม่ให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากจำเลย

ส่วนแนวทางที่สอง เรียกว่า pure comparative negligence กล่าวคือถ้าฟังได้ว่าผู้เสียหายมีส่วนของความผิดอยู่ด้วยเท่าใดในการก่อให้เกิดความเสียหายนั้นขึ้น ศาลก็จะให้ลดค่าสินไหมทดแทนที่ผู้ต้องรับผิดชดเชยแก่ผู้เสียหายไปตามสัดส่วน(proportional share) ของความรับผิดของผู้เสียหาย ซึ่งแนวทางนี้เป็นแนวทางตามหลักการตามกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยบนหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ดังนั้นถ้าโจทก์มีส่วนผิดต่ำกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ศาลก็จะให้ลดค่าเสียหายที่จำเลยต้องชดเชยไปตามสัดส่วนความผิดของโจทก์

ทั้งนี้ การใช้สินค้าไม่ถูกต้อง มีความแตกต่างกับการสมัครใจเข้ารับความเสี่ยงภัยเอง กล่าวคือ กรณีการใช้สินค้าไม่ถูกต้องนั้น ผู้เสียหายไม่ได้ตระหนักถึงความไม่ปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ ส่วนในกรณีของการสมัครใจเข้ารับความเสี่ยงนั้น ผู้เสียหายทราบถึงความเสี่ยงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้แต่สมัครใจเข้ารับความเสี่ยงเอง โดยมีคดีตัวอย่างที่ศาลตัดสินเกี่ยวกับหลักผู้เสียหายมีความประมาทเลินเล่อเกินกึ่งหนึ่งหรือไม่ถึงกึ่งหนึ่งดังนี้

¹⁶ อนันต์ จันทโรภากร, *อ้าวแล้ว เจิงอรรถที่ 3*, น.169.

คดี Heil Co vs Grant (Ct. of Appeal, Texas, 1976) ทายาทของโจทก์ นำคดีมาฟ้องจำเลย ซึ่งเป็นบริษัทผลิตรถกระบะยกเท ซึ่งก่อให้เกิดอุบัติเหตุ โจทก์เป็นพนักงานขับรถกระบะยกเท โดยในวันที่เกิดเหตุนี้หลังจากบังคับให้เทดินเสร็จแล้ว ที่เทดินค้างโจทก์จึงยื่นศีรษะเข้าไปตรวจดู ในจังหวะดังกล่าวนั่นเองที่เทดินตกลงมาทับศีรษะโจทก์เสียชีวิต ศาลตัดสินว่าโจทก์ซึ่งเป็นพนักงานขับรถทราบดีว่า มีความเสี่ยงมากที่จะยื่นศีรษะเข้าไปตรวจดูในลักษณะดังกล่าว โจทก์สมควรใจเข้ารับการเสี่ยงภัยเอง

คดี Butterfield v. Forrester (King's Bench, 1809) จำเลยนำท่อนซุงมาพาดขวางทางที่ม้าเดินสัญจร โจทก์ขี่ม้ามองเห็นท่อนซุงอยู่โดยโจทก์สามารถจะหลบเลี่ยงได้ด้วยการขี่ม้าอ้อมท่อนซุง แต่โจทก์กลับขี่ม้ากระโดดข้ามท่อนซุงแล้วตกลงมาได้รับบาดเจ็บ ศาลตัดสินว่าโจทก์ประมาทเลินเล่อเกินกึ่งหนึ่งจะมาฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยไม่ได้

คดี Dely v. Ford Motor (1982) ทายาทของโจทก์นำคดีมาฟ้องว่า ที่ลือคประตูลอยนด ที่จำเลยเป็นผู้ผลิตมีความชำรุดบกพร่องทำให้ประตูเปิดเมื่อรถเกิดอุบัติเหตุ อันทำให้โจทก์เสียชีวิตเพราะโจทก์หลุดออกมาจากรถแล้วศีรษะกระแทกพื้นทางด่วน จำเลยต่อสู้ว่าโจทก์ขับรถโดยใช้ความเร็วสูงขณะเมาสุรา โดยไม่คาดเข็มขัดนิรภัยและลือคประตูลอยนดศาลตัดสินว่า หากโจทก์ไม่ดื่มสุรา ไม่ขับรถเร็วเกินไปและลือคประตูลอยนด โจทก์ก็จะไม่ได้รับบาดเจ็บร้ายแรง ดังนั้น จำเลยจึงไม่ต้องรับผิด

คดี Liebeck v. Mcdonald's Restaurants (1994) คณะลูกขุนได้กำหนดค่าเสียหายให้โจทก์เป็นเงินจำนวน 2,000,000 เหรียญสหรัฐฯ เนื่องจากจำเลยจำหน่ายกาแฟที่มีความร้อนสูงถึง 82-88 องศาเซลเซียส และไม่มีคำเตือนจึงเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และก่อให้เกิดอันตรายแก่โจทก์ แต่เนื่องจากการที่โจทก์ใช้เข้าสองข้างหนีบถ้วยกระดาษใส่กาแฟเพื่อเปิดฝาครอบเติมน้ำตาลครีมจึงทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น ศาลเห็นว่าค่าเสียหายสูงเกินไปจึงลดลงมาเป็น 600,000 เหรียญสหรัฐฯ และเนื่องจากโจทก์มีส่วนประมาทเลินเล่อด้วย 20 เปอร์เซ็นต์ จึงลดค่าสินไหมทดแทนลงเหลือ 480,000 เหรียญสหรัฐฯ

คดี McCown v. Internation Harvester Co. โจทก์ได้รับบาดเจ็บในขณะที่ขับรถแทรกเตอร์ที่ผลิตโดย Harvester จำเลย การออกแบบกลไกควบคุม (Streering mechanism) ของรถแทรกเตอร์ทำให้เกิดความยุ่งยากในการหลบหลีก โดยเฉพาะประมาทร้อยละ 15 มากกว่าเครื่องกลไกทั่วไปที่จะใช้ในการควบคุมล้อ McCown หยุดล้อในระยะกระชั้นชิด หน้ารั้วกั้นของด่านเก็บเงินของมลรัฐเพนซิลวาเนีย เป็นเหตุทำให้กลไกในการควบคุมล้อหมุนอย่างรวดเร็วในทิศทางตรงกันข้าม ถูกเข้ากับแขนขาของ Mc Cown จนทำให้ข้อมือและแขนบริเวณระหว่างข้อศอกกับข้อมือแตก McCown จึงนำคดีฟ้องให้จำเลยรับผิดตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด จำเลย

ยกข้อต่อสู้ว่าโจทก์มีส่วนประมาทในการก่อให้เกิดความเสียหาย ศาลชั้นต้นให้โจทก์ชนะคดี จำเลยอุทธรณ์ประเด็นที่ศาลพิจารณาคือการมีส่วนประมาทเล็กน้อยของผู้เสียหาย จะเป็นเหตุในการต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นความรับผิดตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ได้หรือไม่ ซึ่งศาลเห็นว่าไม่ได้ เนื่องจากผู้ผลิต ตามหลักการตลาดและการโฆษณาในสินค้าของตนเอง เท่ากับเป็นการรับรองโดยปริยายว่าสินค้านั้นมีความปลอดภัยในการใช้สอย บนพื้นฐานของความคาดหมายของผู้บริโภคว่าสินค้าของผู้ผลิตมีความปลอดภัยในการบริโภคการยอมรับให้นำส่วนประมาทของผู้บริโภคมาต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นความรับผิดตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดจะทำให้เกิดผลในทิศทางตรงกันข้ามกับความคาดหมายตามปกติในความปลอดภัยของสินค้า กฎหมายจะต้องไม่กำหนดให้มีการตรวจสอบหรือมีความระมัดระวังเมื่อสินค้านั้นได้รับความเชื่อถือที่มีเหตุผลจากผู้บริโภคในความปลอดภัย ศาลฎีกาแห่งมลรัฐเพนซิลวาเนียจึงพิพากษายืนตามศาลชั้นต้นให้โจทก์ชนะคดี

2.1.3.5 สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค (State of the art defense)

เหตุหลุดพ้นความรับผิดในกรณีนี้คือ จำเลยต่อสู้ว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) ในขณะที่ผู้ผลิตผลิตสินค้าและนำสินค้าออกวางจำหน่าย ไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่าเกิดอันตรายแก่โจทก์ หรือไม่สามารถที่จะออกแบบและผลิตสินค้าให้ดีกว่านั้นได้¹⁷ ตัวอย่างเช่น กรณีของเลือดที่ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี อันตรายของสารแอสเบสโทส (Asbestos) ซึ่งกว่าจะรู้อันตรายก็ผ่านมานานหลายปี เป็นต้น

2.1.3.6 อายุความ (Statutes of limitation) และระยะเวลาสูงสุดที่ผู้ผลิตต้องรับผิดหลังสินค้านั้นถูกขายไป (Statute of repose)

อายุความ คือ ระยะเวลาสูงสุดที่กฎหมายกำหนดว่าผู้เสียหายมีสิทธินำคดีมาฟ้องได้นับแต่รู้ถึงความเสียหายและผู้ต้องรับผิด โดยอายุความในมลรัฐส่วนใหญ่คือ 2-4 ปี

ระยะเวลาที่ผู้ผลิตสินค้าต้องรับผิดหลังสินค้านั้นถูกขาย ได้แก่ ระยะเวลาสูงสุดที่กฎหมายของแต่ละรัฐกำหนดไว้ ผู้เสียหายสามารถนำคดีมาฟ้องได้ ปรกติแล้วจะเป็นระยะเวลา 10 ปี นับแต่วันที่สินค้านั้นถูกขายไป ทั้งนี้ เนื่องมาจากระยะเวลา 10 ปี เป็นระยะเวลาที่วัฏจักรการใช้งานของสินค้าคงทน (Durable goods) ทั้งหลายเช่น รถยนต์ ตู้เย็น เครื่องตัดหญ้า

¹⁷ อนันต์ จันทโรภากร, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 3*, น. 172.

เป็นต้น ซึ่งเป็นระยะเวลาของวัฏจักรการใช้งานยาวนานที่สุด หากกำหนดระยะเวลาเกิน 10 ปี ก็ยังคงไม่เป็นการยุติธรรมต่อผู้ผลิตสินค้า¹⁸

2.1.4 การนำข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาใช้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา

เนื่องจากสินค้าบางอย่างนั้น ด้วยความรู้ของมนุษย์ในขณะผลิตสินค้านั้นไม่สามารถทำให้สินค้านั้น มีความปลอดภัยในการใช้ตามธรรมดาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าจำพวกยาต่างๆ เช่น วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ของหลุยส์ ปาสเตอร์ ซึ่งเมื่อฉีดไปแล้วอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบที่ร้ายแรงแต่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้บ่อย และโดยที่โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคที่มีอัตราการตายสูงมาก การใช้วัคซีนของปาสเตอร์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นแม้ว่าจะมีความเสี่ยงสูงก็ตาม ซึ่งเมื่อเทียบกับประโยชน์ของวัคซีนและความจำเป็นที่ต้องใช้ถือว่ามีความเป็นธรรมแล้ว ซึ่งสินค้าเหล่านี้ ต้องจำหน่ายโดยอยู่ในความดูแลของแพทย์ สินค้าเช่นว่านี้ หากได้มีขั้นตอนการผลิตที่ดี และมีค่าเตือนหรือวิธีการใช้อย่างเหมาะสมแล้วก็ไม่ถือว่าเป็นสินค้าที่อันตรายหรือมีความชำรุดบกพร่อง¹⁹

มีการให้นิยามความหมายของ สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะให้ผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่าย ไม่อาจทำให้ค้นพบความบกพร่องที่มีอยู่ได้ไว้หลายแบบด้วยกันซึ่งผู้ผลิตสามารถอ้างเหตุหลุดพ้นความรับผิดกรณีนี้ เพื่อพิสูจน์ความรับผิดจากสินค้าที่บกพร่องได้หากความปลอดภัยในสินค้าของผู้ผลิตในขณะนำสินค้าออกวางจำหน่ายนั้นมีความปลอดภัยที่เหมาะสมแล้ว เมื่อเทียบกับสินค้าเช่นเดียวกันหรือที่คล้ายคลึงกัน หรือเมื่อเทียบกับแนวปฏิบัติที่มีอยู่ในอุตสาหกรรมของสินค้าเช่นว่านั้น²⁰

หากผู้ผลิตสามารถพิสูจน์ได้ว่าสินค้าของเขาได้ถูกผลิตตามหลักความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้นแล้ว การพิสูจน์เช่นว่านั้นย่อมอาจใช้แสดงว่า

¹⁸ คักดา ธนิตกุล, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1*, น.52-53.

¹⁹ Restatement (Second) of Torts §402A, comment k (1965)

²⁰ James Boyd Daniel E. Ingberman, Should 'State of the Art' Safety Be a Defense Against Liability, Discussion Paper 96-01 October 1995 Resources for the Future, pp. 2-4.

ผู้ผลิตได้กระทำด้วยความระมัดระวังแล้ว ยิ่งไปกว่านั้น หลักความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคยังเกี่ยวข้องกับการแจ้งเตือนอีกด้วย โดยโจทก์ มีภาระการพิสูจน์ว่าผู้ผลิตบกพร่องในการแจ้งเตือนอย่างเพียงพอและเหมาะสมตามหลักความรู้ทางวิชาการทางแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์ในขณะนั้นแล้ว²¹

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า หลักการยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตโดยอ้างความรู้ทางด้านวิชาการในขณะผลิตได้ก่อให้เกิดการพิสูจน์ความรับผิดเชิงเปรียบเทียบ (relative test of liability) ขึ้นมา ตัวอย่างเช่น คดี Elliott v. Brunswick Corp. ซึ่งโจทก์เรียกร้องค่าเสียหายจากการได้รับบาดเจ็บจากใบพัดเรือยนต์ ศาลวินิจฉัยว่า หากโจทก์ไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงการป้องกันจากใบพัดของเรือสำราญที่ปลอดภัยกว่าของจำเลยได้ โจทก์ก็ไม่สามารถแสดงถึงความรับผิดในสินค้าหรือเรียกค่าเสียหายได้ ซึ่งคำวินิจฉัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความรับผิดของจำเลยนั้นต้องพิจารณาโดยการเปรียบเทียบระหว่างสินค้าของจำเลยและสินค้าของผู้ค้ารายอื่น ซึ่งคำวินิจฉัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความรับผิดของผู้ผลิตขึ้นอยู่กับการเปรียบเทียบระหว่างสินค้าของผู้ผลิตซึ่งเป็นจำเลยและสินค้าประเภทเดียวกันนั้นของผู้ผลิตหรือผู้ค้ารายอื่น²²

อย่างไรก็ดี ความหมายของ “ความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่น่าสินค้าออกจำหน่าย” ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ ซึ่งในบางพื้นที่ใช้หลักฐานการปฏิบัติร่วมกันของอุตสาหกรรมในสินค้าประเภทเดียวกันนั้นในการค้นหาความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่ผลิตหรือนำสินค้าออกจำหน่าย ในขณะที่บางพื้นที่กลับต้องการหลักฐานของความปลอดภัยที่ยิ่งกว่านั้น การตีความที่แตกต่างกันนี้จึงเป็นการพิจารณาถึงความรับผิดที่แตกต่างกันระหว่างการพิสูจน์ถึงแนวปฏิบัติทั่วไป กับการพิสูจน์ถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี²³

ในบางพื้นที่ ผู้ผลิตซึ่งเป็นจำเลยสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดได้โดยอ้างความรู้ทางด้านวิชาการและทางเทคนิคในขณะผลิต เมื่อแสดงให้เห็นว่าสินค้าของตนนั้นได้ปฏิบัติตามมาตรฐานอุตสาหกรรมในขณะที่ผลิตและจำหน่ายซึ่งสินค้านั้นแล้ว ตัวอย่างเช่น ในคดี Alevromagiros v. Hechinger Co. ศาลได้วางหลักไว้ว่า โจทก์ไม่สามารถนำเอาตัวอย่างของสินค้าซึ่งเป็นคู่แข่งทางการค้าของจำเลยเพียงตัวอย่างเดียวมาอ้างเป็นมาตรฐานทางอุตสาหกรรมได้ โจทก์

²¹ Harvey Kaplan and Jon Strongman, United States: Developments In US Product Liability Law And The Issues Relevant To Foreign Manufacturers, (2010), p.5.

²² James Boyd Daniel E. Ingberman, *supra note 20*, pp. 2-4.

²³ *ibid*, p.9

ต้องแสดงให้เห็นถึงการฝ่าฝืนมาตรฐานทางอุตสาหกรรม หรือมาตรฐานของรัฐ²⁴ เช่น ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ศาลวางหลักว่า ผู้ผลิตไม่สามารถอ้างแนวปฏิบัติและการใช้ในอุตสาหกรรมของสินค้านั้นเพื่อพิสูจน์ว่าสินค้าของตนไม่ได้ชำรุดบกพร่อง คือจะต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นอันตรายต่อการใช้ตามธรรมดาที่สามารถคาดเห็นได้หรือไม่ ไม่ใช่การพิสูจน์ในประเด็นว่าผู้ผลิตได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่เหมาะสมหรือไม่²⁵

อีกความหมายหนึ่งของ “ความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” ซึ่งใช้กันโดยทั่วไปนั้น จำเลยจะมีภาระในการนำสืบที่เข้มงวดขึ้นมากกว่าการนำสืบถึงการปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของอุตสาหกรรมเช่นในคดี *Chown v. USM Corp.* ศาลได้วางหลักไว้ว่า แนวปฏิบัติหมายถึงสิ่งที่ทำกันมาในอุตสาหกรรม ในขณะที่ความรู้ทางด้านวิชาการในขณะผลิตและจำหน่ายสินค้าหมายถึงสิ่งที่สามารถกระทำได้ในขณะนั้น²⁶ และในคดี *Montgomery Ward v. Gregg* ศาลก็สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวว่า ความหมายซึ่งเป็นที่ประจักษ์และใช้กันโดยทั่วไปของ “ความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่น่าสินค้าออกจำหน่าย” นั้นแสดงถึงหลักของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี หาได้หมายถึงแนวปฏิบัติของในทางอุตสาหกรรมแต่อย่างใด และยังวินิจฉัยต่อไปว่า หากตีความ “ความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่น่าสินค้าออกจำหน่าย” ให้หมายถึงประเพณีและแนวปฏิบัติในทางอุตสาหกรรมเท่านั้น ผู้ผลิตย่อมได้รับการยกเว้นความรับผิดโดยไม่ต้องคำนึงถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้า และสถานะอันตรายที่ไม่เหมาะสม เพียงแค่เพราะผู้ผลิตรายอื่นได้ผลิตสินค้าที่คล้ายคลึงกัน²⁷

การยกข้ออ้าง “ความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่น่าสินค้าออกจำหน่าย” เพื่อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตตามความหมายของทั้งสองแนวทางตามที่ได้กล่าวมานั้น ทั้งสองแนวทางมีเงื่อนไขในการพิสูจน์เพื่อยกเว้นความรับผิดที่แตกต่างกัน โดยความแตกต่างที่สำคัญคือ หากตีความ “ความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่น่าสินค้าออกจำหน่าย” ว่าหมายถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในการพิสูจน์จะต้องพิสูจน์ให้เห็นหลักฐานที่แสดงว่า ไม่มีสินค้าที่ปลอดภัยกว่าสินค้าของผู้ผลิตซึ่งเป็นจำเลยแล้วในตลาดของสินค้านั้น ซึ่งหมายถึงว่าผู้ผลิตได้ใช้

²⁴ *ibid*, p.9

²⁵ David H. Canter, Kevin P. McNamara, Michael E. Jenkins, Julia Gower, *California products liability law : a primer*, Revised: January 2012 (Revisions in bold), p.7

²⁶ James Boyd Daniel E. Ingberman, *supra note 20*, p.11

²⁷ *ibid*, p.11

เทคโนโลยีที่ดีที่สุด ในขณะที่การผลิตแล้ว ในขณะที่การพิสูจน์เพื่อยกเว้นความรับผิดตามแนวปฏิบัติของอุตสาหกรรมไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงขนาดนั้น เพียงพิสูจน์ว่าสินค้าของผู้ผลิตซึ่งเป็นจำเลยมีความปลอดภัยที่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทั่วไปของอุตสาหกรรมสินค้านั้นๆ แล้ว จำเลยก็ย่อมสามารถอ้างเหตุดังกล่าวเพื่อยกเว้นความรับผิดได้²⁸ อย่างไรก็ตาม ลักษณะที่สำคัญของการยกเอาความรู้ทางด้านวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่น่าสินค้านั้นออกจำหน่ายเป็นข้อต่อสู้คือ การเปรียบเทียบระดับความปลอดภัยของสินค้าของจำเลยกับของสินค้าชนิดเดียวกันนั้นๆ ของผู้ผลิตรายอื่น ซึ่งถึงแม้ว่าการอ้างข้อต่อสู้ดังกล่าวมักได้รับการยอมรับอยู่เสมอ แต่ในพื้นที่ที่ต่างกันไปก็อาจให้คำนิยามและขอบเขตของการกล่าวอ้างที่แตกต่างกันไป

จากการวิเคราะห์ พบว่าการตีความ “ความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่น่าสินค้านั้นออกจำหน่าย” โดยยึดถือแนวปฏิบัติทั่วไปของอุตสาหกรรมของสินค้านั้นๆ จะไม่จูงใจให้ผู้ผลิตปรับปรุงความปลอดภัยของสินค้าให้ดีขึ้น เนื่องจากการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติก็เพียงพอที่จะเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดแล้วจึงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความคุ้มครองระหว่างค่าใช้จ่ายเพื่อความปลอดภัยของสินค้าและความรับผิดเพื่อความปลอดภัยจากสินค้าอีก และเป็นเรื่องธรรมดาของการประกอบธุรกิจที่จะลดค่าใช้จ่ายให้มากที่สุดตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อเงื่อนไขหรือข้อบังคับอื่นใด²⁹ ในทางกลับกัน หากตีความ “ความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่น่าสินค้านั้นออกจำหน่าย” ตามความหมายของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การที่จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของสินค้าจะไม่ลดแรงจูงใจของผู้ผลิตที่จะลงทุนในด้านความปลอดภัย โดยการลงทุนเพื่อความปลอดภัยของสินค้าย่อมส่งผลกระทบต่อคู่แข่งทางการค้ารายอื่นๆ จะต้องปฏิบัติตามและก่อให้เกิดผลดีในทางอ้อมต่อผู้บริโภค โดยจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตเนื่องจากสินค้าต่างๆ มีความปลอดภัยมากขึ้น

2.1.5 ตัวอย่างคำพิพากษา

มีตัวอย่างคำพิพากษาที่น่าสนใจดังนี้

Barker v. Lull Engineering Co., (Cal. 1978)³⁰ ศาลได้วางหลักว่า หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดในความชำรุดบกพร่องจากการออกแบบสินค้านั้น อยู่บนพื้นฐานของการพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นอันตรายเกินกว่าที่จะคาดหมายได้จากการใช้งานตามปกติ

Ortho Pharmaceutical Corp. v. Heath, (Colo. 1986)³¹ ศาลวางหลักไว้ว่า คุณประโยชน์จากสินค้านั้น จะต้องคุ้มค่าเป็นอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการ

²⁸ *ibid*, p.13

²⁹ *ibid*, p.13

³⁰ โปรดดู คดี Barker v. Lull Engineering Co., 573 P.2d 443 (Cal. 1978)

ใช้และเป็นการใช้ตามวัตถุประสงค์โดยตรง และความเสี่ยงนั้นต้องเป็นความเสี่ยงที่สามารถคาดเห็นได้ และไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้เมื่อพิจารณาจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะนั้น

Carlin v. Superior Court, (Cal. 1996)³² ศาลวางหลักไว้ว่า ความรับผิดโดยเคร่งครัดในการบกพร่องในการแจ้งเตือนไม่ใช่ความรับผิดโดยเด็ดขาด ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบโดยเคร่งครัดในความเสี่ยงที่ยังไม่รู้หรือด้วยความรู้ในทางวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันแล้วไม่อาจทราบได้ ผู้ผลิตยาเพียงต้องเตือนเกี่ยวกับความเสี่ยงที่รู้อยู่แล้วหรืออาจทราบได้โดยความรู้ทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น ซึ่งในบริบทนี้ เป็นสิ่งที่สำคัญมากที่องค์กรควบคุมอาหารและยาได้ยกเว้นผู้ผลิตยาจากการแจ้งเตือนเกี่ยวกับผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่แล้วทุกอย่างๆ โดยผู้ผลิตอาจแจ้งเตือนเฉพาะในกรณีที่มีหลักฐานทางการแพทย์ที่สำคัญถึงอันตรายต่อสุขภาพ

Krumpelbeck v. Breg, Inc., (S.D. Ohio 2010)³³ ศาลวางหลักว่าผู้ผลิตไม่มีหน้าที่ในการแจ้งเตือนถึงอันตรายที่ยังไม่ทราบ โดยการพิสูจน์มุ่งเน้นถึงความรู้ทางวิทยาการในขณะที่ยังไม่ได้ค้นพบจากผู้ผลิตมาแล้ว และในขณะที่สินค้านั้นได้ถูกใช้

Indianapolis athletic club Inc v. Alco standard corp, (Ind. App. 1999)³⁴ ศาลวางหลักว่าความรู้ทางวิทยาการและทางเทคนิค หมายถึง เทคโนโลยีที่ดีที่สุดที่สามารถนำมาใช้งานได้อย่างเหมาะสมในขณะที่ได้ทำการผลิตซึ่งสินค้านั้น ซึ่งพิสูจน์ได้โดยพิจารณาถึงเทคโนโลยี หรือมาตรฐานทางอุตสาหกรรมที่มีอยู่ และการไม่ปรากฏถึงเทคโนโลยีล้ำหน้าอื่นๆ และสถิติในความปลอดภัยของสินค้าเช่นว่านั้นในขณะที่ยังผลิต

2.2 หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในปี ค.ศ.1985 สหภาพยุโรปได้มีการตรา EC Directive 1985 on Liability for Defective Products (EC Directive 1985 1985) ซึ่งมีผลผูกพันประเทศสมาชิกที่จะต้องดำเนินการ

³¹ โปรดดู คดี Ortho Pharmaceutical Corp. v. Heath, 722 P.2d 410, 415 (Colo. 1986)

³² โปรดดู คดี Carlin v. Superior Court, 920 P.2d 1347, 1354 (Cal. 1996)

³³ โปรดดู คดี Krumpelbeck v. Breg, Inc., 759 F. Supp. 2d 958 (S.D. Ohio 2010)

³⁴ โปรดดู คดี Indianapolis athletic club inc v. Alco standard corp., 709 N.E.2d 1070, 1074 (Ind. App. 1999)

ตรากฎหมายภายในตาม EC Directive 1985 ดังกล่าว โดย EC Directive 1985 นี้ได้มีการกำหนดหลักการให้ความรับผิดของผู้ผลิตเป็นความรับผิดโดยไม่ต้องมีความผิด (Liability without fault) ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยสินค้าที่บกพร่องนี้หมายถึงสินค้าที่ไม่มีความปลอดภัยดังที่ผู้คนคาดหวัง³⁵

ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ในฐานะที่เป็นประเทศในกลุ่มสมาชิกแห่งสหภาพยุโรป จึงต้องกำหนดเกณฑ์ที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามบทบัญญัติของ EC Directive 1985 ลงวันที่ 25 กรกฎาคม 1985 โดยได้ตราบัญญัติฉบับหนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวขึ้นในปี ค.ศ. 1998 ได้แก่ รัฐบัญญัติที่ 98-389 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 1998 ว่าด้วยความรับผิดอันเกิดจากสินค้าที่บกพร่อง³⁶ รวมทั้งในส่วนของเหตุหลุดพ้นความรับผิดตามในสินค้าที่บกพร่องของผู้ผลิตด้วย โดย EC Directive 1985 แห่งสหภาพยุโรป ได้กำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตหรือบุคคลที่อยู่ในฐานะเสมือนเป็นผู้ผลิตไว้ 6 ประการ ได้แก่³⁷

- (1) ผู้ผลิตมิได้นำสินค้าออกวางจำหน่าย
- (2) ความบกพร่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น มิได้ปรากฏอยู่ในขณะที่ผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่าย หรือความบกพร่องนั้นได้เกิดขึ้นภายหลังจากนั้น
- (3) สินค้านั้นมิได้ถูกผลิตขึ้นเพื่อการขายหรือการจำหน่ายในรูปแบบอื่นใดเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของผู้ผลิต หรือมิได้ถูกผลิตขึ้นในการประกอบกิจการของผู้ผลิต
- (4) ความบกพร่องเป็นผลมาจากปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Mandatory regulation) ที่ออกโดยรัฐ

³⁵ David G. Owen, Product Liability Law, 2 edition (MN: Thomson/West, 2008), pp. 52-57, Geraint Howells, Comparative Product Liability (Hants Dartmouth Publishing Company Limited, 1993), pp.29, 35-36, อ้างในหนังสือของ มานิตย์ จุมปา, คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทแอกทีฟ พรินท์ จำกัด, 2554.), น. 27.

³⁶ มานิตย์ วงษ์เสรี และคณะ, “รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product liability)”, น.24.

³⁷ Council EC Directive 1985 of 25 July 1985 Art.7 (e) “that the state of scientific and technical knowledge at the time when he put the product into circulation was not such as to enable the existence of the defect to be discovered.”

(5) ความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค)

(6) ในกรณีของผู้ผลิตชิ้นส่วนประกอบของสินค้า ความบกพร่องได้เกิดขึ้นในขั้นตอนของกรรมวิธีการประกอบชิ้นส่วนดังกล่าว หรือจากคำสั่งของผู้รับผิดชอบในการประกอบสินค้า

โดยในส่วนที่เกี่ยวกับสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค EC Directive 1985 แห่งสหภาพยุโรป ได้กำหนดให้สิทธิแก่ประเทศภาคีสมาชิกที่อาจจะกำหนดในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกนั้นสามารถกำหนดให้ผู้ผลิตยังคงต้องรับผิดชอบ แม้ว่าผู้ผลิตนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะที่ยื่นคำออกรางจำหน่ายนั้นไม่สามารถทำให้ตรวจพบการมีอยู่ของความไม่ปลอดภัยนั้นได้ก็ตาม โดยประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป เช่นประเทศประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ก็ได้บัญญัติหลักการไว้ในทำนองเดียวกัน

ในการนำบทบัญญัติของ EC Directive 1985 มากำหนดไว้ในกฎหมายภายในของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นเป็นที่น่าสังเกตว่า ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้เลือกใช้วิธีนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับใหม่กล่าวคือ รัฐบัญญัติฯ ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 1998 มากำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่ง (le Code civil) ซึ่งแตกต่างไปจากประเทศอื่นในกลุ่มประเทศสมาชิก ซึ่งส่วนใหญ่เลือกที่จะตราเป็นกฎหมายพิเศษขึ้นเพื่อปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่ง EC Directive 1985 โดยเฉพาะและเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวจึงได้มีการกำหนดลักษณะ IV ทวิ ขึ้นใหม่ในบรรพ III (titre IV bis du livre III) ของประมวลกฎหมายฝรั่งเศส โดยมีชื่อเรียกว่า “ความรับผิดอันเกิดจากสินค้าบกพร่อง” (De la responsabilite du fait des produits defectueux) ซึ่งประกอบด้วย 18 มาตรา กล่าวคือ มาตรา 1386-1 ถึงมาตรา 1386-18³⁸

โดยเงื่อนไขแห่งความรับผิดของผู้ผลิต (Conditions de la responsabilite) การดำเนินการที่จะทำให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบตามกฎหมายที่กำหนดขึ้นใหม่ โดยรัฐบัญญัติฯ ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 1998 นั้น “ผู้ฟ้องร้อง (โจทก์) จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหาย ความบกพร่อง (ของสินค้า) และความสัมพันธ์กันระหว่างความเสียหายและความบกพร่องนั้น”³⁹ บทบัญญัติดังกล่าว

³⁸ มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 36*, น.26.

³⁹ Civil Code Art. 1386-9 “The plaintiff is required to prove the damage, the defect and the causal relationship between defect and damage.”

นอกจากกำหนดเงื่อนไขแห่งความรับผิดชอบของผู้ผลิตแล้วยังได้กำหนดภาระพิสูจน์ (la charge de la preuve) ให้แก่ผู้ฟ้องร้องอีกด้วยซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันกับ EC Directive 1985⁴⁰

2.2.1 สาระสำคัญของเรื่องกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส การฟ้องคดี Product liability เป็นไปตามหลักทั่วไปของประมวลแพ่ง แต่ศาลก็ได้พัฒนาให้สอดคล้องกับความจำเป็นเพื่อคุ้มครองผู้เสียหาย และภายหลังเหตุการณ์กรณี Talc Morhange ที่มีทารกจำนวนมากเสียชีวิตเนื่องจากการใช้แป้งฝุ่นที่มีสารพิษปนเปื้อน ก็ได้มีการแก้ไขกฎหมาย และศาลฝรั่งเศสก็ได้พัฒนาหลักกฎหมาย Product liability ขึ้น ตามภาษาฝรั่งเศส เรียกว่า *responsibilit e du fait des produits de consommation*⁴¹

กฎหมายของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) กล่าวคือ ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่บกพร่อง แม้ผู้ผลิตมิได้เจตนาหรือประมาทเลินเล่อ เว้นแต่ผู้ผลิตจะพิสูจน์ให้เห็นถึงเหตุบรรเทา หรือเหตุหลุดพ้นความรับผิดตามที่กฎหมายกำหนด โดยผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความผิดพลาดในการผลิต เพียงแสดงให้เห็นถึงความเสียหาย และความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายและความชำรุดบกพร่องเท่านั้น⁴²

2.2.2 บุคคลที่ต้องรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในกฎหมายประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยคือ ผู้ผลิต โดยผู้ผลิตคือ

1) ผู้ผลิตสินค้าที่ประกอบสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ผลิตผลผลิตที่เป็นวัตถุดิบ ผู้ผลิตชิ้นส่วนประกอบ

⁴⁰ Council EC Directive 1985 of 25 July 1985 Art. 4 “The injured person shall be required to prove the damage, the defect and the causal relationship between defect and damage.”

⁴¹ อนันต์ จันทโรภากร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3*, น.38.

⁴² British institute of international and comparative law, Introduction to French tort law http://www.biicl.org/files/730_introduction_to_french_tort_law.pdf, June 1, 2016

2) ผู้ซึ่งแสดงตนว่าเป็นผู้ผลิตโดยการระบุชื่อ เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายเฉพาะของตนลงบนตัวสินค้า

3) ผู้ซึ่งนำสินค้าเข้ามาในสหภาพยุโรปเพื่อการค้าขาย การให้เช่า (ไม่ว่าจะมีคำมั่นว่าจะขายหรือไม่ก็ตาม) หรือการจำหน่ายในรูปแบบอื่นใด

นอกจากนี้กฎหมายยังได้กำหนดให้ผู้ขาย ผู้ให้เช่า (ยกเว้นผู้ให้เช่าแบบลิสซิ่ง) หรือผู้จำหน่ายในรูปแบบอื่นใดในทางวิชาชีพจะต้องรับผิดชอบต่อการที่สินค้าขาดความปลอดภัยภายใต้เงื่อนไขเดียวกันกับผู้ผลิต อย่างไรก็ตามผู้ก่อสร้างอาคารไม่ถือว่าเป็นผู้ผลิต⁴³

2.2.3 เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

วิธีการโต้แย้งของผู้ผลิต (moyens de defense) มาตรา 1386-11⁴⁴ ของประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ได้กำหนดไว้ชัดเจนเกี่ยวกับข้อโต้แย้งของผู้ผลิตที่กฎหมายเปิดช่องให้ยกขึ้นกล่าวอ้างได้กล่าวคือเหตุแห่งการหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิต (les causes d'exoneration)

⁴³ มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 36*, น.102.

⁴⁴ Art.1386-11. A producer is liable as of right unless he proves:

1° That he did not put the product into circulation;

2° That, having regard to the circumstances, it is probable that the defect which caused the damage did not exist at the time when the product was put into circulation by him or that this defect came into being afterwards;

3° That the product was not for the purpose of sale or of any other form of distribution;

4° That the state of scientific and technical knowledge, at the time when he put the product into circulation, was not such as to enable the existence of the defect to be discovered; or

5° That the defect is due to compliance with mandatory provisions of statutes or regulations.

The producer of a component part is not liable either where he proves that the defect is attributable to the design of the product in which the component has been fitted or to the directions given by the producer of that product.

นั่นเอง โดยอาจแบ่งเหตุต่างๆ ดังกล่าวออกเป็นสามประเภทได้แก่ ความไม่ปรากฏอยู่ของเงื่อนไขแห่งความรับผิดของผู้ผลิต เหตุจากภายนอก และเหตุที่กฎหมายกำหนดให้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดแต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการ (d'un caractere conditionnel)⁴⁵

2.2.3.1 ความไม่ปรากฏอยู่ของเงื่อนไขแห่งความรับผิดของผู้ผลิต

เหตุหลุดพ้นความรับผิดกรณีนี้ เช่น ผู้ผลิตไม่ได้นำสินค้าออกวางจำหน่าย หรือความบกพร่องของสินค้ามิได้ปรากฏอยู่ในขณะที่ผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่ายหรือเกิดขึ้นภายหลังจากนั้น หรือสินค้านั้นมิได้มุ่งเพื่อการขายหรือการจำหน่ายในรูปแบบอื่นใด

2.2.3.2 เหตุจากภายนอก

เหตุจากภายนอกนี้ เช่น ความผิดของผู้ได้รับความเสียหาย หรือบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ได้รับความเสียหาย

2.2.3.3 เหตุที่กฎหมายกำหนดให้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดแต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการ

เหตุที่กฎหมายกำหนดให้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดแต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการนี้ ได้แก่ กรณีที่ผู้ผลิตปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางกฎหมายหรือกรณีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง หรือเป็นกรณีความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) ทั้งนี้ ผู้ผลิตจะยกเหตุแห่งการหลุดพ้นความรับผิดดังกล่าวขึ้นอ้างมิได้ หากในกรณีที่ปรากฏความบกพร่องภายในระยะเวลาสิบปีนับแต่วันที่นำสินค้าออกวางจำหน่ายนั้น ผู้ผลิตมิได้ระบุนำข้อความเพื่อแจ้งเตือนเกี่ยวกับผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้⁴⁶

นอกจากนี้ ผู้ผลิตยังไม่อาจยกเหตุเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคกล่าวอ้างในกรณีที่ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากผลผลิตที่ได้จากร่างกายมนุษย์ เช่น เลือด หรือ สเปิร์ม เป็นต้น

เหตุหลุดพ้นความรับผิดภายใต้เงื่อนไขบางประการกฎหมายได้กำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตภายใต้เงื่อนไขไว้ในสองลักษณะ หากแต่เปิดโอกาสให้ผู้ได้รับความเสียหายในการทำให้เหตุหลุดพ้นความรับผิดดังกล่าวตกไป หากผู้ได้รับความเสียหายแสดงให้เห็นว่า ภายหลังจากการนำสินค้าออกวางจำหน่ายแล้วผู้ผลิตมิได้ดำเนินการใดๆ ที่จำเป็นเพื่อเยียวยาความชำรุดบกพร่อง (reme'dier au defaut) เหตุต่างๆ ทั้งสองประการได้แก่ การปฏิบัติทางกฎหมาย

⁴⁵ มานิตย์ วงศ์เสรี และคณะ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 36*, น.38.

⁴⁶ *เพ็ญอ้าง*, น. 109-110.

ทางกฎหมายหรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง และความเสียหายอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค⁴⁷

ความเสียหายอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (le risqué de development) ถ้อยคำที่ “ความเสียหายอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค” (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) นี้มิได้ปรากฏชัดแจ้งทั้งใน EC Directive 1985 และในกฎหมายฝรั่งเศสหากแต่ได้ถูกนำมาใช้เรียกกันอย่างแพร่หลายเพื่อกล่าวถึงข้อบกพร่องที่ปรากฏอยู่ในขณะที่นำสินค้าออกวางจำหน่าย แต่สถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคขณะนั้นไม่สามารถทำให้ตรวจพบการมีอยู่ของความบกพร่องดังกล่าว⁴⁸ ได้

อย่างไรก็ตาม คำว่า “ความเสียหายอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค”⁴⁹ ได้รับการพิจารณาตีความอย่างเคร่งครัดโดยศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (La Court de justice) ในคดีหนึ่งเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 1997 ซึ่งสภาแห่งสหภาพยุโรปได้โต้แย้งประเทศอังกฤษเกี่ยวกับกรณีการกำหนดบทนิยามของถ้อยคำดังกล่าวในกฎหมายอังกฤษ⁵⁰ คำวินิจฉัยแห่งศาลยุติธรรมยุโรปได้กำหนดว่า ในการพิจารณา “สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค” นั้น ไม่ใช่พิจารณาแต่เพียงในระดับอุตสาหกรรมในสาขาที่ผู้ผลิตนั้นดำเนินการอยู่ (le secteur industriel) เท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งผู้ผลิตจะกล่าวอ้างเหตุหลุดพ้นความรับผิดดังกล่าวโดยกล่าวอ้างความชำนาญพิเศษของตน (la specialization) ในสาขาทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคสาขาหนึ่งเพื่อแสดงว่าตนไม่รู้ข้อมูลนั้น ซึ่งสามารถเข้าถึงได้หากแต่อยู่ในความรู้อีกสาขาหนึ่งนั้นมิได้

⁴⁷ โปรดดู Council EC Directive 1985 of 25 July 1985 Article 7 (e) เชิงบรรทัดที่ 37.

⁴⁸ โปรดดู Art.1386-11 เชิงบรรทัดที่ 44.

⁴⁹ โปรดดู O.Berg, La notion de risqué de developpement en matiere deesponsabilite du fait des produits defectueux : JCP 1996,I, n 3945, อ้างใน มานิตย์ วงศ์เสรี และคณะ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability).น. 40.

⁵⁰ Aff.C.300-95, Petites affiches, 17dec.1997,noteRicatte:D.1997,IR,p.185. อ้างใน มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability). น.40.

นอกจากนั้นศาลยังได้เพิ่มเติมว่าระดับทางวิทยาศาสตร์ (le scientifique) ของความรู้นั้นไม่สำคัญเท่าใดนัก หากแต่ความรู้ที่ก้าวหน้านั้นที่ปรากฏอยู่ในขณะที่นำสินค้านั้น ออกวางจำหน่ายด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ผลิตไม่สามารถโต้เถียงโดยอ้างเหตุว่าในตลาดที่ผู้ผลิต ประกอบธุรกิจอยู่นั้นยังไม่ปรากฏความรู้ทางเทคนิคที่มีประสิทธิภาพสูงกว่า กล่าวอีกนัยหนึ่งจะต้อง พิจารณาสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในระดับโลก (au niveau mondial) ซึ่ง ผู้ผลิตจะต้องปฏิบัติตาม และความรู้ที่ (ผู้ผลิต) จะต้องมิได้แก่ความรู้ทั้งหมดที่อาจเข้าถึงได้ (accessible) ในขณะที่นำสินค้าออกวางจำหน่าย มิใช่แต่เพียงความรู้ที่ได้นำมาใช้ในทางปฏิบัติใน ที่ใดที่หนึ่ง

จึงกล่าวได้โดยสรุปว่าการพิจารณาสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และทางเทคนิคจะต้องพิจารณาสถานะทั่วไป (objective) ของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และ ทางเทคนิค ซึ่งผู้ผลิตจะถูกสันนิษฐานว่าได้รับทราบแล้ว ทั้งนี้โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติหรือ ความสามารถเฉพาะตัว (les qualités et les aptitudes personnelles) ของผู้ผลิตหากแต่ คำนึงถึง “การเข้าถึงได้” ของความรู้นั้นเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม กฎหมายฝรั่งเศสก็มิได้กำหนดให้ความเสี่ยงภัยจาก พัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคเป็นเหตุแห่งการหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตอย่าง เด็ดขาดหากแต่ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ในทำนองเดียวกับกรณีเหตุแห่งการหลุดพ้นความรับผิดอันเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย กล่าวคือผู้ผลิตจะยกเหตุเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยจากพัฒนาการ ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคขึ้นกล่าวอ้างเพื่อให้ตนเองหลุดพ้นความรับผิดมิได้ หากกรณีปรากฏ ความบกพร่องภายในระยะเวลาสิบปี นับแต่วันที่นำสินค้าออกวางจำหน่ายผู้ผลิตมิได้ระบุข้อความ เพื่อแจ้งเตือนเกี่ยวกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้⁵¹

⁵¹ Civil code Art.1386-12 A producer may not invoke the exonerating circumstance provided for in Article 1386-11, 4°, where damage was caused by an element of the human body or by products thereof.

A producer may not invoke the exonerating circumstance provided for in Article 1386-11, 4° and 5°, where, faced with a defect which has revealed itself within a period of ten years after the product has been put into circulation, he did not take the appropriate steps to avoid its damaging consequences.

นอกจากนี้ผู้ผลิตยังไม่อาจยกเหตุดังกล่าวขึ้นกล่าวอ้าง เพื่อให้พ้นความรับผิดได้ ในกรณีที่ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากผลผลิตที่ได้จากร่างกายมนุษย์ (un element du corps humain) เช่น เลือด (sang) หรือสเปิร์ม (sperme) เป็นต้น⁵²

2.2.4 การนำข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาใช้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

หลักยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตโดยอ้างสถานะของหลักความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคเพื่อไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มีบัญญัติไว้ในมาตรา 1386-11, 4° ของประมวลกฎหมายแพ่งของฝรั่งเศส โดยมีหลักว่า ผู้ผลิตต้องรับผิด เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์หรือทางเทคนิคในขณะที่น่าสินค้าออกจำหน่าย ไม่สามารถพบความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นได้⁵³ และในมาตรา 1386-12 มีข้อยกเว้นหลักดังกล่าวว่า ผู้ผลิตไม่สามารถอ้างมาตรา 1386-11, 4° เพื่อยกเว้นความรับผิดของตนได้ หากความเสียหายมีสาเหตุมาจากองค์ประกอบของร่างกายมนุษย์ หรือจากสินค้าจากร่างกายมนุษย์ และไม่สามารถอ้างได้หากความเสียหายได้สำแดงขึ้นมาภายในระยะเวลา 10 ปี นับแต่เมื่อได้นำสินค้าออกจำหน่าย และผู้ผลิตไม่ได้ใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น⁵⁴ หรืออาจกล่าวได้ว่า ตามกฎหมายฝรั่งเศส ผู้ผลิตยังมีหน้าที่ต้องคอยติดตามดูแลสินค้าของตนภายในระยะเวลา 10 ปี นับแต่นำสินค้าออกจำหน่าย และผู้ผลิตซึ่งยอมปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าวสามารถพ้นจากความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้าได้โดยพิสูจน์ว่า ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคนิคในขณะที่น่าสินค้าออกจำหน่ายนั้น ไม่อาจทราบถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นได้⁵⁵ อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ผลิตจะสามารถพิสูจน์ให้เห็นเช่นนั้นได้ แต่ผู้ผลิตยังคงต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องดังกล่าวหากไม่ได้ใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงเพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากสินค้าของตนภายในระยะเวลา 10 ปี นับแต่เมื่อได้นำสินค้านั้นออกจำหน่าย⁵⁶

ก่อนหน้าที่ฝรั่งเศสจะนำหลักนี้มาใช้ การที่ผู้ผลิตจะได้รับยกเว้นความรับผิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า ผู้ผลิตจะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าสาเหตุของความชำรุดบกพร่องนั้น

⁵² มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 36*, น.41.

⁵³ โปรดดู Art.1386-11 เชิงอรรถที่ 43.

⁵⁴ โปรดดู Art.1386-12 เชิงอรรถที่ 50.

⁵⁵ Annals Fac. L. Belgrade Int'l Ed. 117, 2006 หน้า 143 (Marija Karaniki)

⁵⁶ *Ibid*, p. 143.

อยู่นอกเหนือจากสินค้าดังกล่าว เช่นพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่มีความสัมพันธ์อย่างใดกับความชำรุดบกพร่องของสินค้า เป็นต้น⁵⁷ ต่อมาในปี 1998 จึงได้รับหลักยกเว้นความรับผิดชอบดังกล่าวมาใช้ ซึ่งอาจเปรียบเทียบเป็นนัยได้ว่าความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ไม่อาจคาดเห็นได้ถือว่าเป็นความเสียหายที่อยู่นอกเหนือจากตัวสินค้านั้นเอง⁵⁸

ศาลยุติธรรมแห่งยุโรป (European Court of Justice ;ECJ) วางหลักไว้ว่า ตามมาตรา 7 แห่ง EC Directive 1985 ไม่ได้เจาะจงถึงแนวปฏิบัติและมาตรฐานความปลอดภัยที่ใช้อยู่ในส่วนอุตสาหกรรมที่ผู้ผลิตปฏิบัติงานอยู่ แต่ไม่จำกัดไว้เพียงความรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรู้ทางเทคนิค โดยเป็นความรู้ในทางนั้นในระดับสูงที่สุดหรือที่ก้าวหน้าที่สุดในขณะที่ได้นำสินค้าที่พิพาทนั้นออกจำหน่าย (ECJ, 29 May 1997, C-300/95)⁵⁹

2.2.5 ตัวอย่างคำพิพากษา

คดี *abouzaid v mothercare* โจทก์ได้รับความเสียหายขณะให้ความช่วยเหลือมารดาของโจทก์ในการติดตั้งถุนอนเข้ากับรถเข็นของน้องชายโจทก์ ซึ่งสินค้าดังกล่าว โจทก์ได้ซื้อจากร้านค้าของชำเลย โดยในขณะที่โจทก์กำลังคาดสายรัดของสินค้านั้น สายรัดสายหนึ่งได้หลุดออกมาและพาดไปที่ตาข่ายของโจทก์ส่งผลให้ตาข่ายของโจทก์เกือบจะบอด ศาลอุทธรณ์เห็นว่า แม้จะเป็นกรณีที่กำลังก้ำกึ่ง แต่ก็ถือว่าสินค้ามีความชำรุดบกพร่องแล้ว โดย บริษัท มาเธอร์แคร์ ได้แย้งว่า ในขณะที่จำหน่ายสินค้านั้น สินค้าไม่ได้มีความชำรุดบกพร่องเพราะไม่เคยมีตัวอย่างของการได้รับความเสียหายเช่นในกรณีดังกล่าวเกิดขึ้น และในปี ค.ศ. 1990 ผู้เสียหายไม่สามารถคาดหมายได้ว่าสินค้านั้นจะได้รับการออกแบบเป็นอย่างอื่นเพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายเช่นว่านั้นศาลได้พิจารณาถึงข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความเสี่ยงในการผลิต ที่ บริษัท มาเธอร์แคร์โต้แย้งว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในขณะนั้นไม่สามารถระบุความเสี่ยงเช่นว่านั้นได้เนื่องจากไม่เคยมีเหตุการณ์เช่นว่านั้นเกิดขึ้น โดยศาลปฏิเสธข้อโต้แย้งดังกล่าวโดยวางหลักว่า ความชำรุดบกพร่องนั้นได้เกิดขึ้นแล้วไม่ว่าอุบัติเหตุเช่นเดียวกันนั้นจะเคยเกิดขึ้นหรือไม่ก็ตาม และศาลได้วางหลักว่า การที่รู้ถึงเหตุการณ์ที่เคยเกิดนั้นไม่ใช่เงื่อนไขที่จะวินิจฉัยว่ามีความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นหรือไม่ แต่อย่างไรก็ดี

⁵⁷ *Ibid*, p. 130

⁵⁸ *Ibid*, p. 144

⁵⁹International comparative legal guides, Product liability 2016
<http://www.iclg.co.uk/practice-areas/product-liability/product-liability-2015/france>,
 June 1, 2016

ก็ยังคงเป็นปัญหาว่าจะสามารถอนุมานถึงความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคจากเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นก่อนหน้าได้หรือไม่

คดี Richardson v LRC Products Limited คดีนี้ โจทก์ซึ่งเป็นผู้หญิง ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการที่ต้องตั้งท้องเนื่องจากสินค้าของจำเลยคือถุงยางอนามัยใช้ไม่ได้ผล โดยโจทก์อ้างว่าสินค้ามีความชำรุดบกพร่อง และไม่มีความปลอดภัยเนื่องจากสัมผัสกับไอโซนขณะอยู่ที่โรงงานของจำเลย โดยจำเลยยอมรับว่าสินค้ามีความเสียหายจากไอโซนจริง แต่โต้แย้งว่าเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นหลังจากที่โจทก์ได้ใช้สินค้าดังกล่าวแล้วโดยความเสียหายของสินค้าเกิดขึ้นขณะที่โจทก์เก็บรักษาไว้ในตู้ศัลยกรรมจึงเห็นว่าโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าสินค้ามีความชำรุดบกพร่องโดยฟังว่าพยานฝั่งจำเลยมีน้ำหนักมากกว่าฝ่ายโจทก์รวมถึงว่าสินค้าเกิดความชำรุดบกพร่องภายหลังจากที่ได้ใช้งานแล้วด้วย ยิ่งไปกว่านั้น ศาลเห็นว่าการพิสูจน์ให้แน่ชัดว่าถุงยางอนามัยฉีกขาดเพราะเหตุใดเป็นเรื่องที่ยากมากเนื่องจากมีรายงานทางวิทยาศาสตร์ว่าในบางครั้ง ถุงยางอนามัยอาจฉีกขาดอย่างกะทันหันได้โดยไม่ทราบสาเหตุ และ ถึงแม้ความคาดหวังของผู้ใช้คือการที่ถุงยางอนามัยสามารถใช้ได้ก็ตาม แต่ผู้ผลิตไม่เคยอ้างว่าถุงยางอนามัยจะสามารถใช้ได้ผลเสมอไปและไม่มีวิธีการคุมกำเนิดรูปแบบใดได้ผล 100% นอกจากนี้ ศาลยังให้ความเห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ผลิตเกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการละทางเทคนิคนั้น ไม่ใช่ความรู้ที่ผู้ผลิตซึ่งเป็นจำเลยรู้ แต่เป็นสิ่งที่เขาอาจจะรู้ได้หากได้ปรึกษาผู้ที่ควรจะได้ถึงสถานะความรู้ทางวิชาการหรือทราบถึงรายงานทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องนั้น

2.3 หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

การฟ้องร้องเกี่ยวกับความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ที่ได้รับความเสียหายอาจดำเนินการได้สามกรณี ได้แก่ การฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามสัญญา (la responsabilité contractuelle) การฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามละเมิด (la responsabilité délictuelle) ทั้งนี้ตามกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และการฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี(Produkthaftungsgesetz 1989) ซึ่งกำหนดหลักการเดียวกันกับที่กำหนดไว้ใน EC Directive 1985 อย่างไรก็ตามผู้ที่ได้รับ

ความเสียหาย จะสามารถเลือกดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง (une option) ได้ก็ต่อเมื่อเงื่อนไขของการดำเนินการต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นครบองค์ประกอบ⁶⁰

2.3.1 สาละสำคัญของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ.1989 (Produkthaftungsgesetz 1989) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1990 โดยได้กำหนดหลักการในทำนองเดียวกันกับที่กำหนดไว้ใน EC Directive 1985 รวมถึงเหตุลุดพันความรับผิดเพื่อความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) ด้วย กฎหมายดังกล่าวมิได้กำหนดให้ผู้ได้รับความเสียหายต้องดำเนินการฟ้องร้องตามกฎหมายนี้เท่านั้น (un recours exclusif) เนื่องจากวรรค 15.2 ของกฎหมายดังกล่าวบัญญัติว่า หลักการตามกฎหมายแพ่งยังคงใช้บังคับได้อยู่ ผู้ได้รับความเสียหายจึงมีสิทธิเลือกที่จะดำเนินการฟ้องร้องได้ แต่ไม่ว่าผู้ได้รับความเสียหายจะเลือกดำเนินการฟ้องร้องในลักษณะใด ผู้ได้รับความเสียหายก็อาจอุทกโต้แย้งเกี่ยวกับ "ความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค)" ได้⁶¹

สินค้าหรือสินค้า ในความหมายของ กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ.1989 มาตรา 2 ประโยคที่หนึ่ง⁶² หมายถึงสังหาริมทรัพย์ทุกชนิดแม้ว่าสังหาริมทรัพย์นั้น จะติดตรึงตราอยู่กับสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์อื่น ทั้งนี้ยกเว้นผลผลิตวัตถุดิบทางกรเกษตร และผลผลิตที่ได้จากการล่าสัตว์ โดยสินค้าหรือสินค้าตาม

⁶⁰ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, “ความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่บกพร่อง”, วารสารนิติศาสตร์, เล่มที่ 4, ปีที่ 31, น.838.

⁶¹ เพิ่งอ้าง, น.841.

⁶² มาตรา 2 สินค้าหรือสินค้า (Produkt) สินค้าหรือสินค้าตามกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่สังหาริมทรัพย์ทุกชนิด ทั้งนี้ ไม่ว่าสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวนั้น จะเป็นชิ้นส่วนหรือองค์ประกอบหนึ่งของสังหาริมทรัพย์อื่นหรือสังหาริมทรัพย์อื่นหรือไม่ก็ตาม หรือไฟฟ้า ข้อยกเว้นได้แก่ ผลผลิตทางเกษตรกรรม ผลผลิตจากสัตว์ ผลผลิตจากน้ำผึ้ง และผลผลิตจากปลา (พวกผลผลิตจากธรรมชาติทางการเกษตรกรรม) ซึ่งมีใช่ ผลผลิตที่เกิดขึ้นมาจากการแปรสภาพ หลักเกณฑ์นี้ไม่นำมาใช้กับผลผลิตจากการล่าสัตว์ป่าด้วยเช่นกัน, อ้างใน มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability). น. 47.

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ.1989 นี้ มีตามความหมายเดียวกันกับ มาตรา 90 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (BGB) และหมายความรวมถึง “ไฟฟ้า” ด้วย⁶³

“ความบกพร่องของสินค้า (Der Produktfehler)” ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 3⁶⁴ ของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ.1989 เป็นหลักสำคัญเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้า โดยบทนิยามความหมายของความบกพร่องของสินค้า (Der Produktfehler) ในมาตรา 3 แห่งกฎหมายดังกล่าว เป็นไปตามนัยของ EC Directive 1985 ซึ่งจะถือว่าสินค้ามีความบกพร่องก็ต่อเมื่อสินค้านั้นมิได้มีความปลอดภัย ซึ่งผู้บริโภคสมควรได้รับโดยชอบธรรม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลักษณะหรือรูปแบบ (la présentation) ของสินค้า ประโยชน์ของสินค้าที่ผู้บริโภคควรได้รับ และช่วงเวลาที่สินค้านั้นถูกนำออกวางจำหน่าย (le moment de la mise en circulation) แต่จะไม่ถือว่าสินค้ามีความบกพร่องเพราะเหตุแต่เพียงว่ามีสินค้าที่มีประสิทธิภาพมากกว่าได้วางจำหน่ายภายหลังสินค้านั้น⁶⁵ ทั้งนี้ไม่ต้องคำนึงถึงการกระทำของผู้ผลิตกล่าวคือไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ผลิตเจตนาหรือละเมิด เนื่องจากหลักเกณฑ์และองค์ประกอบของความรับผิด (Haftungsvoraussetzungen) ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิด

⁶³ มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่* 36, น.47.

⁶⁴ มาตรา 3 ความบกพร่องของสินค้า (Fehler)

(1) สินค้าหรือสินค้ามีความบกพร่อง เมื่อได้พิจารณาจากสภาพการณ์แวดล้อมทั้งหมดแล้วสินค้าหรือสินค้านั้นไม่มีความปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้พิจารณาจากสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้แล้ว

a) ลักษณะการแสดงผลออกมาของสินค้าหรือสินค้านั้น

b) การใช้สินค้าโดยปกติทั่วไปของวิญญูชน

c) ในเวลาที่สินค้านั้นนำมาใช้ในท้องตลาดปรากฏว่า สินค้าหรือสินค้านั้นสามารถคาดหวังได้ว่าสามารถนำมาใช้ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย

(2) สินค้าหรือสินค้าไม่อาจถือได้ว่า มีความบกพร่องหากต่อมาภายหลังสินค้าหรือสินค้านั้น ได้มีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและได้ถูกนำมาวางขายในท้องตลาด, อ้างใน มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability), น.50.

⁶⁵ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่* 60, น.825.

ในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ.1989 ไม่นำเรื่องการกระทำของผู้ผลิตมาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาความรับผิด⁶⁶

นอกจากนี้ในเรื่องขอบเขตของความบกพร่องของสินค้าหรือสินค้าอันเนื่องมาจากการวางโครงสร้าง (Konstruktionsfehlern) และความบกพร่องของสินค้าหรือสินค้าอันเนื่องมาจากการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสินค้าหรือสินค้า (Instruktionsfehlern) นั้นภายในขอบเขตของบทบัญญัติมาตรา 1 และมาตรา 3 แห่งกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ.1989 ความบกพร่องของสินค้าหรือสินค้าดังกล่าวนำไปสู่ความรับผิดสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นมาจากความบกพร่องของสินค้า ซึ่งมีขอบเขตกว้างกว่า ขอบเขตของความรับผิดของบทบัญญัติมาตรา 823 อนุมาตราหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (BGB)⁶⁷ ทั้งนี้เนื่องจากถ้อยคำว่า “ความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” ตามบทบัญญัติของมาตรา 1 อนุมาตราสอง เลขที่ 5⁶⁸ แห่งกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ.1989 มีความหมายในทางภาวะวิสัยที่กว้างขวางมาก ซึ่งมีความสัมพันธ์และมีผลเกี่ยวข้องโดยตรงกับความหมายของคำว่า “ความบกพร่องของสินค้า” ตามนัยของมาตรา 3 แห่งกฎหมายฉบับเดียวกัน⁶⁹

2.3.2 บุคคลที่ต้องรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ตามมาตรา 4 ในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ.1989 ได้แบ่งประเภทของบุคคลที่ต้องรับผิดหรือถูกฟ้องให้รับผิด ในกรณีที่สินค้าหรือสินค้ามีความบกพร่อง ไว้ดังนี้ คือ ผู้ผลิตสินค้าหรือสินค้าขั้นตอนสุดท้าย (Der Endhersteller), ผู้ผลิตสินค้าหรือหรือสินค้าเพียงบางส่วน (Der Teilehersteller), ผู้นำเข้าซึ่งสินค้าหรือสินค้า ((Der

⁶⁶ มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 36*, น.50.

⁶⁷ มานิตย์ วงศ์เสรี และคณะ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 36*, น.54.

⁶⁸ มาตรา 1 ความรับผิด (Haftung).....(2) หน้าที่ในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของผู้ผลิตสินค้าเป็นอันระงับ เมื่อ.....5. ความบกพร่องของสินค้าที่เกิดขึ้นนั้น เมื่อได้พิจารณาจากความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะเวลาที่ผู้ผลิตได้นำสินค้ามาวางขายในท้องตลาดแล้ว ความบกพร่องของสินค้าดังกล่าวยังไม่เป็นที่รู้จัก, อ้างใน มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability), น.52.

⁶⁹ มานิตย์ วงศ์เสรี และคณะ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 36*, น.55.

Importerur), ผู้อยู่ในฐานะเสมือนผู้ผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ (Der Quasi-Hersteller), และ ผู้ขนส่ง (Der Lieferant)⁷⁰

2.3.3 เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในส่วนของเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิต ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ.1989 บัญญัติไว้ใน มาตรา 1 อนุมาตราสอง “หน้าที่ในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของผู้ผลิตสินค้าเป็นอันระงับ เมื่อ 1.ผู้ผลิตสินค้าไม่ได้นำสินค้ามาขายในท้องตลาด 2.เมื่อพิจารณาจากพฤติการณ์และสภาพแวดล้อมแล้ว ปรากฏว่าความบกพร่องของสินค้าซึ่งเป็นสาเหตุที่มาของความเสียหายนั้น ไม่มีปรากฏอยู่ในสินค้าในขณะที่ผู้ผลิตสินค้าได้นำมาวางขายในท้องตลาด 3.เมื่อผู้ผลิตสินค้าไม่ได้ผลิตสินค้ามาเพื่อวัตถุประสงค์ในการค้าขาย หรือเพื่อประกอบกิจการค้าในรูปแบบหนึ่งรูปแบบใด เพื่อแสวงหากำไรหรือเพื่อกิจการในการประกอบอาชีพ 4. เมื่อความบกพร่องของสินค้าที่เกิดขึ้นนั้นสามารถกล่าวอ้างได้ว่าแม้จะมีความบกพร่องเกิดขึ้นแต่สินค้านั้นมีคุณภาพหรือมาตรฐานถูกต้องตรงตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ในเวลาที่ผู้ผลิตได้นำมาวางขายในท้องตลาด 5.ความบกพร่องของสินค้าที่เกิดขึ้นนั้น เมื่อได้พิจารณาจากความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะเวลาที่ผู้ผลิตได้นำสินค้ามาวางขายในท้องตลาดแล้ว ความบกพร่องของสินค้านั้นยังไม่เป็นที่รู้จัก”⁷¹ โดยเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตตามมาตรา 1 อนุมาตราสอง ของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ค.ศ.1989 เป็นไปตามนัยของ EC Directive 1985

2.3.4 การนำข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาใช้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

เหตุหลุดพ้นความรับผิดเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์(สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) เกิดขึ้นจากคำพิพากษาของศาลเยอรมัน กล่าวคือ ศาลได้กำหนดให้ผู้ผลิตเคารพต่อสถานะความรู้ในปัจจุบัน (l'etat actuel de la

⁷⁰ มานิตย์ วงศ์เสรี และคณะ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 36*, น.58.

⁷¹ มานิตย์ วงศ์เสรี และคณะ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 36*, น.52.

technique”) ในการประกอบหรือผลิตสินค้า⁷² ต่อมาหน้าที่ดังกล่าวได้ขยายขอบเขตออกไปยัง “ความรู้ทางเทคนิคและวิทยาศาสตร์” โดยศาลเยอรมันได้ยืนยันอย่างชัดเจนว่าหากผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องเคารพต่อสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) แต่อย่างไรก็ตามจะกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบสำหรับความบกพร่องอันเกิดจากการพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคที่ไม่อาจคาดหมายได้ เมื่อได้พิจารณาถึงสถานะของทางเทคนิคและวิทยาศาสตร์แล้วมิได้⁷³ ด้วยเหตุนี้ กฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจึงกำหนดหลักการลดความรับผิดสำหรับความเสียหายอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ก็ได้กำหนดข้อจำกัดหลักดังกล่าวอยู่สองประการ *ประการแรก* คือข้อจำกัดเกี่ยวกับกฎหมายแพ่ง คือหน้าที่ติดตามความเคลื่อนไหวของสินค้า ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องติดตามความเคลื่อนไหวของสินค้าภายหลังที่ได้นำสินค้านั้นออกวางจำหน่าย (La produktbeachtungspflicht) หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “product-monitoring”⁷⁴ โดยคำนึงถึงวิวัฒนาการ “สถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) ด้วยเหตุนี้เงื่อนไขแห่งการลดพ้นความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค ซึ่งกำหนดหลักการพิจารณาสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) “ในขณะที่นำสินค้าออกวางจำหน่าย” นั้น จึงถูกจำกัดขอบเขตลง กล่าวคือผู้ผลิตไม่อาจกล่าวอ้างอีกต่อไปว่า ตนได้พิจารณาถึงสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) ในขณะที่นำสินค้าออกจำหน่าย เนื่องจากความรู้เหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงไป และเมื่อผู้ผลิตได้ทราบถึงอันตรายหรือความบกพร่องของสินค้า ผู้ผลิตจะต้องแจ้งเตือนให้ผู้บริโภคทั่วไปทราบ มิฉะนั้น ผู้ผลิตอาจถูกโต้แย้งเกี่ยวกับหน้าที่ในการติดตามความเคลื่อนไหวของสินค้า กล่าวคือหน้าที่ดังกล่าวนั้นประกอบไปด้วยสองส่วน คือ หน้าที่ในการติดตามความเคลื่อนไหว และหน้าที่ในการให้ข้อมูลหรือการแจ้งเตือน⁷⁵ โดยหน้าที่ในการติดตามความ

⁷² BGH (ศาลยุติธรรมแห่งสหพันธ์รัฐ), 14 avr. 1959. In H.-J Hullmann, *Hochstrichterliche Rechtsprechung zur Produzentenhaftung*, Koeln, 1987, p.24., อ้างใน สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, “ความเสียหายอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคนิคกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่บกพร่อง,” *วารสารนิติศาสตร์*, เล่มที่ 4 , ปีที่ 31, น.837.

⁷³ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่* 60, น.838.

⁷⁴ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่* 60, น.841.

⁷⁵ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่* 60, น.842.

เคลื่อนไหวนี้เกิดขึ้นจากคำพิพากษาของศาลฎีกา และ *ประการที่สอง* ข้อจำกัดเกี่ยวกับความรับผิดชอบในเรื่องของยา ทั้งนี้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับยาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งได้ตราขึ้นในปี ค.ศ. 1976 เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้ยา

ดังที่ได้กล่าวในตอนต้นว่า ผู้ที่ได้รับความเสียหายจึงมีสิทธิเลือกที่จะดำเนินการฟ้องร้องได้สามกรณี ได้แก่ การฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามสัญญา (la responsabilite contractuelle) การฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามละเมิด (la responsabilite delictuelle) ทั้งนี้ตามกฎหมายแพ่งของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ การฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Produkthaftungsgesetz 1989) แต่ไม่ว่าผู้ที่ได้รับความเสียหายจะเลือกดำเนินการฟ้องร้องในลักษณะใด ผู้ที่ได้รับความเสียหายก็อาจถูกโต้แย้งเกี่ยวกับ "ความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) ได้เช่นกัน

2.3.5 ตัวอย่างคำพิพากษา

คำพิพากษา NJW 41 (1988) 2611 (Soft Drink Bottle Case) ข้อเท็จจริงโจทก์เป็นเด็กอายุ 3 ขวบ ซึ่งได้รับบาดเจ็บสาหัสเนื่องจากน้ำอัดลมซึ่งผลิตโดยบริษัทจำเลยระเบิดใส่ขณะเวลาที่สินค้าถูกผลิตนั้นสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคนิคไม่สามารถที่จะทำให้ขวดน้ำอัดลมไม่ระเบิดได้ คำพิพากษาของศาลฎีกาของสหพันธ์รัฐเยอรมนี (The Federal Supreme Court) ได้ตัดสินว่าการที่จำเลยใช้ขวดที่ใช่แล้วนำกลับมาใช้ใหม่อีกนั้น ไม่ถือว่าเป็นความบกพร่องเนื่องจากการออกแบบ แต่จำเลยมีหน้าที่ต้องใช้มาตรการที่จำเป็นทุกมาตรการเพื่อทดสอบขวดบรรจุน้ำอัดลมทุกขวดว่าปลอดภัย ณ เวลาที่จำเลยขาย และปลอดภัยต่อการหยิบจับ การใช้ การขนส่งที่สามารถคาดเห็นได้ การที่จำเลยไม่ได้ใช้มาตรการที่จำเป็นทุกมาตรการย่อมถือได้ว่าพฤติกรรมของจำเลยไม่ได้ระดับมาตรฐานที่ควรเป็น ดังนั้นจำเลยมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่า น้ำอัดลมขวดนั้นมีสภาพปลอดภัย ณ เวลาที่จำเลยขาย และต่อมาน้ำอัดลมมีสภาพไม่ปลอดภัยเนื่องจากการหยิบจับ การใช้ การขนส่ง ฯลฯ ในลักษณะที่จำเลยไม่สามารถคาดเห็นได้

จะเห็นได้ว่า ในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ผู้ผลิตสามารถยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคเพื่อหลุดพ้นความรับผิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้ โดยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำข้อต่อสู้ของผู้ผลิตเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาถึงความบกพร่องของสินค้า โดยแบ่งเป็นสองหลักเกณฑ์คือ หลักเกณฑ์คาดหวังของผู้บริโภค (The consumer expectation test)

และเกณฑ์วิเคราะห์ความเสี่ยง-ประโยชน์ที่ได้รับ (A Risk-Utility Analysis) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละมลรัฐ จะเลือกใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณาถึงความบกพร่องของสินค้า ส่วนในประเทศสาธารณรัฐ ฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้นำข้อต่อสู้ของผู้ผลิตเรื่องสถานะความรู้ทาง วิชาการและทางเทคนิค มาปรับใช้กับกฎหมายภายในประเทศของตนในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดย เป็นไปตามแนวทางของ EC Directive 1985 แห่งสหภาพยุโรป

บทที่ 3

หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ของประเทศไทย

ในบทนี้จะกล่าวถึงหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย โดยจะเริ่มศึกษาจากความจำเป็นและเหตุผลที่ต้องมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย สาธารณคดี และเหตุลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบในบทต่อไป

3.1 หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย

ก่อนที่ประเทศไทยจะมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กรณีที่สินค้าของผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตหรือผู้ขายได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค ผู้ซื้อ หรือบุคคลภายนอก นั้น ผู้เสียหายดังกล่าวจะต้องเรียกร้องให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เป็นกฎหมายเอกชนหรือตามกฎหมายพิเศษที่มีการบัญญัติในลักษณะกฎหมายมหาชน¹ โดยพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) มาบังคับใช้กับความรับผิดของผู้ประกอบการในความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

โดยหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) เป็นหลักการของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดที่กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้กระทำการ หรือผู้มีสถานะบางอย่างตามที่กฎหมายกำหนดต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย เว้นแต่จะพิสูจน์หักล้างความรับผิดนั้น กล่าว

¹ จีราพร สันทัศน์ดิระ, รายงานการวิจัย เรื่อง พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช), น. 6.

อีกนัยหนึ่งก็คือ ความรับผิดโดยเคร่งครัดเป็นความรับผิดตามกฎหมายกำหนดไว้ให้ต้องรับผิด แม้ไม่มีการกระทำหรือไม่ได้ตั้งใจ หรือประมาทเลินเล่อต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น²

การบัญญัติกฎหมายตามทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้ก็เพื่อจะประกันคนในสังคมมิให้ต้องรับเคราะห์กรรม³ แม้ความรับผิดโดยเคร่งครัดจะเป็นความรับผิดโดยปราศจากความผิด (Liability without fault) แต่ก็มีได้หมายความว่าต้องรับผิดอย่างสมบูรณ์ (Absolute Liability) เนื่องจากการสันนิษฐานว่าบุคคลใดต้องรับผิดเสมอไปในทุกเรื่องที่เขาเกี่ยวข้องย่อมจะไม่เป็นธรรม เพราะความเสียหายอาจจะเกิดจากสาเหตุอื่นๆ หรือจากการกระทำของบุคคลอื่นก็ได้ ดังนั้นจึงมีข้อยกเว้นที่ทำให้ไม่ต้องรับผิดตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) อยู่ 2 ประการคือ เหตุสุจริตวิสัย และเหตุที่ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายเอง⁴

หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าเป็นทฤษฎีใหม่ที่ได้รับการรับรองและนำมาใช้ในคดีฟ้องร้องเกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าบกพร่อง โดยทฤษฎีนี้มีวิวัฒนาการมาจากหลักความรับผิดในทางละเมิดที่ศาลพยายามสร้างหลักเกณฑ์ความรับผิดขึ้นมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าบกพร่องซึ่งอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบกว่าผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ในกฎหมายของประเทศต่างๆ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป เช่น ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ต่างนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาปรับใช้กับความรับผิดของผู้ผลิตในสินค้าของตนต่ออันตรายที่จะพึงเกิดแก่บุคคลหรือทรัพย์สินอันเกิดจากความบกพร่อง

² พงษ์เดช วานิชกิตติกุล, คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 (สำนักงานศาลยุติธรรม), พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด, 2552), น. 5.

³ Von Mehren อ้างในบทความของภัทรศักดิ์ วรรณแสง “ความรับผิดเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์”, วารสารนิติศาสตร์, ฉบับที่ 14, ปีที่ 14, น.88 (ธันวาคม 2527).

⁴ สายสุตา นิงสานนท์, “ความรับผิดเด็ดขาดในกฎหมายละเมิด”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), น.39.

ของสินค้า (Product Liability) โดยเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า (product Liability) ด้วยเหตุสำคัญหลายประการได้แก่⁵

1) การพิสูจน์ถึงความผิด หรือความจงใจ หรือความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตเป็นสิ่งยากที่จะพิสูจน์ได้ ดังนั้น กฎหมายจึงบัญญัติให้ผู้ผลิตต้องรับผิดแม้จะขาดความจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม

2) หลักหลักการการพิสูจน์ตามหลัก Res Ipsa Loquitur⁶ ไม่สามารถขยายไปใช้ได้กับกรณีต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ทุกกรณี

3) หลัก Strict Liability สามารถนำมาใช้ได้กับการฟ้องคดีที่ฝ่าฝืนการรับประกันได้ทุกกรณี

4) หลัก Strict Liability จะเป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดความปลอดภัยเกี่ยวกับสินค้าเพิ่มขึ้น

5) ผู้ผลิตเป็นบุคคลซึ่งมีความสามารถ หรืออยู่ในฐานะที่ดีที่สุดที่จะกระทำการป้องกันอันตราย หรือรับประกัน หรือกระจายราคาของความเสียหายออกไปได้

6) การที่ผู้ผลิตนำสินค้าของตนออกสู่ท้องตลาดย่อมต้องก่อให้เกิดความไว้วางใจแก่ผู้บริโภคพอสมควรที่จะคาดหวังถึงความปลอดภัยของสินค้านั้น ดังนั้น หากเกิดความเสียหายขึ้นผู้ผลิตจึงต้องสมควรต้องรับผิดด้วย

3.1.1 ความจำเป็นและเหตุผลที่ต้องมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

เมื่อระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปความต้องการบริโภคสินค้า เพิ่มปริมาณมากขึ้น มีการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยเข้ามาใช้ในการผลิตสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภคส่วนใหญ่ได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนการผลิตที่สลับซับซ้อนมากขึ้นซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ซึ่งผู้ประกอบการเท่านั้น ที่จะรู้ขั้นตอนการผลิตและเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่

⁵ อนันต์ จันทร์โอภากร, กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย(Product Liability Law), พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545) , น.13.

⁶ Res Ipsa Loquitur หมายความว่า สรรสิ่งพูดแทนตัวมันเอง เป็นข้อสันนิษฐานหรือการอนุมานว่าจำเลยต้องรับผิด เพราะพิสูจน์ได้ว่าสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายอยู่ในอำนาจควบคุมของจำเลยแต่ผู้เดียวและอุบัติเหตุการณ์นั้นปกติไม่เกิดขึ้น เว้นแต่จะมีความประมาทเป็นหลักพยานอย่างหนึ่ง, เหตุการณ์แจ้งอยู่ในตัว (แปลโดยพิชัยศักดิ์ ทรายางกูร พจนานุกรมกฎหมายละติน - ไทย , หน้า 684)

จะป้องกันอันตรายหรือความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคสินค้าได้ และประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการผลิตสินค้าจำนวนมาก และมีการนำเข้าซึ่งสินค้าเพื่อบริโภคภายในประเทศ แต่ขณะที่หลักกฎหมายหลักกฎหมายที่ใช้บังคับกับความรับผิดชอบที่เกิดจากความเสียหายดังกล่าว ยังเป็นความรับผิดชอบลักษณะทั่วไปในเรื่องความรับผิดทางสัญญา และความรับผิดทางละเมิดซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคในปัจจุบัน ด้วยปัญหาหลายประการคือ

1) การฟ้องร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามความรับผิดในสัญญา ซึ่งความรับผิดตามสัญญาซื้อขายนั้น จะครอบคลุมเฉพาะคู่สัญญา แต่เนื่องจากในบางกรณีความเสียหายเกิดแก่บุคคลภายนอกที่ไม่มีนิติสัมพันธ์กับผู้ขาย จึงเกิดปัญหาในเรื่องการฟ้องร้องผู้ประกอบการ เช่นกรณีผู้บริโภค ซื้อเครื่องทำน้ำอุ่นมาจากผู้ประกอบการ ต่อมาบุคคลภายในครอบครัวของผู้บริโภคมาใช้เครื่องทำน้ำอุ่น แล้วเกิดได้รับอันตรายจากความไม่ปลอดภัยของเครื่องทำน้ำอุ่นดังกล่าว นั้น เช่นนี้ หากเป็นการฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามสัญญา บุคคลในครอบครัวของผู้บริโภคย่อมไม่สามารถฟ้องผู้ประกอบการได้ เพราะไม่มีนิติสัมพันธ์ทางสัญญาซื้อขายเนื่องจากคู่สัญญาคือผู้บริโภคที่ทำสัญญาซื้อขายกับผู้ประกอบการโดยตรง

2) ตามกฎหมายแพ่งลักษณะสัญญาเรื่องความชำรุดบกพร่องนั้น มีความหมายค่อนข้างแคบ กล่าวคือจะหมายถึงความชำรุดบกพร่องอันเป็นเหตุให้

(1) เสื่อมราคา หรือ

(2) เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ แต่ในปัจจุบันสินค้าหลายชนิดไม่ได้มีความชำรุดบกพร่องทั้ง 2 กรณีดังกล่าว แต่สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยคืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ เช่นสัฟสมอาหารที่อาจก่อให้เกิดมะเร็ง อาจไม่มีความชำรุดบกพร่องตามกฎหมายแพ่งลักษณะสัญญาดังกล่าว เพราะสามารถให้สีตามความประสงค์ที่มุ่งใช้ได้ แต่การที่สัฟสมอาหารอาจก่อให้เกิดมะเร็งได้นั้นเป็นความไม่ปลอดภัยซึ่งไม่ใช่ทั้งการเสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้ตามปกติ⁷

3) การฟ้องร้องตามกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิดนั้น ก่อให้เกิดอุปสรรคแก่ผู้บริโภคเนื่องจากผู้บริโภคต้องพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการได้จงใจ หรือประมาทเลินเล่อจนทำให้สินค้าที่ผู้ประกอบการผลิตออกมานั้นมีความไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ซึ่งการพิสูจน์ดังกล่าวสร้างภาระให้แก่ผู้บริโภคเป็นอย่างมาก และแทบจะเป็นไปไม่ได้ เนื่องจากผู้บริโภคซึ่งเป็นบุคคลทั่วไป

⁷ ชัยพร ทรัพย์วรณิช และธิดารัตน์ นรินทรางกูร ณ อยุธยา, “ข้อพิจารณาบางประการและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.....,” ตุลพาท, ฉบับที่ 3, ปีที่ 54, น.180 (2550).

นั้นย่อมมีอาจรูหรือทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับกรรมวิธี กระบวนการ และขั้นตอนการผลิตสินค้านั้นได้

4) ในปัจจุบันกฎหมายกำหนดค่าเสียหายที่ศาลจะให้ไว้น้อยกว่า โดยกฎหมายปัจจุบันมิได้กำหนดค่าเสียหายแก่จิตใจไว้

5) ในปัจจุบัน ผู้ประกอบการมักมีอำนาจทางเศรษฐกิจที่มากกว่าผู้บริโภค จึงทำให้ผู้ประกอบการสามารถรับภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายในทางกฎหมายได้มากกว่าผู้บริโภค เช่นค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างทนายความหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้บริโภคอาจรับภาระค่าใช้จ่ายในจุดนี้ได้ไม่ดีเท่ากับผู้ประกอบการ

6) ในบางกรณี ความเสียหายที่เกิดแก่ผู้บริโภคในแต่ละคนจะมีมูลค่าเล็กน้อย แต่อาจจะมีผู้บริโภคจำนวนมากที่ได้รับความเสียหายนี้ หากผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้เสียหายแต่ละคนจะแยกกันดำเนินคดีก็อาจจะไม่คุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่ต้องไปว่าจ้างทนายความหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ต้องใช้ในการดำเนินการฟ้องร้อง ประกอบกับระบบวิธีพิจารณาความตามกฎหมายในปัจจุบันยังไม่เอื้อให้มีการรวมกลุ่มกันฟ้องร้องคดีได้ ทำให้มาตรการทางแพ่งนี้ไม่มีสิทธิภาพเต็มที่ จนทำให้อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค

7) ปัญหาเรื่องอายุความที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยมกกฎหมายแพ่งได้กำหนดอายุความไว้ เช่น “1 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือ 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด” แต่ในปัจจุบันสินค้าบางอย่างต้องใช้เวลานานกว่าที่จะปรากฏความเสียหาย เช่น ยารักษาโรคบางชนิด⁸

นอกจากอุปสรรคดังกล่าวมาแล้ว ในปัจจุบันมีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจากต่างประเทศเข้ามาสู่ผู้บริโภคในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เพราะฉะนั้นหากภาครัฐไม่สามารถควบคุมสินค้าจากประเทศเหล่านี้มิให้เข้ามาในประเทศไทยโดยการใช้อนุสัญญาการค้ากับคู่ค้าเพียงอย่างเดียว รัฐจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคสามารถฟ้องร้องเพื่อเยียวยาทางแพ่งง่ายขึ้น ซึ่งกลไกนี้จะเป็นอีก

⁸ อรวรรณ ช่างเพชรผล, “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเหตุที่ทำให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นไม่ต้องรับผิดชอบความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษากรณีการนำหลักสมรรถใจที่จะรับความเสี่ยงมาบังคับใช้”(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), น.49- 50.

กลไกหนึ่งที่จะนำไปสู่การลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศได้ เนื่องมาจากผู้นำเข้าสินค้าจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น⁹

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ดังจะเห็นได้จากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ที่กล่าวไว้ว่า โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้า มีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับ การที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยกระทำได้ยาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภค หรือบุคคลอื่นได้ แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าตกเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไปเพราะยังไม่มีกฎหมายทั่วไปเพราะยังไม่มีกฎหมายให้คุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าโดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ อันจะมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าตลอดจนได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรมจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้¹⁰

3.1.2 ความเป็นมาของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

แนวความคิดในการเพิ่มมาตรการการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยได้มีการพัฒนามาโดยตลอด สำหรับจุดเริ่มของการร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้น เกิดมาจากการที่สำนักงานมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมได้มีการศึกษาถึงการมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในประเทศไทย เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและเป็นการป้องกันการผลิต การนำเข้า หรือการจำหน่ายสินค้าที่เป็นอันตราย เพราะมีการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น ทำให้มีการนำเข้าสินค้าและส่งออกสินค้าได้สะดวกมากขึ้น และหน่วยงานภาครัฐอาจไม่สามารถช่วยเหลือในเรื่องความปลอดภัยในตัวสินค้าได้

⁹ ชัยพร ทรัพย์วรณิช และธิดารัตน์ นรินทรางกูร ณ อยุธยา , *อ้างแล้ว เซึ่งอรรถที่ 7*, น.181.

¹⁰ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 128 ตอนที่ 36 ก. วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2551, น.22.

อย่างเต็มที่ เพราะต้องเคารพกติกาในเรื่องการเปิดเสรี¹¹ โดยมีการตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อพิจารณา กร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ..... โดยนำหลักการมาจาก EC Directive 1985 ของสหภาพยุโรป และได้ส่งมอบให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรี โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 อนุมัติร่างกฎหมาย ก็คือร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ..... ที่สำนักงานคณะกรรมการการคุ้มครองผู้บริโภคเสนอ และเสนอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจสอบ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ตรวจสอบพิจารณา โดยมีผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร และสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ) ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าภายในและกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ) ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (สำนักงานมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรม) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมและ ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงให้ข้อมูลประกอบการพิจารณา

หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเสนอ¹²

(1) นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) มาใช้บังคับ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ตนผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ทั้งนี้ไม่ว่าจะโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ และกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับภาระในการพิสูจน์ว่าความเสียหายมิได้เกิดจากความบกพร่องของสินค้าของตน

(2) กำหนดให้การฟ้องคดีตามพระราชบัญญัตินี้ ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง และให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและองค์กรเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจในการฟ้องคดีแทนผู้ได้รับความเสียหายได้ด้วย

¹¹ มานิตย์ จุ่มปา, คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), น.76.

¹² สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.....” เรื่องเสรีที่ 525/2550, น.1-2.

(3) กำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายให้แตกต่างกันไปจากที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย และรู้ตัวผู้ต้องรับผิด หรือภายใน 10 ปี นับแต่วันที่ส่งมอบสินค้า

ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล เนื่องจากมีการยุบสภา เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 ทำให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ตกไป แต่ในภายหลังได้มีการนำร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ..... ขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยคณะรัฐมนตรีชุดที่มีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาแล้วมีมติรับหลักการเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2550 และต่อมาเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2550 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบพระราชบัญญัตินี้ และได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 โดยจะมีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด 1 ปี ดังนั้นพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 เป็นต้นไป¹³

3.2 สารสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) กำหนดความหมายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

มีการบัญญัติความหมายไว้ในมาตรา 4 ว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงสภาพของสินค้านั้นรวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้

¹³ อีรวัดน์ จันทรมบูรณ์, คำอธิบาย พรบ.ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, พ.ศ. 2552) , น. 3-4. อ้างใน อรรถพรณ ช่างเพชรผล, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 8*, น.77.

2) กำหนดความหมายของผู้เสียหาย

มีการบัญญัติความหมายไว้ใน มาตรา 4 ว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นคำว่า “ผู้เสียหาย” จึงไม่ได้หมายความถึง เพียงแต่ แต่หมายความรวมถึง ผู้ใช้สินค้า ผู้อยู่บริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งสินค้า

3) กำหนดความหมายของผู้ประกอบการ

มีการบัญญัติความหมายไว้ในมาตรา 4 ว่า “ผู้ประกอบการ” นั้น ได้แก่ ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ผู้ใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้าเครื่องหมายข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้ เข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า

4) กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการที่มีต่อผู้เสียหาย

โดยตามมาตรา 5 ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อ ผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

5) ความรับผิดระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน

ระหว่างผู้ผลิตกับผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความ ไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ ว่าจ้างให้ผลิต โดยผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรคาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัยในระหว่างผู้ผลิต ส่วนประกอบกับผู้ผลิตสินค้า ผู้ผลิตส่วนประกอบไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของ สินค้าเกิดจากการออกแบบ หรือการประกอบ หรือการกำหนดวิธีการใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตนั้น

6) ภาระการพิสูจน์

ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนต้องพิสูจน์ว่าได้รับความเสียหายจาก สินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ผู้เสียหาย ไม่ต้องพิสูจน์ว่าเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด โดยผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดหากพิสูจน์ ได้ว่าสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย หรือความเสียหายเกิดจากการใช้ หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควร

7) ข้อตกลงระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค

สำหรับข้อตกลงระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหายและประกาศ หรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะนำมาอ้างยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการไม่ได้

8) การกำหนดค่าเสียหาย

ในเรื่องการกำหนดค่าเสียหายนั้น นอกจากเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ศาลยังมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ด้วย

9) ค่าเสียหายต่อจิตใจ

สำหรับค่าเสียหายต่อจิตใจนั้นหมายถึง ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกันความเสียหายต่อจิตใจนี้ถือเป็นความเสียหายที่ไม่มีตัวตน (non-material damages) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ศาลมีอำนาจกำหนดได้ต่อเมื่อความเสียหายต่อจิตใจนั้นเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหายเท่านั้นกล่าวคือจะมีการเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจในกรณีที่ไม่มีความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยมิได้ นอกจากนี้ยังกำหนดให้บุคคลอื่น คือ สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของผู้เสียหายนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายต่อจิตใจของผู้เสียหายนั้นได้ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

10) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ในส่วนของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ(punitive compensation) กำหนดขึ้นเพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบการนั้นกระทำความผิดอีก หรือมิให้ผู้ประกอบการอื่นกระทำตามจึงเห็นสมควรที่จะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ในพระราชบัญญัตินี้ด้วย โดยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนี้กฎหมายให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควรแต่ไม่เกิน 2 เท่าของค่าสินไหมทดแทนนั้น แต่จะไม่ตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายอื่น

11) สิทธิเรียกร้องอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

สิทธิเรียกร้องอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นี้ นั้นเป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้น 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น หากความเสียหายเกิดขึ้นนั้นโดยผลของการสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบแต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

3.3 ความรับผิดของผู้ประกอบการ

ในเรื่องหลักเกณฑ์ความรับผิดของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นี้ แยกอธิบายได้เป็นสองส่วนคือ

ส่วนแรกลักษณะของความรับผิด ลักษณะของความรับผิดนั้นในหมายเหตุของการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ซึ่งกล่าวถึงหลักการและเหตุผลโดยกล่าวถึงหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) คือความรับผิดที่ไม่ต้องพิสูจน์ความผิดของผู้ประกอบการ อันเป็นการยกเว้นหลักปกติที่บุคคลใดจะต้องมีความรับผิดก็ต่อเมื่อตนมีความผิด (No liability without fault) อันเป็นไปตามหลักการรับความเสี่ยงของการประกอบกิจการ สำหรับความรับผิดบนข้อสันนิษฐานของกฎหมายนั้นเป็นสิ่งที่กฎหมายสร้างขึ้นหรือเป็น *Fitio iuris* เพื่อปลดเปลื้องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย เนื่องจากความเสียหายอันคาดหมายได้จากการดำเนินกิจการของผู้ประกอบการ

ส่วนที่สองกรณีที่ต้องรับผิดตาม มาตรา 5¹⁴ โดยมีหลักเกณฑ์ความรับผิดได้แก่ มีการขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภค มีความเสียหายเกิดแก่ผู้บริโภค ความเสียหายเกิดจากสินค้านั้นเพราะเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิด โดยไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ประกอบการทั้งหลายนั้นมีความผิดกล่าวคือ ความเสียหายนั้นเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ

¹⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

หรือไม่ ซึ่งการร่วมรับผิดชอบเป็นความรับผิดชอบแบบลูกหนี้ร่วมผู้เสียหายสามารถเรียกให้ผู้ประกอบการคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวนได้ และระหว่างผู้ประกอบการก็อาจใช้สิทธิไล่เบียดกันเอง การกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายตามหลักลูกหนี้ร่วมนั้น ไม่ได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามปกติ เพราะตามหลักของกฎหมายละเมิด ความรับผิดชอบแบบลูกหนี้ร่วมจะนำมาใช้เมื่อบุคคลหลายคนร่วมกันทำละเมิดครบองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 420¹⁵ ในลักษณะของความร่วมมือกันร่วมใจหรือในลักษณะยุยงส่งเสริมช่วยเหลือตามมาตรา 432¹⁶ โดยผู้ต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมตามกฎหมายลักษณะละเมิดต้องทำละเมิดครบองค์ประกอบ ตามมาตรา 420¹⁷ แล้วกฎหมายจึงกำหนดให้ผู้มีสัมพันธใกล้ชิดต้องรับผิดชอบแบบลูกหนี้ร่วม แต่ความรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 นั้นผู้ประกอบการต้องร่วมกันรับผิดชอบโดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิดร่วมกันในระหว่างลูกหนี้ร่วมเลย¹⁸

¹⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

¹⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 432 “ถ้าบุคคลหลายคนก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยร่วมกันกระทำละเมิด ท่านว่าบุคคลเหล่านั้นจะต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น ความในข้อนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงกรณีที่ไม่สามารถสืบรู้ตัวได้แน่ชัดในจำพวกที่ทำละเมิดร่วมกันนั้นคนไหนเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นด้วย”

¹⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมเพื่อการนั้น”

¹⁸ ศนันทกรณ์ โสทธิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง....พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, พิมพ์ครั้งที่ 5. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2557), น.469

3.4 เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการใน พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

ผู้ประกอบการอาจหลุดพ้นจากความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ หากผู้ประกอบการพิสูจน์ได้ว่ากรณีมีเหตุหลุดพ้นความรับผิดตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 7 คือ

- 1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- 2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ
- 3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากความผิดของผู้เสียหายเองเกี่ยวกับการใช้หรือการเก็บรักษา ไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

3.4.1 สินค้าไม่ได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

กล่าวคือในกรณีนี้สินค้าของตนไม่ได้มีความบกพร่องในขั้นตอนใดเลย โดยประเด็นนี้ผู้ประกอบการสามารถอ้างพยานผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิทยาศาสตร์ มาสนับสนุนได้ และถือว่าซากของสินค้านั้นย่อมเป็นหลักฐานชั้นสำคัญในการพิสูจน์ความบกพร่องในสินค้านั้นเกิดจากอะไรวิธีการเก็บรักษาหรือการตรวจพิสูจน์หลังเกิดเหตุจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึง¹⁹

3.4.2 ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้น เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

หากผู้เสียหายได้รู้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเท่ากับผู้เสียหายได้เข้าเสี่ยงภัยเองผู้ประกอบการจึงไม่ต้องรับผิด เช่น บุหรี่หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นสินค้าที่มีอันตรายในตัวเอง ผู้ผลิตได้ติดคำเตือนไว้แล้ว แต่ผู้เสียหายก็ยังซื้อไปสูบบุหรี่หรือดื่ม หรือยาที่มีคำเตือนเกี่ยวกับผลข้างเคียงว่า เมื่อรับประทานแล้วอาจทำให้ผมร่วง เป็นต้น แต่ในกรณีนี้หากเป็นความเสียหายอย่างอื่นนอกเหนือจากผู้ประกอบการแจ้งเตือนไว้ ก็ไม่เป็นเหตุยกเว้นความรับผิดตามข้อนี้ เนื่องจาก

¹⁹ สุทธิพันธ์ บุญมณี, “ปัญหาการระงับการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), น.91.

ไม่ใช่กรณีผู้เสียหายเจตนายอมเข้าเสี่ยงภัย แต่เป็นกรณีที่ไม่รู้ข้อเท็จจริงที่อาจทำให้เกิดความเสียหายจากการใช้สินค้านั้น²⁰

นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้เสียหายควรได้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เช่น ผู้ผลิตประกาศแจ้งเก็บสินค้าเนื่องจากพบความบกพร่องในตัวสินค้าหลังจากที่วางจำหน่ายและมีผู้ซื้อไปใช้แล้ว แต่ผู้เสียหายไม่ทราบจึงได้รับความเสียหาย ในกรณีนี้ผู้ผลิตยังไม่พ้นความรับผิดชอบเพราะในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับสินค้านั้นไว้อย่างไม่ทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แม้ควรจะได้รู้ประกาศแจ้งการเก็บสินค้าแต่ไม่รู้เพราะความประมาทเลินเล่อและถือว่าผู้เสียหายมีส่วนผิดด้วยก็ตาม อย่างไรก็ตาม กรณีนี้สามารถนำความประมาทของผู้เสียหายมาพิจารณาเรื่องการเฉลี่ยความรับผิดชอบระหว่างผู้เสียหายและผู้ผลิตได้²¹

3.4.3 ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษาคำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

วิธีการใช้และการเก็บรักษามีส่วนสำคัญต่อการเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากสินค้านั้นจะเกิดอันตรายจากการใช้หรือการเก็บรักษาแล้ว ผู้ประกอบการจะต้องมีการเตือนอย่างถูกต้อง และชัดเจนซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดวิธีการแจ้งเตือนว่าจะต้องทำอย่างไร ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับสภาพของสินค้านั้น เช่น ใ้ยางรถยนต์ขนาดที่แตกต่างจากล้อ จุดไฟสูบบุหรี่ในขณะที่เปิดแก๊ส เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าผู้เสียเป็นผู้มีส่วนผิดด้วย

อนึ่ง ในระยะเริ่มแรกของการร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้น ในส่วนของเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการนั้น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้เสนอร่างเหตุหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายของผู้ประกอบการดังนี้

1) ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของผู้ได้รับความเสียหายนั่นเอง หรือเกิดขึ้นเนื่องจากผู้เสียหายใช้สินค้าไม่ถูกวิธีตามที่ผู้ประกอบการได้ระบุไว้ในวิธีใช้หรือคำเตือน

2) ผู้ประกอบการนั้นไม่สามารถที่จะรู้ถึงความบกพร่องที่มีอยู่ในสินค้านั้นในขณะที่ได้มีการส่งมอบ เนื่องจากขณะนั้นยังไม่มี การค้นพบทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือยังไม่มีความรู้ในด้านวิชาการเกี่ยวกับความเป็นอันตรายของสินค้านั้นๆ

²⁰ พงษ์เดช วานิชกิตติกุล, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 2*, น.48.-49.

²¹ *เพ็ญอ้าง*, น.49.

3) ความบกพร่องของสินค้ามีได้มีอยู่ขณะที่มีการส่งมอบสินค้า แต่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลอื่นในภายหลัง

4) สินค้านั้นได้ถูกนำไปใช้เป็นส่วนประกอบหรือวัตถุดิบของสินค้าอื่น และความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการผลิตสินค้าตามข้อกำหนดที่ระบุโดยผู้ผลิตสินค้าอื่นนั้นผู้ประกอบซึ่งเป็นผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบหากมิได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อ

5) สินค้านั้นได้ผลิตให้เป็นไปตามข้อกำหนดหรือมาตรฐานที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐตรวจสอบควบคุมหรือผลิตเป็นไปตามข้อกำหนด หรือมาตรฐานระหว่างประเทศที่ส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐให้การรับรองแล้ว

6) การฟ้องคดีแบบ Class action

โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตัดเหตุหลุดพ้นความรับผิดใน 2) ออกไป โดยให้เหตุผลว่า “สำหรับเหตุผลที่ประเทศต่างๆ กำหนดให้เหตุดังกล่าวเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ เนื่องจากประเทศเหล่านั้นเป็นประเทศอุตสาหกรรม การกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบแม้ว่าสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะที่ยุติผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่าย จะทำให้ไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นได้ ย่อมจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาเทคโนโลยี และการผลิตสินค้าใหม่ๆของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่างๆ ในประเทศของตนอย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทยซึ่งโดยส่วนใหญ่จะนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมต่างๆ จากต่างประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก หากกำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการสำหรับกรณีนี้ไว้ย่อมเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการในต่างประเทศส่งสินค้าที่ใช้วิทยาการใหม่ๆ มาจำหน่ายในประเทศไทย ซึ่งสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคนิคในขณะที่ยุติผลิตนำสินค้าออกจำหน่ายนั้นยังไม่อาจตรวจพบได้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคในประเทศไทยโดยส่วนรวมเป็นอย่างมาก”²²

จะเห็นว่า แม้ในระยะเริ่มแรกของการร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค จะได้เสนอร่างเหตุหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายของผู้ประกอบการ ให้มีข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค แต่ข้อต่อสู้กรณีดังกล่าวได้ถูกตัดออกไปในชั้นตรวจร่างกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวไปแล้ว ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อ

²² สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ., เรื่องเสร็จที่ 525/2550, น.13-15.

ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ผู้ประกอบการจึงไม่สามารถยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค เพื่อหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เหมือนในกฎหมายของบางประเทศ ผู้ประกอบการจึงอาจหลุดพ้นจากความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้ เฉพาะแต่ในกรณีที่มีเหตุหลุดพ้นความรับผิด ตามบทบัญญัติของมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เท่านั้น

บทที่ 4 บทวิเคราะห์

จากการศึกษาในบทที่ 2 เรื่องหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของต่างประเทศและบทที่ 3 เรื่องหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย ผู้เขียนจึงขอวิเคราะห์ผลการศึกษาในกรณีต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์เหตุหลุดพ้นความรับผิดเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของต่างประเทศ

ใน Council EC Directive 1985 of 25 July 1985 (EC Directive 1985) แห่งสหภาพยุโรป ได้กำหนดให้ผู้ผลิตสามารถยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่อง “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” เพื่อหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้ แต่ทั้งนี้ EC Directive 1985 ได้กำหนดให้เป็นสิทธิของประเทศภาคีสมาชิก ที่อาจจะกำหนดในกฎหมายภายในของตนให้ผู้ผลิตยังคงต้องรับผิด แม้ว่าผู้ผลิตจะพิสูจน์ได้ว่าสถานะของความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะและผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่าย ไม่อาจทำให้ค้นพบความบกพร่องที่มีอยู่ได้ก็ตาม¹ ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ได้นำ “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” มาปรับใช้ในทำนองเดียวกัน โดยแต่ละประเทศอาจเรียกชื่อเหตุหลุดพ้นความรับผิดในกรณีดังกล่าว แตกต่างกันไป เช่น ในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส เรียกว่า “ความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค” หรือในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เรียกว่า “สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค”² โดยจะได้วิเคราะห์ถึงหลักเกณฑ์และสาระสำคัญของข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ดังต่อไปนี้

¹ มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ, มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability). น. 21.

² ศักดา ธนิตกุล, กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2553), น.75.

4.1.1 คำนียามความหมายและเกณฑ์พิจารณาหลักสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคเพื่อมาใช้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิต

ตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ผู้ผลิตอาจหลุดพ้นจากความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้ หากปรากฏว่าความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากการกระทำของผู้เสียหายเอง และผู้ผลิตอาจหลุดพ้นจากความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้ตามเหตุแห่งความหลุดพ้นความรับผิดที่รัฐบัญญัติฯ ของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 1998 ได้กำหนดเหตุแห่งการหลุดพ้นความรับผิดเหตุใหม่ซึ่งเป็นข้อยกเว้นเมื่อเปรียบเทียบกับหลักการดั้งเดิมของ “เหตุสุดวิสัย”³ และทำให้หลักการดังกล่าวใกล้เคียงกับความรับผิดโดยสันนิษฐาน

แม้เหตุแห่งการหลุดพ้นความรับผิดด้วยเรื่อง “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับเหตุหลุดพ้นความรับผิดด้วย “เหตุสุดวิสัย” แต่มีลักษณะของความแตกต่าง ที่จะสามารถแยกเหตุหลุดพ้นความรับผิดทั้งสองเหตุดังกล่าวออกจากกันได้นั้นสรุปสาระสำคัญดังนี้ ประการแรก เหตุสุดวิสัยต้องปรากฏจากภายนอก (l'exteriorite)⁴ แต่ความบกพร่องของสินค้าที่ผู้ผลิตจะยกข้อต่อสู้ด้วยหลัก “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” ได้นั้นจะต้องเป็น “ความบกพร่องที่ผู้ผลิตไม่อาจรู้หรือไม่อาจค้นพบความบกพร่อง ด้วยสถานะของความรู้ ณ เวลานั้นนำสินค้าออกวางจำหน่าย” กล่าวคือ ความบกพร่องตามหลัก “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” จะต้องเป็นความบกพร่องที่ซ่อนอยู่ภายในสินค้านั้นเอง ประการที่สอง การหลุดพ้นความรับผิดตามเหตุสุดวิสัย ความเสียหายต้องเกิดจากผู้เสียหายหรือเกิดจากบุคคลภายนอก ซึ่งมิใช่เกิดจากตัวผู้ผลิต แต่การหลุดพ้นความรับผิดตามหลักสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค เหตุที่ทำให้สินค้านั้นบกพร่องอาจเกิดจากการกระทำของผู้ผลิตเองก็ได้ ประการที่สาม ในการยกข้อต่อสู้ด้วยเหตุหลุดพ้นความรับผิดเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคนั้น ผู้ผลิตสามารถยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้เพียงครั้งเดียว คือครั้งแรกเมื่อรู้หรือพบความบกพร่องในสินค้านั้น แต่ในการยกข้อต่อสู้ด้วยเหตุสุดวิสัยผู้ผลิตสามารถยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ในทุกๆ ครั้ง เมื่อเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้น ประการที่สี่ “สถานะ

³ มานิตย์ วงษ์เสรีและคณะ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น.40.

⁴ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, “ความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคนิคกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่บกพร่อง,” *วารสารนิติศาสตร์*, เล่มที่ 4 , ปีที่ 31, น.822-852.

ความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” “ความรู้” ของผู้ผลิตถือเป็นสาระสำคัญ กล่าวคือ ความรู้ของผู้ผลิตจะต้องเป็นความรู้ที่เป็นปัจจุบันและต้องเป็นความรู้ที่สูงที่สุดและดีที่สุด ของความรู้ที่มีในระดับโลก และจุดของเวลาในการนำ “ความรู้” นั้นมาพิจารณาจะต้องเป็นความรู้ ณ ขณะเวลาที่ผู้ผลิตนำสินค้าเข้าสู่ระบบการจัดจำหน่าย ส่วนกรณีของ “เหตุสุดวิสัย” ความรู้ของผู้ผลิตไม่ใช่สาระสำคัญในการพิจารณาถึงการหลุดพ้นความรับผิด กล่าวคือเหตุสุดวิสัยจะพิจารณาถึง “เหตุ” อันเป็นที่มาแห่งความเสียหายเป็นสำคัญ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า แม้เหตุหลุดพ้นความรับผิดด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับเหตุหลุดพ้นความรับผิดด้วยเหตุสุดวิสัย แต่จากหลักการและสาระสำคัญดังที่ได้กล่าว จึงทำให้สามารถแยกเหตุหลุดพ้นความรับผิดทั้งสองเหตุออกจากกันได้อย่างชัดเจน

ตัวอย่าง ที่แสดงถึงลักษณะของเหตุหลุดพ้นความรับผิดเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค เช่น กรณีของยา Thalidomide ที่ช่วยในการนอนหลับ ซึ่งผู้ผลิตนำออกวางจำหน่ายซึ่งยาดังกล่าวส่งผลต่อทารกในครรภ์ โดยให้ทารกในครรภ์มีรูปร่างสัดส่วนผิดปกติอย่างร้ายแรง และทารกที่เกิดมาพิการโดยขาดอวัยวะบางส่วนไป ซึ่งผลข้างเคียงของยาชนิดดังกล่าวไม่สามารถตรวจพบได้ในขณะทำการทดลองเป็นประจำก่อนการนำสินค้าออกวางจำหน่ายในท้องตลาด⁵, กรณีของรถยนต์ยี่ห้อ Porsche ที่นำออกวางจำหน่ายในปี ค.ศ. 1950 โดยรถยนต์ยี่ห้อดังกล่าวไม่มีที่พนักศีรษะซึ่ง ณ ขณะเวลาที่นำสินค้าออกวางจำหน่ายนั้นยังถือว่ารถยนต์มีความปลอดภัย ซึ่งต่อมาจึงพบว่าการที่รถยนต์ไม่มีที่พนักศีรษะ ทำให้เกิดอันตรายได้, กรณีของแร่ใยหิน (Asbestosis) ขณะที่ผู้ผลิตนำสินค้าออกจำหน่ายไม่อาจทราบได้ว่าแร่ใยหิน จะก่อให้เกิดโรคมะเร็งเนื่องจาก ณ ขณะนั้น ยังไม่มีการค้นพบหรือปรากฏข้อมูลใดๆ และพัฒนาการของการเกิดโรคจะเกิดขึ้นอย่างช้าๆ เป็นระยะเวลานับ 10 ปี เป็นต้น

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นำข้อต่อสู้ของผู้ผลิตเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาถึงความบกพร่องของสินค้า ซึ่งแบ่งออกเป็นสองหลักเกณฑ์คือ เกณฑ์ความคาดหวังของผู้บริโภค (The consumer expectation test) และเกณฑ์การวิเคราะห์ความเสี่ยง-ประโยชน์ที่ได้รับ (A Risk-Utility Analysis) ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละมลรัฐที่จะเลือกถือปฏิบัติตามแนวทางใด ซึ่งการเลือกใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาถึงความบกพร่องของสินค้า ทั้งสองหลักนั้นส่งผลต่อภาระการพิสูจน์ของโจทก์ กล่าวคือ หากมลรัฐที่ใช้เกณฑ์ความคาดหวังของผู้บริโภค (The consumer expectation test) หลักสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค จะถูกนำมาใช้ในการพิจารณาถึงความบกพร่องของสินค้า เพียงนำมามาตรฐานการผลิตสินค้าในระดับ

⁵ เพิ่งอ้าง, น. 843.

อุตสาหกรรมประเภทหรือชนิดเดียวกันกับสินค้าของผู้ผลิตในเวลาสินค้าออกวางจำหน่าย มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา กล่าวคือหากอุตสาหกรรมประเภทหรือชนิดเดียวกันกับสินค้าของผู้ผลิต ณ ขณะที่น่าสินค้าออกวางจำหน่าย หากสินค้าของผู้ผลิตที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น ได้ผลิตขึ้นในลักษณะเดียวกันกับผู้ผลิตรายอื่นแล้ว ถือว่าสินค้านั้นไม่ได้บกพร่องจากการผลิต ผู้เสียหายจะคาดหวังว่าสินค้าที่ตนซื้อไปจะมีมาตรฐานการผลิตที่สูงและดีกว่าสินค้าชิ้นอื่น ในประเภทสินค้าเดียวกันไม่ได้ และในมลรัฐที่ใช้หลักเกณฑ์การวิเคราะห์ความเสี่ยง-ประโยชน์ที่ได้รับ (A Risk-Utility Analysis) หลักสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค จะถูกนำมาใช้ในการพิจารณาถึงความบกพร่องของสินค้า เมื่อพิจารณาถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สินค้าแต่ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้สินค้านั้นมีความสำคัญและเป็นประโยชน์มากกว่า เช่น กรณีของวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการฉีดวัคซีนคืออาจเกิดอันตรายถึงชีวิต แต่ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นนี้เกิดขึ้นได้น้อยมาก แต่ในขณะเดียวกันความจำเป็นจากประโยชน์ที่จะได้รับจากวัคซีนเป็นประโยชน์มากกว่าคือป้องกันมิให้เป็นโรคพิษสุนัขบ้าที่อันตรายถึงชีวิต และในขณะนั้นผู้บริโภคไม่มีทางเลือกที่ดีกว่าเพราะวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าดังกล่าว เป็นวัคซีนที่ทันสมัยที่สุดและก้าวหน้าที่สุดขณะเวลานั้นแล้ว เป็นต้น โดยความเสี่ยงนั้นจะต้องเป็นความเสี่ยงที่อาจคาดหมายหรือคาดการณ์ความเสี่ยงนั้นได้ และประโยชน์ที่ได้รับนั้น จะต้องเป็นประโยชน์ที่จำเป็น และที่ดีและก้าวหน้าที่สุด ในทุกสาขาวิชาชีพและในระดับโลก ที่มีอยู่ ณ ขณะที่น่าสินค้านั้นออกจำหน่ายด้วย

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี นำเหตุผลพ้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ตามแนวทางของ EC Directive 1985 มาใช้เป็นเหตุผลพ้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตในกรณี “ผู้ผลิตนำสินค้าออกจำหน่ายตามมาตรฐานความรู้ทางเทคนิคในขณะนั้นไม่อาจจะพิสูจน์ความชำรุดบกพร่องของสินค้าได้” โดยเหตุผลพ้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตตามกรณีนี้ กฎหมายของประเทศประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะนำมาปรับใช้เฉพาะกับความรับผิดชอบของผู้ผลิตที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องทางโครงสร้างเท่านั้น โดยไม่รวมถึงกรณีของความชำรุดบกพร่องที่เกิดจากการตรวจสอบของโรงงาน และความชำรุดบกพร่องที่เกิดจากการให้คำแนะนำ⁶

ในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ค.ศ. 1989 ฝ่ายนิติบัญญัติเลือกที่จะไม่ให้ผู้ผลิตสินค้ารับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องอันเกิดจากสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค เพื่อที่จะไม่ให้มีความความรับผิดชอบอันเนื่องมาจากความบกพร่อง

⁶ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, “พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี,” *อุลพาน*, เล่มที่ 1, ปีที่ 56, น.196 (2552).

ของสินค้าในกรณีดังกล่าวมาจากเรื่องการป้องกัน (Prevention) และในกรณีนี้ ได้มีนักวิชาการให้ความเห็นไว้ว่า กรณีนี้ต้องแยกพิจารณาออกเป็นสองกรณี กล่าวคือ ในกรณีทั่วไป ซึ่งไม่ใช่กรณีของ ยา และกรณีของ Gentechinik การให้ผู้ผลิตสินค้าต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคนั้น ไม่อาจมีผลโดยตรงต่อระดับการใช้ความระมัดระวังหรือการลงทุน เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงความเสี่ยงอันเกิดความเสียหายของผู้ผลิตสินค้า เพราะความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงที่ตามสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะนั้น ไม่มีใครทราบได้ในขณะที่ผลิตสินค้าและการนำสินค้าเข้าสู่ท้องตลาดแม้ว่าจะได้ใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม ดังนั้นจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยคดีตัวอย่างที่ศาลพิจารณาเกี่ยวกับหลักมาตรฐานทางวิชาการและทางเทคนิค(สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) คือคำพิพากษาในของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี คดี Soft Drink Bottle Case ข้อเท็จจริง โจทก์เป็นเด็กอายุ 3 ขวบ ซึ่งได้รับบาดเจ็บสาหัสเนื่องจากน้ำอัดลมซึ่งผลิตโดยบริษัทจำเลยระเบิดใส่ ขณะเวลาที่สินค้าถูกผลิตนั้นสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคไม่สามารถที่จะทำให้ขวดน้ำอัดลมไม่ระเบิดได้ โดยศาลฎีกาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (The Federal Supreme Court) ได้ตัดสินว่า การที่จำเลยใช้ขวดที่ใช้แล้ว นำกลับมาใช้ใหม่อีก ไม่ถือเป็นความบกพร่องเนื่องจากการออกแบบ แต่จำเลยมีหน้าที่ต้องใช้มาตรการที่จำเป็นทุกมาตรการ เพื่อทดสอบขวดบรรจุน้ำอัดลมทุกขวดว่าปลอดภัย ณ เวลาที่จำเลยขาย และปลอดภัยต่อการหยิบจับ การใช้ การขนส่งที่สามารถคาดเห็นได้ การที่จำเลยไม่ได้ใช้มาตรการที่จำเป็นทุกมาตรการย่อมถือได้ว่าพฤติกรรมของจำเลยไม่ได้ระดับมาตรฐานที่ควรเป็น ดังนั้นจำเลยมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่า น้ำอัดลมขวดนั้นมีสภาพปลอดภัย ณ เวลาที่จำเลยขาย และต่อมาจึงมีสภาพไม่ปลอดภัยเนื่องจากการหยิบจับ การใช้ การขนส่ง ในลักษณะที่จำเลยไม่สามารถคาดเห็นได้

การที่จะให้ผู้ผลิตสินค้าต้องมีความรับผิดชอบกรณีดังกล่าว เพื่อให้ผู้ผลิตสินค้าใช้ความระมัดระวังจึงไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันได้ เพราะผู้ผลิตสินค้าเองก็รู้ว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหาย หลักสำคัญคือ “การที่ข้อผิดพลาดดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่อาจรู้ได้ มิใช่ว่าข้อผิดพลาดดังกล่าวแม้จะสามารถรู้ได้ แต่ผู้ผลิตสินค้าไม่รู้ นอกจากนี้ช่วงเวลาที่สามารถรู้ข้อผิดพลาดดังกล่าวได้คือวันที่สินค้านั้นเข้าสู่ท้องตลาด” ส่วนเวลาที่สินค้านำออกให้เกิดความเสียหายไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ การรู้ถึงข้อผิดพลาดหรือไม่ใช้สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ในเวลาที่นำสินค้าออกสู่ท้องตลาด อีกทั้งการรู้ถึงสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคไม่ได้พิจารณาจากผู้ประกอบการแต่ละคน แต่พิจารณาจากมาตรฐานในทางวิชาการและเทคนิคในทางภาวะวิสัยซึ่งเป็นสิ่งที่รู้กันโดยทั่วไป สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือสินค้าในขณะนั้นนำออกจำหน่ายนั้นมีข้อผิดพลาดอยู่แล้ว แต่เนื่องจากสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะนั้น ทำให้ไม่อาจรู้ถึงข้อผิดพลาดดังกล่าว หากว่าสินค้านำออกจำหน่ายไม่มีข้อผิดพลาดการที่สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มี

ความก้าวหน้าขึ้นก็ไม่อาจที่จะทำให้สินค้าที่แต่เดิมไม่มีข้อผิดพลาดกลายเป็นมีข้อผิดพลาดขึ้นมาได้ เนื่องจากต้องการที่จะคุ้มครองผู้ผลิตสินค้าไม่ให้อำนาจรับผิดจาก ความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สินค้าเข้าสู่ท้องตลาดแล้ว และมารู้ถึงข้อผิดพลาดในภายหลัง⁷

ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้กำหนดให้เรื่องความเสี่ยงภัยอันเกิดจาก พัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้ผลิตจะต้องรับผิดโดยเคร่งครัดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสกำหนดให้ความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตแล้ว ผู้ผลิตจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า “ความบกพร่องที่มีปรากฏอยู่ในขณะที่นำสินค้าออกวางจำหน่ายแต่สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) ในขณะที่นำสินค้านั้นออกจำหน่ายไม่สามารถทำให้พบการมีอยู่ของความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นได้”⁸ แต่อย่างไรก็ดี

⁷ เฟ็งอั้ง, น.204.

⁸ Article 1386-11 A producer is liable as of right unless he proves:

1 That he did not put the product into circulation;

2 That, having regard to the circumstances, it is probable that the defect which caused the damage did not exist at the time when the product was put into circulation by him or that this defect came into being afterwards;

3 That the product was not for the purpose of sale or of any other form of distribution;

4 That the state of scientific and technical knowledge, at the time when he put the product into circulation, was not such as to enable the existence of the defect to be discovered; or

5 That the defect is due to compliance with mandatory provisions of statutes or regulations.

The producer of a component part is not liable either where he proves that the defect is attributable to the design of the product in which the component has been fitted or to the directions given by the producer of that product.

กฎหมายฝรั่งเศสก็มีได้กำหนดให้ ความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตโดยเด็ดขาด หากแต่ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ กล่าวคือ ผู้ผลิตจะยกเหตุเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคขึ้นกล่าวอ้างเพื่อให้ตนหลุดพ้นความรับผิดมิได้ หากในกรณีที่ปรากฏความบกพร่องภายในสิบปีนับแต่วันที่นำสินค้าออกวางจำหน่าย ผู้ผลิตมิได้ระบุนำข้อความเพื่อแจ้งเตือนเกี่ยวกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้⁹

ในส่วนของคำนิยามความหมายของข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีต่างมิได้ให้ คำนิยามจำกัดความหมายของเหตุหลุดพ้นความรับผิดดังกล่าวไว้แน่ชัด

ส่วนเกณฑ์การพิจารณาของศาล เมื่อผู้ผลิตยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี การปรับใช้เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคนั้นในทำนองเดียวกันคือ ประการแรก การพิจารณาสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคนั้น จะพิจารณาแต่เพียงในระดับของอุตสาหกรรมในสาขาที่ผู้ผลิตนั้นดำเนินการอยู่เท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้ผลิตจะกล่าวอ้างเหตุหลุดพ้นความรับผิดดังกล่าวโดยอ้างความชำนาญพิเศษของตนในสาขาทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ และทางเทคนิคสาขาหนึ่ง เพื่อแสดงว่าตนไม่รู้ข้อมูลนั้นซึ่งสามารถเข้าถึงได้หากแต่อยู่ในความรู้อีกสาขาหนึ่งนั้นไม่ได้ ประการที่สอง ระดับของความรู้นั้นไม่สำคัญเท่าใดนักหากแต่มีความรู้ที่ก้าวหน้ากว่านั้น ปรากฏอยู่ในขณะที่นำสินค้านั้นออกวางจำหน่าย ด้วยเหตุนี้ ผู้ผลิตจึงไม่สามารถโต้เถียงโดยอ้างเหตุว่าในตลาดที่ผู้ผลิตประกอบธุรกิจอยู่นั้นยังไม่ปรากฏความรู้ทางเทคนิคที่มีประสิทธิภาพสูงกว่า หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคือจะต้องพิจารณาสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในระดับโลกซึ่งผู้ผลิตจะต้องถือปฏิบัติตาม และความรู้ที่ผู้ผลิตจะต้องมีได้แก่ความรู้ทั้งหมดที่อาจเข้าถึงได้ ในขณะที่นำสินค้านั้นออกวางจำหน่ายมิใช่แต่เพียงความรู้ที่ได้นำมาใช้ในทางปฏิบัติในทีใดทีหนึ่ง

จะเห็นได้ว่า กฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส พบว่าทั้งสามประเทศจะกำหนดให้หลักสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิต ในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในทำนองเดียวกัน ซึ่งมีความแตกต่างกันเฉพาะในเรื่องของขอบเขตของการบังคับใช้ เช่น ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ผู้ผลิตจะกล่าวอ้างหลักสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค

⁹ มานิตย์ วงษ์เสรีและคณะ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 1*, น.41.

เพื่อหลุดพ้นความรับผิดได้ เฉพาะกับกรณีความรับผิดของผู้ผลิตเกิดจากความบกพร่องทางโครงสร้างเท่านั้น ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้ผลิตสามารถกล่าวอ้างหลักสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคเพื่อหลุดพ้นความรับผิดได้ทั้งกรณีความรับผิดของผู้ผลิตในเรื่องความบกพร่องในการผลิต ความบกพร่องในการออกแบบ และความบกพร่องในการเตือน

4.1.2 เจื่อนไขและหน้าที่ของผู้ผลิตในการใช้ข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค

แม้ผู้ผลิตจะได้นำสินค้าออกจำหน่ายหรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้บริโภคไปแล้วนั้น ผู้ผลิตยังคงมีหน้าที่ติดตามสินค้า เพื่อระวังมิให้สินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น โดยกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กำหนดหน้าที่และเจื่อนไขที่ผู้ผลิตจะต้องปฏิบัติตามไว้ในลักษณะเหมือนกันคือ ในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ไม่ได้กำหนดให้ความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตอย่างเด็ดขาด หากแต่ได้กำหนดเจื่อนไขไว้ให้ผู้ผลิตต้องปฏิบัติคือ ผู้ผลิตจะยกเหตุเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) กล่าวอ้างเพื่อให้อุตหลุดพ้นความรับผิดมิได้ หากกรณีที่ปรากฏความบกพร่องภายในระยะเวลาสิบปี นับแต่วันที่นำสินค้านั้นออกวางจำหน่าย ผู้ผลิตมิได้ระบุข้อความเพื่อแจ้งเตือนเกี่ยวกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้¹⁰ ส่วนในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แม้ว่าผู้ผลิตสินค้าจะได้นำสินค้าเข้าสู่ระบบการจำหน่ายแล้วก็ตาม ผู้ผลิตยังต้องมีหน้าที่ต่อไปอีกคือ “การระวังภายหลังการขาย” ซึ่งแบ่งเป็น หน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังตามกฎหมายละเมิด และหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังตามกฎหมายเฉพาะ หน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังตามกฎหมายละเมิดนั้น ผู้ผลิตสินค้านี้มีหน้าที่ต้องติดตามว่าสินค้าที่ถูกวางจำหน่ายแล้วปลอดภัยหรือไม่ ต้องใช้มาตรการที่เหมาะสมรวมถึง

¹⁰ Civil code Art. 1386-12 A producer may not invoke the exonerating circumstance provided for in Article 1386-11, 4°, where damage was caused by an element of the human body or by products thereof. A producer may not invoke the exonerating circumstance provided for in Article 1386-11, 4° and 5°, where, faced with a defect which has revealed itself within a period of ten years after the product has been put into circulation, he did not take the appropriate steps to avoid its damaging consequences.

การออกคำเตือนภายหลังการขายด้วย หากเกิดอุบัติเหตุก่อให้เกิดความเสียหาย ผู้เสียหายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าผู้ผลิตสินค้าควรจะทราบถึงความไม่ปลอดภัยที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ หากได้ติดตามและทำการทดสอบ¹¹

หน้าที่ผู้ผลิตที่ต้องมีการเตือนภายหลังการขายนั้นไม่ได้บัญญัติไว้ในหลักกฎหมาย แต่หน้าที่ในการเตือนนี้เกิดขึ้นจากแนวคำพิพากษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยระดับความเข้มข้นของการเตือนและการพิจารณาของศาลประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น เป็นไปในแนวทางที่เคร่งครัดต่อหน้าที่การเตือนดังกล่าว เช่น การเตือนเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดขึ้นในกรณีที่เป็นร่วนหล่น เตือนเกี่ยวกับอันตรายที่นี้ว่าจะได้รับบาดเจ็บในกรณีของเครื่องตัดกระดาษ คดีตัวอย่างที่สำคัญเกี่ยวกับเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการแจ้งเตือนของผู้ผลิต กรณีนี้เป็นความบกพร่องเนื่องจากคำเตือน ตัดสินโดยศาลฎีกาของสหพันธ์รัฐเยอรมนี คำพิพากษา Milupa (BGHZ 116,60-77) ซึ่งมาสาระสำคัญดังนี้ ข้อเท็จจริงในคดีโจทก์มีปัญหาฟันผุอย่างร้ายแรงในช่วงวัยเด็ก โจทก์อ้างว่าเนื่องจากดื่มชาสมุนไพรรสหวานซึ่งบริษัทจำเลยเป็นผู้ผลิต โดยมารดาของโจทก์ให้โจทก์ดื่มเป็นประจำก่อนนอน เพราะเชื่อตามคำโฆษณาของบริษัทจำเลยว่าจะจะเป็นผลดีต่อสุขภาพของโจทก์ โดยในช่วงระยะเวลาดังกล่าวกล่องบรรจุภัณฑ์ไม่มีคำเตือนเกี่ยวกับเรื่องฟันผุเลย แม้ว่าต่อมาบริษัทจำเลยได้เพิ่มเติมคำเตือนว่า “อย่าให้เด็กดื่มชาสมุนไพรรสหวานจากขวดเป็นเวลาติดต่อกันนาน” ซึ่งเป็นประเด็นกฎหมายว่า “คำเตือนดังกล่าวพอเพียงแล้วหรือไม่” คำพิพากษาศาลฎีกาของสหพันธ์รัฐเยอรมนี (The Federal Supreme Court) ตัดสินว่าคำเตือนที่จัดทำขึ้นโดยบริษัทจำเลยดังกล่าว ไม่พอเพียง (Insufficient) เนื่องจาก 1.) บริษัทจำเลยออกแบบและผลิตขวดบรรจุชาสมุนไพรให้มีขนาดเล็กเพื่อต้องการให้เด็กดูคชาจากขวดติดต่อกันนาน ๆ 2) จำเลยโฆษณาว่าเป็นเครื่องดื่มก่อนนอนที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพเด็ก และ 3) คำเตือนดังกล่าวไม่ได้แยกออกมาให้เห็นง่ายและเด่นชัดจากข้อมูลอื่น ๆ บนบรรจุภัณฑ์ แต่ศาลก็อธิบายเพิ่มเติมว่า จำเลยจะต้องรับผิดชอบละเมิดหน้าที่ต้องเตือนก็ต่อเมื่อโจทก์ทราบคำเตือนและได้ปฏิบัติตามคำเตือนแล้วเท่านั้น

ในขณะเดียวกันศาลประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็ได้วางแนวคำพิพากษาไว้เกี่ยวกับกรณีของสินค้าที่ผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องแจ้งเตือนไว้ อย่างในกรณีที่ผู้ใช้สินค้าโดยปกติทั่วไปรู้ถึงอันตรายดังกล่าวอยู่แล้วเช่นในกรณีของบุหรี่ ผู้ผลิตสินค้าบุหรี่ยังไม่มีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งเตือนดังกล่าว

¹¹ Stefan Lenze, German Product Liability Law: between European EC Directive 1985, American Restatements and common sense อ้างในศักดิ์ดา ธนิตกุล, กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2553), น.77.

ศาลอุทธรณ์แห่งเมือง Frankfurt (OLG Frankfurt NJW-RR 2001, 1471) ได้ตัดสินไว้ว่าเป็นรู้กัน โดยทั่วไปอยู่แล้วว่าการสูบบุหรี่เป็นเวลานานเป็นสาเหตุให้สุขภาพเสื่อมโทรมและทำให้เกิดอาการติด บุหรี่รวมถึงการเลิกบุหรี่ก็จะทำให้ผู้สูบบุหรี่มีอาการหงุดหงิดอย่างมาก และในบางกรณีก็จะก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ร่างกายและระบบประสาท หรือในกรณีที่ศาลอุทธรณ์เมือง Duesseldorf (OLG Duesseldorf VersR 2003, 912) พิพากษาไว้ในคดีหนึ่งที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ป่วยด้วยโรคเบาหวาน ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบริษัทผลิตช็อกโกแลตแห่ง โจทก์เป็นรองประธานของศาลจังหวัดแห่งหนึ่ง เนื่องจากทำงานหนักมากทุก ๆ วันรับประทานช็อกโกแลตแห่ง ยี่ห้อ “Mars” และ “Snickers” จำนวนหลายแท่งรวมถึงดื่มโค้กอีกวันละหนึ่งลิตร โจทก์ฟ้องว่าจำเลยละเมิดต่อหน้าที่ในส่วน ของข้อผิดพลาดเกี่ยวกับโครงสร้าง โดยอ้างว่าช็อกโกแลตแห่งมีจำนวนน้ำตาลและผงโกโก้เป็นจำนวนมาก รวมทั้งอ้างว่าจำเลยละเมิดต่อหน้าที่ที่จะต้องแจ้ง เพราะจำเลยไม่แจ้งว่าการ ช็อกโกแลตแห่ง เป็นเวลานานๆ จะเป็นสาเหตุของการเกิดโรคเบาหวานโรคอื่นรวมถึงเกิดคราบหินปูนที่ฟัน ศาลยก ฟ้องโดยให้เหตุผลอยู่บนพื้นฐานที่ว่าสิ่งดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทุกคนรู้อยู่แล้ว รวมทั้งโจทก์เองก็สามารถที่จะ หลีกเลี่ยงอันตรายดังกล่าวได้โดยเพียงแต่สังเกตตัวเองและมีวินัยต่อตัวเอง

การเรียกคืนสินค้า (Recall) ตามกฎหมายประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีความเห็นเป็นสองแนว แนวทางแรกเห็นว่าไม่ควรเรียกคืนสินค้า หากเวลาจำหน่ายสินค้าไม่ปรากฏใน เชิงภาวะวิสัย (Objectively) ว่ามีความบกพร่อง ตัวอย่างเช่น รถยนต์ยี่ห้อ Porsche ที่ถูกวางจำหน่าย ในศตวรรษที่ 1950 ซึ่งเป็นรถที่ไม่มีที่פקศิระษะ ในปัจจุบันอาจถือว่ามี ความบกพร่องแต่ในเชิงกฎหมาย แล้วรถรุ่นดังกล่าวไม่มีความบกพร่องที่ผู้ผลิตจะต้องเรียกคืน แต่ปัญหาตามแนวทางที่สอง คือ หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปว่าความเป็นอันตรายนั้นไม่สามารถค้นพบหรือระบุได้ในเวลาที่สินค้าถูก วางจำหน่าย ตัวอย่างเช่น ผู้ผลิตสินค้าใช้แร่ใยหิน (Asbestos) ในการผลิตเบรกรถยนต์แม้ว่าจะมี วัตถุอันตรายซึ่งใช้แทนแร่ใยหินได้ แม้ว่าโดยหลักผู้ผลิตควรเรียกคืนสินค้าแต่ศาล ประเทศสหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมนีตัดสินในแนวที่ว่า ต้องพิจารณาต้นทุนของการเรียกคืนสินค้าและความเสียหายต่อ สุขภาพที่ผู้บริโภคอาจได้ว่าคุ้มกันหรือไม่ด้วย¹² หน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะซึ่งได้แก่ กฎหมายว่าด้วย ความปลอดภัยของสินค้าของสหภาพยุโรป (The Revised General Product Safety EC Directive 1985 (2001/95/EC)) ซึ่งในกรณีนี้ผู้ผลิตมีหน้าที่หลังการขายสินค้าคือ ตรวจสอบติดตามระวัง (Surveillance) ซึ่งได้แก่การส่งตัวอย่างทดสอบ การใช้มาตรการที่เหมาะสมหากปรากฏว่ามีความเสี่ยง เกิดขึ้น ได้แก่ การเตือนผู้ขายสินค้าและสาธารณะถึงความเสี่ยงดังกล่าวโดยการส่งจดหมาย จดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ โทรศัพท์ ในกรณีที่ทราบผู้ขายสินค้า ในกรณีที่ไม่ทราบต้องใช้สื่อสาธารณะ

¹² ศักดา ธนิตกุล, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 8*, น.77.

เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกิดการเตือนมีประสิทธิภาพ และในกรณีที่สภาพความร้ายแรงของความเสียงสูงผู้ผลิตสินค้ามีหน้าที่ที่จะต้องเรียกคืนสินค้าจากลูกค้า และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทราบทันที เกี่ยวกับข้อมูลที่ว่าสินค้าดังกล่าวอาจก่อให้เกิดชีวิตและอันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภค

จะเห็นได้ว่าในการกำหนดหน้าที่ของผู้ผลิต แม้ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ต่างเป็นประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป และได้ตรากฎหมายภายในประเทศของตนขึ้นมาเพื่อรองรับหลักการของ EC Directive 1985 แต่ในกรณีความรับผิดชอบภายหลังการจำหน่ายสินค้าที่ผู้ผลิตยังมีหน้าที่ต่อไปอีก แม้ได้จำหน่ายสินค้าไปแล้วนั้น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีมาตรการและหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่เข้มงวดกว่าประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดหน้าที่การใช้ความระมัดระวังไว้ทั้งในกฎหมายละเมิด และกฎหมายเฉพาะ ส่วนในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส แม้จะได้กำหนดให้ผู้ผลิตต้องมีหน้าที่ระบุข้อความเพื่อแจ้งเตือนเกี่ยวกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ แต่ไม่ได้กำหนดระดับของหลักเกณฑ์ ขั้นตอนหรือวิธีการในการแจ้งเตือนไว้อย่างละเอียดเหมือนอย่างในกรณีการแจ้งเตือนของประเทศเยอรมนี เป็นการกำหนดให้ผู้ผลิตต้องเตือนไว้อย่างคร่าวๆ เท่านั้นเอง

4.1.3 ขอบเขตของการใช้เหตุผลพ้นความรับผิดชอบเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ผู้ผลิตสามารถอ้างเหตุผลพ้นความรับผิดชอบเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคได้เฉพาะกับความบกพร่องที่เกิดจากโครงสร้างเท่านั้น โดยไม่รวมถึงกรณีของความบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการตรวจสอบของโรงงาน หรือข้อบกพร่องที่เกิดจากการให้คำแนะนำ กล่าวคือความชำรุดบกพร่องในทางโครงสร้างนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่ตามแนวคิดและวางแผนในทางเทคนิคของตัวสินค้าแล้ว สินค้าไม่เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการและทางเทคนิคที่ล่าสุด รวมทั้งไม่สอดคล้องกับความคาดหวังในความปลอดภัย อันชอบธรรมของประชาชนความชำรุดบกพร่องของสินค้าในกรณีนี้จะไม่เกิดขึ้น หากบรรทัดฐานที่ถือปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ได้ล้าสมัยแล้วหรือเป็นแต่เพียงมาตรฐานขั้นต่ำเท่านั้น นอกจากนี้ ราคาของสินค้าก็มีบทบาทอย่างสำคัญเพราะความปลอดภัยก็ต้องมีค่าใช้จ่าย ดังนั้นจึงไม่อาจที่จะคาดหมายได้ว่าสินค้านี้จะมีมาตรฐานความปลอดภัยในระดับเดียวกับสินค้าที่มีราคาแพง เช่นในกรณีรถยนต์ เป็นต้น

ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้ผลิตสามารถนำเหตุผลพ้นความรับผิดชอบเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค(สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) มาใช้ได้กับทั้งความบกพร่องที่เกิดจากการผลิต ความบกพร่องที่เกิดจากการออกแบบ และความบกพร่องที่เกิดจากการเตือน แต่ผู้ผลิตจะยกเหตุผลพ้นความรับผิดชอบเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยจาก

พัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค(สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค) ขึ้นกล่าวอ้างเพื่อให้ตนเองหลุดพ้นความรับผิดในความบกพร่องดังกล่าวมิได้ หากกรณีนี้ปรากฏความบกพร่องภายในระยะเวลาสิบปี นับแต่วันที่นำสินค้านั้นออกวางจำหน่ายผู้ผลิตมิได้ระบุข้อความเพื่อแจ้งเตือนเกี่ยวกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้นอกจากนี้ผู้ผลิตยังไม่สามารถยกเหตุหลุดพ้นความรับผิดกรณีดังกล่าวขึ้นอ้างเพื่อให้หลุดพ้นความรับผิดในกรณีที่ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากผลผลิตที่ได้จากร่างกายมนุษย์ (un element du corps humain) เช่น เลือด (sang) หรือสเปิร์ม (sperme)

ดังนั้น จะเห็นว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ต่างนำหลักข้อต่อสู้ของผู้ผลิตด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมาใช้กับกฎหมายภายในประเทศตนในทำนองเดียวกัน โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำข้อต่อสู้ของผู้ผลิตเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาถึงความบกพร่องของสินค้า โดยแบ่งเป็นสองหลักเกณฑ์คือ หลักเกณฑ์คาดหวังของผู้บริโภค (The consumer expectation test) และเกณฑ์วิเคราะห์ความเสี่ยง-ประโยชน์ที่ได้รับ (A Risk-Utility Analysis) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละมลรัฐจะเลือกใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณาถึงความบกพร่องของสินค้า ส่วนในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้นำข้อต่อสู้ของผู้ผลิตเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาปรับใช้กับกฎหมายภายในประเทศของตนในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยเป็นไปตามแนวทางของ EC Direct 1985 แห่งสหภาพยุโรป แต่ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี นำมาใช้เฉพาะกับกรณีความรับผิดของผู้ผลิตอันเกิดจากความบกพร่องทางโครงสร้างเพียงเท่านั้น

4.2 วิเคราะห์ปัญหา จากการที่พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่นำเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาใช้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ

จากการศึกษาเรื่องภาระการพิสูจน์ตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และจากการศึกษาเรื่องภาระการพิสูจน์ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พบว่าในกฎหมายกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของทั้งสามประเทศ ต่างกำหนดให้ผู้ผลิตยกข้อต่อสู้ด้วย เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค เพื่อหลุดพ้นความรับผิด โดยผู้ผลิต

สามารถยกขึ้นพิสูจน์เพื่อหลุดพ้นความรับผิดได้ รายละเอียด สาระสำคัญ และหลักเกณฑ์พิจารณาการปรับใช้เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ผลิตเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคนั้น ผู้เขียนได้อธิบายไปแล้วในหัวข้อก่อนหน้านี้ โดยคดีตัวอย่างที่ศาลในต่างประเทศนำเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมาวินิจฉัยคดี เช่น คดี *Carlin v. Superior Court*, (Cal. 1996)¹³ ศาลวางหลักไว้ว่า “ความรับผิดโดยเคร่งครัดในการบกพร่องในการแจ้งเตือนไม่ใช่ความรับผิดโดยเด็ดขาด ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดอย่างเคร่งครัดในความเสียหายที่ยังไม่รู้หรือด้วยความรู้ในทางวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันแล้วไม่อาจทราบได้ ผู้ผลิตยาเพียงต้องเตือนเกี่ยวกับความเสี่ยงที่รู้อยู่แล้วหรืออาจทราบได้โดยความรู้ทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น ซึ่งในบริบทนี้เป็นสิ่งสำคัญมากที่องค์กรควบคุมอาหารและยาได้ยกเว้นผู้ผลิตยาจากการแจ้งเตือนเกี่ยวกับผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่แล้วทุกอย่าง ๆ โดยผู้ผลิตอาจแจ้งเตือนเฉพาะในกรณีที่มีหลักฐานทางการแพทย์ที่สำคัญถึงอันตรายต่อสุขภาพ” และในคดี *Krumpelbeck v. Breg, Inc.*, (S.D. Ohio 2010)¹⁴ ศาลวางหลักว่าผู้ผลิตไม่มีหน้าที่ในการแจ้งเตือนถึงอันตรายที่ยังไม่ทราบ โดยการพิสูจน์มุ่งเน้นถึงความรู้ทางวิชาการในขณะที่สินค้าได้พ้นจากผู้ผลิตมาแล้ว และในขณะที่สินค้านั้นได้ถูกใช้ เป็นต้น

แต่สำหรับประเทศไทยพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้น มิได้กำหนดให้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดที่ผู้ประกอบการจะสามารถพิสูจน์เพื่อหลุดพ้นความรับผิดได้ โดยให้เหตุผลว่า “สำหรับเหตุผลที่ประเทศต่างๆ กำหนดให้เหตุดังกล่าวเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการเนื่องจากประเทศเหล่านั้นเป็นประเทศอุตสาหกรรม การกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดแม้ว่าสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะที่ผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่ายจะทำให้ไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นได้ ย่อมจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาเทคโนโลยี และการผลิตสินค้าใหม่ๆ ของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่างๆ ในประเทศของตน อย่างไรก็ตามสำหรับประเทศไทยซึ่งโดยส่วนใหญ่จะนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมต่างๆ จากต่างประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก หากกำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการสำหรับกรณีนี้ไว้ย่อมเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการในต่างประเทศส่งสินค้าที่ใช้วิทยาการใหม่ๆ มาจำหน่ายในประเทศไทย ซึ่งสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะที่นำ

¹³ โปรดดู คดี *Carlin v. Superior Court*, 920 P.2d 1347, 1354 (Cal. 1996)

¹⁴ โปรดดู คดี *Krumpelbeck v. Breg, Inc.*, 759 F. Supp. 2d 958 (S.D. Ohio 2010)

สินค้าออกจำหน่ายนั้นยังไม่อาจตรวจพบได้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคในประเทศไทยโดยส่วนรวมเป็นอย่างมาก”¹⁵

จากเหตุผลดังกล่าวผู้ประกอบการจะเหตุหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ เฉพาะกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 7 เพียง 3 กรณีคือ (1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

เมื่อพิจารณาถึงเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการใน มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 หากคดีดังกล่าวนี้เกิดขึ้นในประเทศไทยผลของคดีคงต้องเปลี่ยนไป ตัวอย่างเช่นในคดี Day V. Barber Colman Co. ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยคดีนี้โจทก์ได้ทำการติดตั้งประตูเลื่อนและปรากฏว่าประตูได้เลื่อนหล่นลงทับโจทก์เป็นเหตุให้ได้รับความบาดเจ็บแก่ร่างกายโจทก์จึงฟ้องคดีต่อจำเลยผู้ผลิต โดยอ้างว่าผู้ผลิตไม่ได้ทำการติดตั้งตัวหยุดบานเลื่อนเพื่อป้องกันการเลื่อนหลุดระหว่างการติดตั้ง ศาลได้วินิจฉัยถึงสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคของจำเลยว่า ประตูบานเลื่อนนั้นได้ผลิตตามมาตรฐานการออกแบบอุตสาหกรรมในเวลานั้น และไม่ใช่ว่าเรื่องที่จำเลยได้กระทำการโดยประมาทเนื่องจากการเลือกใช้การออกแบบใดแบบหนึ่งหรือวิธีการผลิตใดๆ ในสินค้าที่มีความปลอดภัยและใช้กันทั่วไปในอุตสาหกรรม แม้ว่าจะสามารถออกแบบให้ปลอดภัยกว่านี้ได้ จากตัวอย่างหากคดีนี้เกิดขึ้นในประเทศไทย ศาลก็จะต้องพิจารณาและตัดสินให้จำเลยรับผิดค่อนข้างสูง เนื่องจากภาระการพิสูจน์ของโจทก์ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โจทก์มีหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงแต่เพียงว่า โจทก์ได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้น เป็นไปตามปกติธรรมดาโดยผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า กล่าวคือโจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ถึงความบกพร่องหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้าโดยสิ้นเชิง ฉะนั้นภาระการพิสูจน์จึงตกอยู่กับฝ่ายผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการไม่สามารถพิสูจน์ในเหตุหลุดพ้นความรับผิดเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการทางเทคนิคได้ เนื่องจากกรณีดังกล่าวไม่ใช่เหตุหลุดพ้นความรับผิดตามบทบัญญัติของมาตรา 7 แม้ผู้ประกอบการจะได้ใช้ความระมัดระวัง และ

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ., เรื่องเสรีจที่ 525/2550, น.13-15.

สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคในขณะที่นำสินค้าออกวางจำหน่ายที่ดีที่สุดแล้ว ในการป้องกันและตรวจสอบความชำรุดบกพร่องหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่ออกจัดจำหน่าย เมื่อไม่อาจยกเหตุดังกล่าวขึ้นเพื่อพิสูจน์ความรับผิดได้ศาลก็อาจจะพิจารณาตัดสินให้จำเลยรับผิด

จากกรณีตัวอย่างข้างต้น การที่ผู้ประกอบการไม่สามารถยกข้อต่อสู้เพื่อหลุดพ้นความรับผิดเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้น อาจเกิดปัญหาดังต่อไปนี้

ประการแรก ปัญหาด้านการพิจารณาพิพากษาคดี และสิทธิในการต่อสู้คดีอย่างยุติธรรมของฝ่ายผู้ประกอบการ แม้ผู้ประกอบการต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ซึ่งไม่อาจที่จะต่อสู้คดีกับผู้เสียหายได้ในลักษณะที่เท่าเทียมกันตามผลของกฎหมาย แต่ผู้ประกอบการควรจะต้องมีสิทธิในการต่อสู้คดีอย่างยุติธรรม กล่าวคือกรณีที่พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่นำหลักเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นการปิดกั้นโอกาส ที่ผู้ประกอบการจะใช้สิทธิต่อสู้คดีเพื่อหลุดพ้นความรับผิดอย่างเป็นธรรม การที่ให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในสิ่งที่วิทยาการทางวิทยาศาสตร์ หรือความก้าวหน้าทางเทคโนโลยียังไม่ถึง จึงทำให้ไม่อาจพบความบกพร่องหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นแม้ผู้ประกอบการจะได้ใช้ความระมัดระวังอย่างสูงที่สุดแล้ว จึงเป็นการไม่ยุติธรรมต่อผู้ประกอบการ กฎหมายนั้นต้องอำนวยความสะดวกเป็นธรรมกับผู้ที่ต้องรับผิดด้วย

ประการที่สอง ปัญหาในด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปัจจุบันในประเทศไทยมีอุตสาหกรรมการผลิตหลายประเภท ที่ต้องอาศัยความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการค้นคว้าทดลอง เช่น อุตสาหกรรมยา และการสินค้าที่ต้องมีการพัฒนาด้านพันธุกรรมหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า สินค้า“จีเอ็มโอ” (GMO) เป็นต้น ซึ่งอุตสาหกรรมดังกล่าวอยู่ภายใต้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในเรื่องเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการจึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 7 ด้วย ดังนั้นการที่ผู้ประกอบการไม่สามารถกล่าวอ้างเหตุหลุดพ้นความรับผิดเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคได้ จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องรับผิด และเกิดความกลัวในการคิดค้นพัฒนาสิ่งใหม่ๆ เนื่องจากหากเกิดความผิดพลาดขึ้น ผู้ประกอบการจะต้องแบกรับภาระค่าเสียหาย แม้ลักษณะอุตสาหกรรมจะต้องอาศัยการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งอาจเกิดความเสียหายทางวิทยาศาสตร์ขึ้นได้ การที่พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่ได้กำหนดให้สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค

เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการจึงเป็นปัญหาและเกิดอุปสรรคในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ประการที่สาม ปัญหาต่อผู้บริโภคกล่าวคือ เมื่อผู้ประกอบการต้องรับภาระค่าใช้จ่ายจำนวนมากจากค่าเสียหายเชิงลงโทษ ตามคำพิพากษา ทั้งนี้ในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่อาจยกเหตุหลุดพ้นความรับผิดเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ผู้ประกอบการอาจผลักภาระในค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีที่ต้องรับผิดนั้น กระจายไปยังสินค้าที่ผลิตขึ้นในภายหน้ามีผลทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้นผู้บริโภคจึงต้องรับภาระในค่าสินค้าที่แพงขึ้นด้วย หรือในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่สามารถผลิตสินค้าต่อไปได้เนื่องจากขาดสภาพคล่องทางการเงินเนื่องจากต้องจ่ายเงินตามคำพิพากษาให้ต้องรับผิดในกรณีที่อาจยกเหตุหลุดพ้นดังกล่าวได้ผู้ประกอบการอาจต้องเลิกกิจการ เมื่อมีผู้แข่งขันในตลาดน้อย ผู้บริโภคมีความต้องการสินค้ามาก ราคาสินค้าย่อมสูงขึ้นเช่นกัน หรือในกรณีที่ผู้ประกอบการเลือกทำประกันภัยความเสี่ยงเพราะกลัวว่าจะต้องรับผิดในผลแห่งคำพิพากษาดังกล่าว จึงเลือกทำประกันภัย แต่การทำประกันภัยนั้นย่อมมีค่าใช้จ่ายด้วย ท้ายที่สุดแล้วผู้ประกอบการอาจผลักภาระดังกล่าวมายังผู้บริโภค

จะเห็นว่าในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของต่างประเทศ กำหนดให้แก่ผู้ผลิตสามารถกล่าวอ้างเหตุหลุดพ้นความรับผิดเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคเพื่อพิสูจน์ความรับผิดของตนต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ก็เพื่อต้องการที่จะให้เกิดความสมดุลระหว่างการส่งเสริมให้เกิดวิทยาการใหม่ๆ และการตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้บริโภคที่จะได้ใช้สินค้าที่ปลอดภัย หากไม่อนุญาตหรือกำหนดให้ผู้ผลิตสามารถใช้ข้อโต้แย้งนี้ เพื่อไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อาจเป็นการสกัดกั้นนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นและนำไปสู่การลดลงซึ่งความหลากหลายของสินค้าในตลาด และในขณะเดียวกันก็นำไปสู่ตลาดการค้าแบบผูกขาด เนื่องจากมีการแข่งขันของสินค้าใหม่ ๆ ลดน้อยลง ซึ่งผลกระทบดังกล่าวย่อมไม่เป็นผลดีต่อผู้บริโภค จึงไม่ควรตัดหลักดังกล่าวออกไปจากเหตุหลุดพ้นความรับผิดในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

แม้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะมีนโยบายมุ่งคุ้มครองผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่กฎหมายดังกล่าวก็ต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม และการแข่งขันทางธุรกิจด้วย ผู้ประกอบการจึงไม่ควรจะอยู่ในฐานะที่เป็นผู้รับประกันในความปลอดภัยของสินค้าอย่างเด็ดขาด (Absolute guarantor

of the safety of the product)¹⁶ มิเช่นนั้นแล้ว หลักความรับผิดของผู้ผลิตตามกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้น จะมีใช้ความรับผิดตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) เพราะในบางกรณีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอยู่อาจยังไม่เพียงพอที่จะทำให้รู้ได้ว่าสินค้านั้นขาดความไม่ปลอดภัย เป็นต้นว่า ยานบางชนิดที่นำออกสู่ท้องตลาด ในขณะที่นั้นอาจยังไม่สามารถล่วงรู้ได้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคหรือสินค้าบางอย่างอาจมีอันตรายโดยสภาพ เช่น ยาฆ่าแมลง หรือสารกำจัดศัตรูพืช ซึ่งความมีประโยชน์ของสินค้าเหล่านั้นก็อยู่ที่ลักษณะของความเป็นอันตรายของตัวสินค้านั้น หรือกรณีวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าซึ่งวัคซีนดังกล่าวเมื่อฉีดเข้าไปในผู้ป่วยแล้วโดยปกติอาจมีผลข้างเคียงร้ายแรงตามมาแก่ผู้ป่วย แต่เนื่องจากวัคซีนดังกล่าวเป็นประโยชน์แก่ผู้ป่วยมาก ดังนั้นจึงต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมระหว่างประโยชน์ที่ได้รับจากสินค้าประเภทนี้ และการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ และทางเทคโนโลยีด้วย จึงควรนำหลักสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค หรือ การจัดการความเสี่ยง (development risk) มาใช้ประกอบตลอดจนการพิจารณาว่าผู้เสียหายมีส่วนผิดด้วยหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เป็นต้น

ผู้เขียนเห็นว่า เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตาม มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ยังไม่เหมาะสม และเพียงพอที่จะสร้างความสมดุลระหว่างประโยชน์ของฝ่ายผู้บริโภค และภาระในความรับผิดของฝ่ายผู้ประกอบการ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมุ่งคุ้มครองเฉพาะฝ่ายผู้บริโภค จนก่อให้เกิดภาระที่หนักเกินสมควรกับฝ่ายผู้ประกอบการ ซึ่งความสมดุลระหว่างประโยชน์ของฝ่ายผู้บริโภคและภาระความรับผิดของผู้ประกอบการนั้น ไม่อาจเกิดขึ้นได้ก็แต่ด้วยการคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายเพียงเท่านั้น แต่ต้องให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่ต้องรับผิดด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้ต้องรับผิดนั้นต้องรับผิดบนข้อสันนิษฐานของกฎหมาย กล่าวคือ รับผิดเพราะกฎหมายกำหนดให้รับผิดโดยมิได้มีการพิสูจน์ว่าคุณคนนั้นมีความผิดแต่อย่างใด การที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีกำลังและสถานะทางด้านเศรษฐกิจที่ด้อยกว่าเป็นสิ่งที่สมควร แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ควรสร้างภาระที่หนักเกินสมควรให้เกิดกับฝ่ายผู้ประกอบการ เพราะท้ายที่สุดผู้ประกอบการอาจผลักภาระที่เกิดขึ้นกลับไปสู่ผู้บริโภคได้

¹⁶ อนันต์ จันทโรภากร, กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย (Product Liability Law), พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), น.54.

4.3 วิเคราะห์ความเหมาะสมในการนำข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาใช้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

จากการศึกษาหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย พบว่าเดิมในชั้นร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. (ร่างมาตรา 7) กำหนดให้ “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายอันเกิดขึ้นตามมาตรา 6 หากพิสูจน์ได้ว่า...(2) ผู้ประกอบการไม่สามารถที่จะรู้ถึงความบกพร่องที่มีอยู่ในสินค้านั้นในขณะที่ได้ส่งมอบ เนื่องจากขณะนั้นยังไม่มีการค้าพบทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหรือยังไม่มีความรู้ในด้านวิชาการเกี่ยวกับความเป็นอันตรายของสินค้านั้นๆ” สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตัดเหตุหลุดพ้นความรับผิดใน 2) ออกไปโดยให้เหตุผลว่า “สำหรับเหตุผลที่ประเทศต่างๆ กำหนดให้เหตุดังกล่าว เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ เนื่องจากประเทศเหล่านั้นเป็นประเทศอุตสาหกรรม การกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดแม้ว่าสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่ยุติผลิตสินค้าออกวางจำหน่าย จะทำให้ไม่สามารถตรวจพบความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นได้ ย่อมจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาเทคโนโลยี และการผลิตสินค้าใหม่ๆของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่างๆ ในประเทศของตนอย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทยซึ่งโดยส่วนใหญ่จะนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมต่างๆ จากต่างประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก หากกำหนดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการสำหรับกรณีนี้ไว้ย่อมเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการในต่างประเทศส่งสินค้าที่ใช้วิทยาการใหม่ๆ มาจำหน่ายในประเทศไทย ซึ่งสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่ยุติผลิตสินค้าออกจำหน่ายนั้นยังไม่อาจตรวจพบได้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัย ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคในประเทศไทยโดยส่วนรวมเป็นอย่างมาก”¹⁷

จากเหตุผลของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ในการตัดเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ในเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคนั้น ผู้เขียนเห็นด้วยกับเหตุผลดังกล่าว เนื่องจากเพื่อเป็นการป้องกันผู้บริโภคภายในประเทศมิให้ต้องตกเป็นเครื่องมือทดลองสินค้าที่ผลิตด้วยวิทยาการใหม่ๆจากภายนอกประเทศ แต่ผู้เขียนเห็นเพิ่มเติมว่าจากเหตุผลของสำนักงาน

¹⁷ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ., เรื่องเสรีจที่ 525/2550, น.13-15.

คณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวนั้น ประโยชน์ที่ผู้บริโภครายในประเทศจะได้รับจากการไม่มีเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคนั้น ยังถือว่าเป็นประโยชน์ในปริมาณที่น้อย เมื่อเทียบกับประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับประเทศที่กำหนดให้ผู้ผลิตสามารถยกข้อต่อสู้ด้วยหลักเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคได้นั้น เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยเหตุผลที่สนับสนุนให้ควรรนำหลักสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมากำหนดไว้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีดังนี้

ประการแรก การกำหนดให้ผู้ประกอบการสามารถยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่องสถานะของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคได้นั้น ย่อมเป็นการกระตุ้นให้ผู้ผลิตมีแรงจูงใจ ในการคิดค้นวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งใหม่ๆ เพราะผู้ประกอบการย่อมมีความกล้าในการคิดค้นวิจัย และรวมหมายถึง ผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์และความปลอดภัยเพิ่มขึ้น จากการพัฒนาสินค้าใหม่ๆ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยยิ่งขึ้นกว่าเดิม เช่น ในกรณีสินค้ายา แต่ในทางกลับหากไม่มีการนำเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบกรณีดังกล่าวมาใช้ นั่น ผู้ผลิตจะเกิดความกลัว และไม่กล้าคิดค้นทดลองให้ได้มาซึ่งสิ่งใหม่ผลลัพธ์ที่เกิดคือ ผู้บริโภคอาจได้รับสินค้าที่ด้อยกว่ามาตรฐาน

ประการที่สอง ผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์คือ เมื่อมีการแข่งขันสินค้าที่แปลกใหม่ในระบบตลาด ผู้บริโภคย่อมมีทางเลือกในการเลือกใช้สินค้าที่มีคุณภาพที่ดีกว่า

ประการที่สาม ผู้บริโภคไม่ต้องแบกรับภาระเรื่องค่าใช้จ่ายที่เกิดจากสินค้านำราคาเพิ่มขึ้นเนื่องจากการผลัดภาระในค่าใช้จ่ายอันเกิดจากค่าเสียหายที่ผู้ประกอบการต้องจ่ายเมื่อไม่สามารถยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค

ประการที่สี่ หากกำหนดให้ผู้ประกอบการสามารถยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคเพื่อหลุดพ้นความรับผิดชอบได้นั้น จะเป็นการส่งเสริมระบบกฎหมายให้มีความเป็นสากล และเป็นการสร้างแรงจูงใจให้มาลงทุนในประเทศเนื่องจากความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย

ประการที่ห้า ช่วยส่งเสริมให้เกิดโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างยุติธรรมแม้ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด แต่ก็ควรที่จะต้องมีโอกาสในการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความรับผิดในลักษณะที่เป็นธรรมด้วย

จากที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 เรื่องการนำหลักสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมา ปรับใช้ในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของต่างประเทศจะพบว่าการกำหนดให้ผู้ผลิตสามารถยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคได้นั้น

ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กำหนดเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการบังคับใช้กับผู้ผลิตอย่างเข้มงวด เพื่อเป็นการประกันหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด เมื่อพิจารณาจากประโยชน์ที่ผู้บริโภคพึงได้รับที่มีมากกว่าโทษที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น และสามารถกำหนดเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ในการควบคุมได้นั้น ผู้เขียนเห็นว่าควรนำหลักสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมากำหนดไว้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อผู้เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย จากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยนำ EC Directive 1985 แห่งสหภาพยุโรป มาเป็นต้นแบบในการร่างกฎหมายดังกล่าว รวมทั้งนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) มาใช้กับความรับผิดของผู้ประกอบการ กล่าวคือผู้ประกอบการจะต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แม้มิได้เจตนาหรือประมาทเลินเล่อ เนื่องจากความรับผิดตามหลักดังกล่าวเป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ต้องรับผิด แต่ความรับผิดโดยเคร่งครัดก็มีโช้ความรับผิดโดยสมบูรณ์ (Absolute liability) ผู้เสียหายจึงยังคงมีภาระในการพิสูจน์ว่า ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและผู้เสียหายได้ใช้หรือการเก็บรักษานั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา โดยผู้ประกอบการอาจหลุดพ้นจากความรับผิดได้ หากผู้ประกอบการสามารถพิสูจน์ถึงเหตุหลุดพ้นความรับผิดดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 7 คือ (1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ (3) ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษาคำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

ในส่วนของเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ เดิมในชั้นร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. (ร่างมาตรา 7) กำหนดให้ “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายอันเกิดขึ้นตามมาตรา 6 หากพิสูจน์ได้ว่า...(2) ผู้ประกอบการไม่สามารถที่จะรู้ถึงความบกพร่องที่มีอยู่ในสินค้านั้นในขณะที่ได้ส่งมอบ เนื่องจากขณะนั้น ยังไม่มีการค้นพบทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหรือยังไม่มีความรู้ในด้านวิชาการเกี่ยวกับความเป็นอันตรายของสินค้านั้นๆ” แต่เหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในกรณีดังกล่าว ได้ถูกตัดออกไปในชั้นตรวจร่างของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 3 นั้น

จากการศึกษาพบว่า การที่พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่นำข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มากำหนดไว้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการ จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาจากการบังคับใช้

กฎหมายดังกล่าวขึ้นได้ โดยปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี , ปัญหาด้านการพิจารณาพิพากษาคดีและสิทธิในการต่อสู้คดีอย่างยุติธรรมของฝ่ายผู้ประกอบการ, ปัญหาด้านเศรษฐกิจและการลงทุน และปัญหาต่อผู้บริโภคในการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายจากราคาสินค้าที่สูงขึ้น เนื่องจากการผลักระยะค่าเสียหายของผู้ประกอบการ

ขณะเดียวกันในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability Law) ของบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ผู้ผลิตสามารถยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคเพื่อหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้โดยเหตุผลสำคัญที่กฎหมายของประเทศดังกล่าวกำหนดให้ผู้ผลิตสามารถยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคได้นั้น เนื่องจากต้องการส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ผู้บริโภคและสังคมมีความก้าวหน้าและปลอดภัยมากขึ้นจากการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น ในกรณีอุตสาหกรรมยา โดยประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นำข้อต่อสู้ของผู้ผลิตเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาถึงความบกพร่องของสินค้า ซึ่งแบ่งออกเป็นสองหลักเกณฑ์คือ หลักเกณฑ์ความคาดหวังของผู้บริโภค (The consumer expectation test) และ หลักเกณฑ์การวิเคราะห์ความเสี่ยง-ประโยชน์ที่ได้รับ (A Risk-Utility Analysis) โดยรัฐกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา มิได้มีกฎบังคับให้แต่ละมลรัฐต้องปฏิบัติตามแนวทางใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละมลรัฐที่จะเลือกถือปฏิบัติตามแนวทางใด ส่วนประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้นำข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมาใช้กับกฎหมายภายในประเทศของตนในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ตามแนวทางของ EC Directive 1985 แห่งสหภาพยุโรปในฐานะประเทศภาคีสมาชิก แต่ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดให้ผู้ผลิตสามารถยกข้อต่อสู้ดังกล่าวได้เฉพาะกับกรณีความบกพร่องในทางโครงสร้างเท่านั้น

เกณฑ์การพิจารณาคดีของศาล เมื่อผู้ผลิตยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค เพื่อหลุดพ้นจากความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในประเทศสหรัฐอเมริกา หากเป็นศาลในมลรัฐที่เลือกใช้หลักเกณฑ์การวิเคราะห์ความเสี่ยง-ประโยชน์ที่ได้รับ (A Risk-Utility Analysis) และหากเป็นศาลในประเทศภาคีสมาชิกของสหภาพยุโรป ที่เลือกให้ผู้ผลิตสามารถยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคได้ เช่น ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ศาลในประเทศดังกล่าวเหล่านั้น จะต้องใช้เกณฑ์ในการพิจารณาถึง “การเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ” ที่ผู้ผลิตจะสามารถยกขึ้นเป็นต่อสู้เพื่อหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้ โดยเคร่งครัดดังนี้

ประการแรก สถานะของความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ไม่อาจจะพิจารณาแต่เพียงในระดับของอุตสาหกรรมในสาขาที่ผู้ผลิตนั้นดำเนินการอยู่เท่านั้น กล่าวคือ ผู้ผลิตจะกล่าวอ้างเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบดังกล่าวโดยอ้างความชำนาญพิเศษของตนในสาขาทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ และทางเทคนิคสาขาหนึ่ง เพื่อแสดงว่าตนไม่รู้ข้อมูลนั้นซึ่งสามารถเข้าถึงได้หากแต่อยู่ในความรู้อีกสาขาหนึ่งนั้นไม่ได้

ประการที่สอง ระดับของรู้นั้นไม่สำคัญ หากมีความรู้ที่ก้าวหน้ากว่านั้นปรากฏอยู่ในขณะที่นำสินค้านั้นออกวางจำหน่าย ด้วยเหตุนี้ผู้ผลิตจึงไม่สามารถโต้เถียงโดยอ้างเหตุว่าในตลาดที่ผู้ผลิตประกอบธุรกิจอยู่นั้น ยังไม่ปรากฏความรู้ทางเทคนิคที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าหรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ จะต้องพิจารณาสถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในระดับโลกซึ่งผู้ผลิตจะต้องถือปฏิบัติตาม และความรู้ที่ผู้ผลิตจะต้องมี ได้แก่ความรู้ทั้งหมดที่อาจเข้าถึงได้ ในขณะที่นำสินค้านั้นออกวางจำหน่าย มิใช่แต่เพียงความรู้ที่ได้นำมาใช้ในทางปฏิบัติในที่ใดที่หนึ่ง

จากการศึกษาจึงสรุปได้ว่า “เหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค คือ เหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบที่ถูกบัญญัติขึ้นมาเป็นพิเศษแตกต่างไปจากเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบแบบดั้งเดิมคือ “เหตุสุดิวสัย” ด้วยการนำ “สถานะความรู้” ของผู้ผลิตมาเป็นเงื่อนไขในการกำหนดการหลุดพ้นความรับผิดชอบ ซึ่งในกรณีที่ความบกพร่องเกิดขึ้นกับสินค้า และความบกพร่องนั้น ผู้ผลิตอาจหลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้ แต่ลักษณะที่เป็นเหตุแห่งการหลุดพ้นความรับผิดชอบนั้น ไม่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขแห่งการหลุดพ้นความรับผิดชอบด้วยเหตุสุดิวสัยหลักสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค จึงเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้แยกความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict liability) ออกจากความรับผิดชอบโดยสมบูรณ์ (Absolute liability) ”

จากบทสรุปดังกล่าวข้างต้นจึงควร นำข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมาบัญญัติไว้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการใน มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการใน มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และการศึกษาถึงเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตด้วยข้อต่อสู้เรื่อง “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” ในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability Law) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะ

เห็นได้ว่าเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อผู้เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้เพียงสามอนุมาตรา ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการพิสูจน์เพื่อหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไว้ในลักษณะที่แคบมาก จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบจากการใช้กฎหมายดังกล่าว

ในขณะที่เดียวกันการกำหนดให้ผู้ผลิตสามารถยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่อง “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค” ในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability Law) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กลับช่วยส่งเสริมให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของฝ่ายผู้บริโภคและภาระความรับผิดของฝ่ายผู้ผลิตได้ดีขึ้น โดยมีการนำข้อต่อสู้เพื่อหลุดพ้นความรับผิดด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมาปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสม ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการปรับปรุง มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ดังนี้

1. ให้กำหนดข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอีกทางหนึ่ง

2. ให้เพิ่มบทนิยามความหมายของสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ความว่า “สถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค หมายถึง ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิทยาการต่างๆ ที่ก้าวหน้าและทันสมัยที่สุดในระดับโลก ที่มีอยู่ ณ เวลาที่ผู้ผลิตนำสินค้านั้นออกวางจำหน่าย แต่ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิทยาการต่างๆ ที่ก้าวหน้าและทันสมัยที่สุดเท่าที่มีอยู่ในเวลาดังกล่าวข้างต้นนั้น ไม่สามารถทำให้ผู้ผลิตรู้หรือค้นพบถึงความบกพร่องที่มีอยู่ในสินค้านั้นได้”

3. ควรมีการกำหนดประเภทของอุตสาหกรรมที่จะสามารถนำข้อต่อสู้เรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคมาเป็นข้อต่อสู้เพื่อหลุดพ้นความรับผิดไว้ด้วย โดยประเภทของอุตสาหกรรมที่จะสามารถนำเหตุหลุดพ้นความรับผิดดังกล่าวมาใช้ได้นั้น ควรเป็นอุตสาหกรรมประเภทที่ต้องใช้ วิทยาการ วิทยาศาสตร์ หรือเทคนิคใหม่ๆ ในการผลิตสินค้าที่ยังไม่ปรากฏว่า ก่อให้เกิดความบกพร่องต่อสินค้าในขณะที่นำสินค้าออกจำหน่าย ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมยา และการสินค้าที่ต้องมีการพัฒนาด้านพันธุกรรมหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า สินค้า “จีเอ็มโอ” (GMO) เป็นต้น เนื่องจากอุตสาหกรรมทั้งสองประเภทนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการคิดค้นทางด้านวิทยาการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ หากมีการนำหลักสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค มาใช้เป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการจะเป็นการสร้างแรงกระตุ้นให้มีการลงทุนในการวิจัย เพื่อพัฒนาวิทยาการที่จะป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่สินค้าตัวใหม่ในอนาคต

4. ควรมีการกำหนดขอบเขตในการบังคับใช้เหตุผลพ้นความรับผิดชอบเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค โดยไม่ควรนำไปใช้กับสินค้า หรือผลผลิตที่ได้จาก“ร่างกายมนุษย์” เช่น เลือด หรือสเปิร์ม เป็นต้น ดังนั้นผู้ผลิตสินค้าที่ได้จากร่างกายมนุษย์ดังกล่าว เช่น ศูนย์ถ่ายโลหิต ธนาคารอสุจิ หน่วยบริการพยาบาลซึ่งนำอวัยวะของบุคคลหนึ่งไปปลูกถ่ายให้แก่อีกบุคคลหนึ่งหรือนำน้ำเชื้อ ของบุคคลหนึ่งไปใส่ในอีกบุคคลหนึ่ง เพื่อการตั้งครรภ์ด้วยวิธีการทางการแพทย์ จึงไม่อาจอ้างเหตุผลพ้นความรับผิดชอบในกรณีนี้ได้

5. ควรกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องแจ้งเตือน โดยผู้ประกอบการจะต้องให้ข้อมูลทั้งหลายที่จำเป็นแก่การใช้ประโยชน์ซึ่งสินค้านั้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องแจ้งเตือน ให้ผู้ใช้ระมัดระวังในกรณีสินค้านั้นเป็นสินค้าอันตราย ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องจัดให้มีคำเตือน วิธีใช้ ข้อบ่งใช้ หรือข้อมูลต่างๆ ที่เหมาะสมและเพียงพอเกี่ยวกับอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้บริโภคจากการใช้หรือบริโภคสินค้านั้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้ตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนวิธีการแก้ไขที่จำเป็นเพื่อป้องกันการเกิดความเสียหายดังกล่าว

6. ควรมีการกำหนดเรื่องจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดในการยกข้อต่อสู้ด้วยเรื่องสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคไว้อย่างชัดเจน โดยจุดเริ่มต้นที่ผู้ประกอบการจะสามารถกล่าวอ้างถึงสถานะความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิคเพื่อพิสูจน์ความรับผิดชอบได้นั้น จะต้องเป็นความรู้ทางวิชาการและทางเทคนิค ณ จุดที่ผู้ประกอบการนำสินค้าออกวางจำหน่าย จนกระทั่งถึงวันที่ผู้ประกอบการได้รู้หรือได้พบความบกพร่องในสินค้านั้นเป็นครั้งแรก

7. ควรกำหนดมาตรการหรือหน้าที่ของผู้ประกอบการ ในการติดตามภายหลังการขายหรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้บริโภคไปแล้ว เช่น การติดตามการเคลื่อนไหวของสินค้า หน้าที่ในการให้ข้อมูลแจ้งเตือนเมื่อผู้ผลิตได้ทราบถึงความบกพร่องของสินค้าโดยทันที หรือเมื่อผู้ประกอบการพบความบกพร่องของสินค้าแล้ว ผู้ประกอบการจะต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น เช่น การเรียกคืนสินค้า การซ่อมแซม การเปลี่ยนสินค้าชิ้นใหม่ เป็นต้น

นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้มีการทำประกันภัยความเสี่ยงอันเกิดจากการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื่องจากค่าใช้จ่ายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มักมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก โดยอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมได้ หากส่งเสริมให้มีการทำประกันภัยความเสี่ยงดังกล่าว จะช่วยลดภาระผู้ประกอบการและเป็นการประกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

กิตติศักดิ์ ปรกติ. ผลงานวิจัยเสริมหลักสูตร เรื่อง ความรับผิดชอบเพื่อความซื่อสัตย์สุจริตในสัญญาซื้อขาย. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.

จิราพร สันทันกิตระ. รายงานการวิจัย เรื่อง พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประชุม โฉมฉาย. วิวัฒนาการของกฎหมายโรมัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

..... กฎหมายเอกชนเปรียบเทียบเบื้องต้น : จารีตโรมันและแอ็งโกแซกซอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

พงษ์เดช วานิชกิตติกูล. คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551(สำนักงานศาลยุติธรรม). พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด, 2552.

โรแบร์ต แลงการ์ด. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย(กฎหมายเอกชน). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, 2473.

. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย(กฎหมายเอกชน) ละเมียด. พิมพ์ครั้งที่ 3. คำสอนชั้นปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, 2478.

. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย(กฎหมายเอกชน) สัญญา. คำสอนชั้นปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, 2480.

ธีรวัฒน์ จันทรสมบูรณ์, คำอธิบาย พรบ.ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2552.

มานิตย์ จุมปา. คำอธิบายกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

วิทยา กุลสมบูรณ์และคณะ. พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ...: ผลดีต่อการคุ้มครองผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: อูษาการพิมพ์, 2548.

วิชฌู เครื่องงาม. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ชื่อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณาการ, 2549.

ศักดิ์ดา ธนิตกุล. คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2533.

ศันนัทธกรณ์ โสทธิพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง...พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2557.

สุขุม ศุภนิธย์. คำอธิบายความรับผิดในสินค้า. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549.

อนันต์ จันทโรภากร.กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย (Product liability Law). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2545.

บทความ

คำภีร์ แก้วเจริญ. “ละเมิดเนื่องจากทรัพย์สินอันตราย.” ฉบับที่ 4. วารสารนิติศาสตร์, (ไม่ปรากฏเดือนพิมพ์ 2525): 141-155.

จิราพร สันทันกิตระ, รายงานการวิจัย เรื่อง พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, น. 6.

ชัยพร ทรัพย์วรรณิช และ ฐิตารัตน์ นรินทรางกูง ณ อรุณยา. “ข้อพิจารณาบางประการและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ...” เล่มที่ 3. ตุลาคม. (ก.ย.- ธ.ค.2550): 81.

ณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อรุณยา. “ความรับผิดของผู้ประกอบการผลิต. (Product liability).” ฉบับที่ 39. วารสารอัยการ. ปีที่ 4. (มีนาคม 2554) : 13.

ประกอบ หุตะสิงห์. “ข้อคิดเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนฐานละเมิด” เล่มที่ 5. อุลพาห ปีที่ 1. (สิงหาคม 2497): 2-9.

ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. “ความรับผิดเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” ฉบับที่ 4. วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 14. (ธันวาคม 2527): 78-91.

วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. “การจ่ายเงินทดแทนแก่ผู้สมัครเข้ารับการทดลองกับความรับผิดเด็ดขาดต่อสินค้า (ของตน) เป็นหลักการที่ปรากฏในกฎหมายฉบับใหม่ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี” ฉบับที่ 2. วารสารนิติศาสตร์ 17, (มิถุนายน 2530): 161-166.

วุฒิกัง ไพร์เซอร์ ฟอน มาร์แชลล์. “ความรับผิดเพื่อสินค้า: ข้อคิดบางประการในแง่กฎหมายเปรียบเทียบ” ถอดความและเรียบเรียงโดย กิตติศักดิ์ ประกติ ฉบับที่ 1 วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 18 (มีนาคม 2531) :155-194.

ศักดิ์ดา ธนิตกุล. “WTO กับการคุ้มครองผู้บริโภค : นัยของกฎหมาย PL ญี่ปุ่นต่อไทย” ฉบับที่ 2. วารสารกฎหมาย, ปีที่ 19: 85-99..

สุดา วิศรุตพิชญ์. “การดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค.” ฉบับที่ 4. วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 30: 590.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. “กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าของประเทศญี่ปุ่น” เล่ม 53 ตอน 1. บทบัญญัติ, (มีนาคม 2540): 13-29.

สรุสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒนา. “พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่ดัดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.” เล่มที่ 1 อุลพาห. ปีที่ 56. (ม.ค. – เม.ย. 2552) : 181.

สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์. “ความเสี่ยงภัยอันเกิดจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่บกพร่อง” ฉบับที่ 4. วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 31: 822-857.

สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์. “ร่างกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง.” ฉบับที่ 4. วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 33: 609-706.

วิทยานิพนธ์

กรกฎ อินทนะ. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษากรณีแร่ใยหิน.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2556.

กฤษฎา กนกวัฒนยศ. “ปัญหาความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ศึกษากรณีเลือดมนุษย์.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556.

กัญณิการ์ ผาสุก. “ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษากรณีความรับผิดที่เกิดจากยาเจริญอาหารในเด็ก.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2555.

ณพิชญ์ศิกาน ศรีเจริญพงศ์. “มาตรฐานบังคับกับความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

ณัฐพร ชัยชัชวาล. “กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยของสินค้า.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.

ดวงเดือน มั่นธรรม. “ปัญหาความรับผิดทางแพ่งเนื่องจากทรัพย์สินอันตราย” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ธนาวัฒน์ สังข์ทอง. “การเรียกคืนสินค้าที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

นิตาสชล ตรีไพบูลย์. “ความรับผิดในสินค้ายา DRUG PRODUCT LIABILITY.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2552.

ปณิธิ สมประสงค์. “ความรับผิดของผู้ผลิตในความเสียหายอันเนื่องมาจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.

ปรียา ยุคันตวนิชชัย. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.: ศึกษากรณีความรับผิดในสินค้ายา.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556.

ปิยะกุล บุญเพิ่ม. “ความรับผิดในการผลิตและจำหน่ายสินค้า” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

เมธัส อนันต์ศิริวงศ์. “ผลกระทบจากพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ต่อผู้ประกอบการ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

ลาวัลย์ จันทร์พวง. “คำเตือนในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย : ศึกษากรณีความบกพร่องในการไม่มีคำเตือนตามสมควรในสินค้ายา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2554.

ศรณรินทร์ คงเกษม. “ปัญหาการพิสูจน์ของผู้เสียหายเพื่อให้ผู้ประกอบการรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

สายสุดา นิงสานนท์. “ความรับผิดเด็ดขาดในกฎหมายละเมิด” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

สุรศักดิ์ ต้นโสรัฐประเสริฐ. “สิทธิของบุคคลภายนอกในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องโดยตนเองไม่ได้ใช้หรือบริโภคสินค้านั้น” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

สุทธินันท์ บุญมณี, “ปัญหาการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชาญณรงค์ ปราณจิตต์. “วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ลักษณะพิเศษและข้อสังเกตสำคัญ.” <http://www.coj.go.th/lpgmc/userfile/Detail.doc>, 5 พฤศจิกายน 2558.

อื่นๆ

มานิตย์ วงศ์เสรีและคณะ. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (Product Liability).

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.....” เรื่องเสร็จที่ 525/2550, น.1-2

Books

David G. Owen. Products liability law. second edition. MN: Thomson/West, 2008.

David G. Owen. John E.Montgomery,Mary j. Davis. Products liability And safet. Sixth Edition. New York: Thomson Reuters/Foundation Press, 2010.

Daniel Schulz, M. S. Germany. In G. L. Harvey L Kaplan, *Product Liability*. Getting the Deal Through, 2011.

Easton, S. H.. The Path for Japan?: An Examination of Product Liability Laws in the United States, the United Kingdom, and Japan. In Boston College International and Comparative Law Review. Boston College Law School, 2000.

E. J. Cohn. Manual of German Law. London: Oceana publication Inc., 1971.

Franz Werro and Vernon Valentine Palmer. The boundaries of strict liability in European tort law. Nort Carolina: Carolina academic press, 2004.

Geraint Howells, Comparative Product liability. Dartmouth Publishing Company Limited, 1933.

Harvey Kaplan, J. S. United States: Developments In US Product Liability Law And The Issues Relevant To Foreign Manufacturers. Mondaq, 2010.

H.L.A. Hart and Tony Honore. Causation in the law. Second edition. Oxford: Clarendon Press, 1985.

Julian Acratopulo. Products liabilityclaims contract: Europe. Netherlands: Kluwer Law International, 2001.

John T. Elser, Product liability: United State of American.

Kenneth Ross, J. D. United States. In J. Kellam, Product liabilities in the Asia-Pacific. the Federation Press, 2009.

Miller. Product liability & safety encyclopaedia issue No.4 (Davision III, liability in tort). London: Butterwornts, 1982.

NL Agency Ministry of Economic Affairs, Agriculture and Innovation. Products Liability in the United States Issues for Dutch Companies. The Netherlands Embassy and Consulates, United States, 2011.

Richard A. Epstein, Cases and materials on torts, Sixth edition, 1955.

Articles

David H. Canter, Kevin P. McNamara, Michael E. Jenkins, Julia Gower, California products liability law : a primer, Revised: January 2012 (Revisions in bold), p.7

James Boyd, D. E. Should 'State of the Art' Safety Be a Defense Against Liability? Washington, DC: Resources for the Future, 1995

Harvey Kaplan and Jon Strongman, United States: Developments In US Product Liability Law And The Issues Relevant To Foreign Manufacturers, 2010.

Linger, L. M. (1990). The Products Liability EC Directive 1985: A Mandatory, 1990 Development Risks Defense. *Fordham International Law Journal*, 478-509.

Mark A. Behrens, D. H. (1996). Japan's New Product Liability Law: The Citadel of. Strict Liability Falls, but Access to Recovery is. Limited by Formidable Barriers. In U. o. Pennsylvania, *University of Pennsylvania Journal of International Business Law* (pp. 669-719). Penn Law: Legal Scholarship Repository.

Other Materials

- Bloth, C. (n.d.). Aspects of Scandinavian and German Product Liability - A Comparison. Retrieved from Stockholm Institute for Scandinavian Law: <http://www.scandinavianlaw.se/pdf/39-13.pdf>
- British Institute of International and Comparative Law. (n.d.). Overview Germany. Retrieved from British Institute of International and Comparative Law: www.biicl.org/files/1133_overview_germany. Doc
- Derek H. Swanson, D. L. (2009). United States Automotive Products Liability Law, A Corporate Approach to Preventive Management, Risk Reduction, and Case Coordination for Chinese Automakers. Retrieved from mcguirewoods: <https://www.mcguirewoods.com/news-resources/publications/us-automotive-products-liability.pdf>
- Pierre Heitzmann, L. M.-L.-M. (2012, 11 28). France: Product Liability Law In France. Retrieved from Mondaq : <http://www.mondaq.com/x/208772/Product+Liability+Safety/Product+Liability+Law+In+France>
- Product Law Wordview. (n.d.). Retrieved from Jones day: <http://www.jonesday.com/files/Publication/9cff4d38-4120-4128-a23b-20f343945201/Presentation/PublicationAttachment/c18dbcae-8cfa-4bb4-b977-212a2a249356/Product%20Law%20Worldview.pdf>
- British institute of international and comparative law, Introduction to French tort law http://www.biicl.org/files/730_introduction_to_french_tort_law.pdf, June 1, 2016
- International comparative legal guides, Product liability 2016 <http://www.iclg.co.uk/practice-areas/product-liability/product-liability-2015/france>, June 1, 2016

Zhen He, H. L. (2013, 11 8). A Comparative Study of Product Liability of the United States and China. Retrieved from University of Pittsburgh:
<http://fie.engrng.pitt.edu/ie2002/proceedings/ierc/papers/2132.pdf>.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวรัตติยา ภิริยะพงษ์พานิชย์
วันเดือนปีเกิด	23 ตุลาคม พ.ศ. 2527
ตำแหน่ง	นิติกรปฏิบัติการ สังกัดกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม
ประสบการณ์ทำงาน	พ.ศ.2552-2559 นิติกรปฏิบัติการ กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

